

זכרון

על

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 15

בס"ד. י"ג אד"א תשע"ו

בגליון:

ב חוט המשולש לממלכת כהנים - פישער

לתולדות המשפחות פישער הכהנים, רבי אלעזר לאזי כ"ץ מגאיטיין ובניו
- מהרב י.ב. הכהן פישער

יא משפחת טויסקי מוויטצען

רבי מנחם מענדל עקשטיין, משפחת חמיו-זקיננו רבי צבי טויסקי, אבותיו
וצאצאיו - מהרב מ. שעהר / רבי יו"ט ליפמאן טויסקי

כג רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי

לתולדותיו, קהלת קאשוי בתקופתו - מהרב ח.א. רייניץ

לח כולל מארמארוש - וויזניץ

פסק דין משנת תרס"ח מהב"ד בראשות ה'ערוגת הבושם', כרוז
מהערה"ב בשולי הפס"ד, חשבון (בילאנץ) ממעות רמבעה"נ דכולל
מארמארוש

סא עוללות

משפחת גראסמאן-קורץ בליסקא - הרב ח.ש. פריעדלאנדער / משפחת
רייכמאן, רבי אלי' רייכמאן - הרב י. רייכמאן / רבי נתנאל לויער - הרב
ב.צ. גרינפעלד / משפחת מיטעלמאן (לויער) / משפחות פוקס, פרידמן
הכהן - הרב י.ג. הכהן פרידמן / אנקדוטה על החת"ס - ח.ב. מרקוביץ /
רבי מאיר גאטליעב - הרב נ. עהרענרייך / רעק"א, נכד? האהל דוד - הרב
מ.ל. ווייזער / זיווגו השני של רבי עקיבא פישר - הרב ש. וייס / אבות
משפחת רבי משה ניישלאס - ש. באטשקאי / רבי אברהם דוב זינגער

הרב יעקב בער הכהן פישער - ברוקלין נ.י.

חוט המשולש לממלכת כהנים – פישער

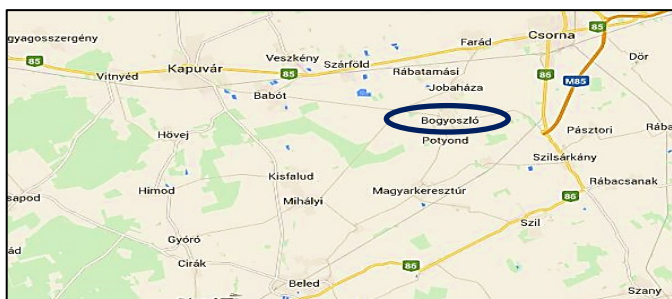
מבוא

משפחת הכהנים לבית פישער יוצאי הונגריה – משפחה חשובה היא, ממנה יצאה שלשלת מפוארה של יראי השם וחושבי שמו, ומהם מורי צדק בקהילות קדושות בישראל. לפי המקובל בקרב בני המשפחה "אבות המשפחה כהנים – פישער שמשו כרבנים ומרביצי תורה דורות רבים במדינות אשכנז לפני בואם להונגריה" (לשון ספר ממלכת כהנים, ב"ב תשנ"ד, עמ' ג הע' 3).

במאמרינו נסקור כמה ראשי בית אב למשפחה זו הידועות לנו ששרשיהן ממקום אחד יהלכון – מעיר בוג'וסלו [Bogyoszló] במחוז שופרון בהונגריה עילית. בידינו היום ידיעה על ג' ענפים לאילנא רברבא הדין א) רבי ישראל – יחזקאל. ב) רבי יחיאל צבי. ג) רבי יהושע. אצל כל ענף רשמנו את המפורסמים יותר שביניהם, כדי

שיוכלו לזהות אותה ולידע במי המדובר, ואי"ה עוד חזון למועד לערוך רשימה מקיפה מכל יוצאי חלציהם.

הרשימה דלהלן מושתת ברובו על

מסמכי ורישומי העיירות בהונגריה וצילומי מצבות, (תודתינו נתונה למר Sandor Bacskai). ניסינו ככל יכלתינו להציג רק עובדות מוצקות ומיוסדות כראוי על אדני פז, אמנם בהיות שהתמונה עדיין מעורפלת מדילא משכנו ידינו גם מהשערות במקום שקרוב לוודאי שהכי הוה, וציינו זאת במקומם.

ענף א

רבי Israel נולד בשנת תקנ"ב בעיר בוג'וסלו, ונשא לאשה את מרת Rosalia לבית בערגער בעיר הסמוכה – באבאט. ונולדו לו שם בנים ובנות, ואלו הן:

רבי דוד: נולד בשנת תקע"ו. נשא לאשה את מרת Mina לבית בירינגער בעיר באבאט. נלב"ע בשנת תר"ס, ומנוחתו כבוד בביה"ח דק"ק בעלעד, וזה נוסח מצבתו: פה נקבר האיש ירא ה' / כ"ה דוד

פישער ע"ה / לתוגת אשתו וכל משפחתו / נפטר בש"ט ביום ט"ז כסלו תרסא לפ"ק / תנצבה

רבי מאיר: נולד בשנת תקפ"ג בעיר באבאט. בשנת תרי"ג נשא לאשה את מרת Regina לבית לאפפלער, ונולדו לו בנים ובנות. נלב"ע ביום כ"ה כסליו שנת תר"מ ומנו"כ בביה"ח בעיר בעלעד. וזאת אשר חרתו על מצבתו: פ"נ / האיש הישר והיקר במידות / מושלם במעלות טובות ויקרות / ה"ה החבר / ר' מאיר פישער / הכהן מבאבאטה / מת ביום א' דחנוכה ונקבר ביום / ב' כ"ו כסליו תר"מ לפ"ק / מכיריו וריעיו היודעים איכותו ומהותו / אבלו והספדו מר עליו ועל פרידתו

... / תמך ועזר להם כפי יכלתו / רוכב שמים ישלם גמולו לו ולנשמתו / תנצבה.

רבי יהושע: נולד בשנת תקפ"ג לערך בעיר באבאט, ועל שמה נקרא 'ר' זעליג באבעטן' (ראה עליו ממלכת כהנים עמ' מג-מה). בשנת תרי"ג נשא לאשה את מרת מלכה בת הגאון רבי **פנחס כ"ץ גליקסמאן** זצ"ל (ראה להלן נספח א) אבד"ק טעליקא (בן הגאון רבי **אלעזר לאזי כ"ץ** זצ"ל מק"ק גאיטיין - בוהמיה, ראה לתולדותיהם בספר ממלכת כהנים, ובראש ספר מנחת פתים הנ"ל). מבין יו"ח נודע במיוחד בנו הגאון רבי **טובי' כ"ץ פישער** אבי רבי **מנחם** זצ"ל ששימשו כאבד"ק שארוואר (ממלכת כהנים עמ' מו-נח. וראה שם גם תמונת מצבת רבי טובי' בעמ' נח). גר בעיר בעלעד ושם נלב"ע ביום י"א אייר בשנת תרמ"ד, וזה אשר חרתו על מצבתו: פ"נ / מו"ה יהושע הכהן ז"ל / מכו' זעליג בן חיי שרה פישער / נפטר בשם טוב א"י אייר ונק[בר] / למחרתו תרמד לפ"ק / ישר הלך נשא.. / ולבו שש..

רבי טובי' כ"ץ פישער משארוואר הנ"ל מזכיר את אביו ואת דודיו לברכה בהקדמתו לספר תהלים ע"פ 'חלקה טובה ומעשה טוביה' (פאקש, תרס"א) וזה לשונו: "ולטוב יזכר שם אבי המנוח התורני והרבני א"א כש"ת מהו' יהושע הכהן פישער ז"ל הנקרא בפי כל ר' זעליג באבעטן אשר גדלני על התורה ועל העבודה, ושם שני אחיו ר' מאיר באבעטן ור'

דוד פישער ע"ה ושם דודי אשר הרבה להטיב עמדי היקר ר' ישראל בירינגער ע"ה תנצב"ה".

עוד היתה לו לרבי Israel בת ושמה Trezsia. ניתן לשער כי רבי ישראל בירינגער הנזכר הוא בעלה, חתן רבי Israel הנ"ל - אבוהון דכולהו שנמנו לפניו.

על ר' Israel אביהם לא ידוע לן בבירור מה שמו היהודי, ופרטי חייו. להשערתינו שמו היה ר' יחזקאל, וזהו מצבתו ומצבת אשתו מרת חיי שרה, בביה"ח דעיר בעלעד:

יודך חיים זכות קנינך אמונתך לנצח / פ"ט / האישי היקר והישר, מלחמו לדל / נתן,

ובכל כחו חבר אנשים לשמור / הדת, התור' כ"ה יחזקאל פישר / הכהן מבאבאט, גוע ונקבר יום / ד' יו"ד אייר תרל"ג לפ"ק תנצבה

אשה יקרה / תמימה וישרה / רבת הגברת / לבעלה תפארת / מ' חיי שרה אשת הר"ר / יחזקאל פישר הכהן. נו"נ יום / יד ער"ס תרי"ט לפ"ק תנצבה.

ענף ב

הצדיק רבי יחיאל צבי הכהן פישער זצ"ל, מורה צדק בק"ק דיסעל (Diszel), גם הוא ערסו היתה מוטלת בעיר בוג'ווסלו כשנולד בה בשנת תקנ"ח, נשא לאשה [בזיוו"ש]

את מרת רייצל לבית ברייער, והוליד בנים ובנות. מסתבר שנקבר בדיסעל, אך מצבתו לא נמצאה. מצבת אשתו הרבנית מרת רייצל נמצאת [לחצאין] בביה"ח דעיר דיסעל: מר. רייצל / אלמנת הרב הצדיק מו"ה / יחיאל צבי הכהן המכונה / מאכל הרש זצ"ל / תנצבה. ביתו אחריו:

מרת חנה ע"ה: נולדה בשנת תקצ"ה. נישאת לרבי מרדכי ליב אבערלענדער ע"ה, מהם נסתעפה משפחת אבערלענדער – הנמנים כיום על עדת ק"ק

פאפא. מנוחתה בביה"ח דק"ק ווייטצן (רב תודות לנכדתה הרה"ג ברוך אוברלנדר שי' אבד"ק בודאפעסט): פ"ט / האשה החשובה והצנועה מ' / חנה ע"ה / אשת כ"ה מרדכי ליב אבערלענדער נ"י / נפטרה כ"ג ונקברה כ"ד תמוז תרמ"ו לפ"ק / תנצבה / ושם אמה רייצל.

מרת הינדל: נולדה בשנת תקצ"ח. נישאת לרבי מאיר פּרענקל ז"ל, מנוחתה בבית העלמין דק"ק ווייטצען: פ"ט / האשה הצנועה הצדקת / טובת לב וטהרת נפש / מר' הינדל ז"ל / אלמנת מ' מאיר פראנקל

ז"ל / בת הצדיק מו"ה יחיאל צבי הכהן זצ"ל / י"ג אדר תרנ"ט לפ"ק / תנצבה.

רבי משה טוביהו: נולד בשנת ת"ר. נשא לאשה את מרת צערל ע"ה בת רבי מנחם מענדל בינעט ז"ל. גר בפרעשבורג ונמנה בין חשובי העיר. (לתולדותיו ראה בספר מראה כהן, ברוקלין תשע"ב). נלב"ע בשנת תרע"ד ושם מנו"כ. וזה נוסח מצבתו: צדיק יסוד עולם חסיד שבכהונה / כהן שדעתו יפה מו"מ בתורה ובראה / פ"ג / מו"ה משה טוביהו זצ"ל / בן

מרה יחיאל צבי הכהן פישער ז"ל / משה עבד
 נאמן לקונו היה / שכמו לסבול עול תורה הטה /
 התנהג בחסידות ובענוה יתירה / טוביהו שמו וכן
 זמר תהילתו / והוא רחום היה כדבר המלך
 ובמדתו / באורים כבד ה' בבתי מדרשים / ידיו
 כחש(?) במדה מרובה לעניים / התענה בצום נפשו
 חלבו הקטיר בזבח / וארוחתו ארוחת תמיד היתה
 פת במלח / התקנא לאלוקיו ועמד מרובה על
 הפרץ / כנחל הוריד דמעות בתפילתו לארץ /
 התברך בלבבו שומע נשיאת כפו / נאלמנו דומיה
 מאין הכהן ועבודתו / זכר רב טובו ארוך מלהביעו
 / למליץ טוב יעמוד בעד משפחתו / י"נ בטהרה בן
 ע"ד שנים ר"ח כסליו תרע"ד לפ"ק / והוקבר
 למחרתו עש"ק / וש"א רייצל : תנצבה. (תודתינו
 נתונה בזה לנכדם הרב משה הכהן פישער שי' – לוונדן,
 ולאחותו מרת קאפל תחי' על עזרתם המרובה).

רבי יעקב: נולד בשנת תר"ו. קיבל לקחה של תורה
 מפומיה דהגאון בעל מהר"ם שיק זצ"ל, שמתייחס
 אליו כ"תלמידי האברך המופלג בתורה" (שר"ת
 מהר"ם שיק או"ח סי' ס), שימש כאבדק"ק זאלא-
 מיהאפאלווא. נלב"ע ביום יז שבט תרע"ח (דרכי
 משה החדש, עמ' נו). מפי השמועה למדנו שהיה לו
 בן שהיגר לארה"ב ושימש שם כשר"ב, ועקבותיו
 לא נודעו.

**עוד בת מוזכרת ברשימה שנולדה בשנת תר"ג לרבי
 הרבי יחיאל צבי, ושמה Sali,** ולא ידוע לנו כעת
 שום פרטים עליה.

ענף ג

רבי [יהושע] זעליג הכהן פישער ז"ל, נולד בשנת
 תקע"ה שמה בעיר **בוג'יוסלו,** בשנת תקצ"ה לערך
 נשא את אשתו הראשונה מרת Julia גם היא כפי
 הנראה לבית פישער, אמנם לא ידוע לנו פרטים
 עליה וכן אם משפחתה היו ג"כ כהנים. ראה להלן
 על יר"ח מזיווג זה.

רבי [יהושע] זעליג נלב"ע ביום כ' אלול דשנת תרל"ה ומנל"כ בעיר בעלעד. וזה אשר חרתו על מצבת אבן קבורתו: פ"נ / איש הלך דרך תמים ופעל צדק ירא ה' / כל ימיו אוהב ורודף שלום / ה"ה היקר והנכבד כ"ה / זעליג פישער / הכהן ז"ל / מבאדיאסלא / הלך לעולמו / ביום ב' כ' אלול / ונקבר בשם טוב / ביום ג' בשנת תרלו לפ"ק / תנצבה.

בשנת תר"ג לערך הקים רבי יהושע את ביתו השנית עם מרת רבקה לבית קאהן,

מצבתה נצבה בבית העלמין ב-בעלעד וזה לשונו: פ"נ / האשה הצדקת / רבקה / אשת ר' זעליג פישער / נפטרה בזקנה טובה / בת צה שנים כח חשון תרע"א / תנצבה.

נולדו להם בנים ובנות מזיווג זה, ביניהם: ר' יוסף, ר' משה, ועוד. אך לא ידוע לנו לע"ע מי"ח החיים אתנו כיום. כפי הנראה המצבה דלהלן הוא מצבת ר' משה הנ"ל בעיר קאפאוואר, וזו תוארה: פ"נ / איש תם וישר / כה"ר משה הכהן / בן כה"ר יהושע פישער ע"ה / ממרחק שמעו הולך כצפור נעה / פגעיו יהפך / שמחה עת רנה ותחנה / זכר צדקתו למשמרת / נתונה / נפטר בש"ט בן ע"ב שנה / כ"א אייר

שנת תרע"ח לפ"ק / וש"א רבקה ע"ה / תנצבה.

מאשתו הראשונה הוליד רבי יהושע בן ובת: זקינינו רבי יעקב יודא, ובתו בשם הלועזי Rosi.

רבי יעקב יודא: נולד בשנת תקצ"ט בעיר מגורי אביו – בוג'וסלו. נשא בשנת תרכ"ד את מרת Emilia בת רבי דוד ברייער בעיר דיסעל (Diszel), לאחריו גר בעיר Nyirad, ונלב"ע בשנת תרנ"ה. לעת עתה לא מצאנו מקום מנוחתו.

ביתו אחריו: א) רבי יחיאל צבי ב) רבי ישראל ג) מרת הינדל (ציפער), ד) מרת matild (שלעזינגער), ה) זקינינו רבי יהושע.

רבי צבי הערש הכהן פישער

זקינינו רבי יהושע נולד בשנת תרל"ח, ונשא את מרת חנה מרים בת רבי אהרן גראסמאן ז"ל בעיר ניר-טורו בשנת תרס"ב. שניהם נעקד"ה בשנות הזעם, ה"ד.

בנו זקינינו רבי צבי [הערש] הכהן פישער ז"ל נולד בשנת תרע"ג בנירעדהאז. לאחר המלחמה היגר לארה"ב ונשא בזו"ש את מרת שרה בת רבי שמואל שטענדיק ז"ל

משאראש-פאטיק. נודע שמו כמרביץ תורה לעדרים בת"ת תו"י סאטמאר ובמתיבתא ערוגת הבשם – צעהלים בוויילאמסבורג. הקים משפחה לשם ולתפארת בארה"ב ובקרית טאהש-קאנאדע. מנוחתו בחלקת סאטמאר בניו ג'רסי.

לסיכום: עיניכם הרואות כי שלשלת מפוארה זו שזורה משלשה ראשים – לכל הפחות – שממקור אחד ישתלשלו, מה שמעלה על הדעת בסבירות גבוהה כי קשורים המה זה בזה, וזאת מלבד המסורת אצל כמה מבני המשפחה שי' שקיבלו כן מבית אבותיהם כי הכהנים לבית פישער משפחה אחת הוא.

ולאחרונה הקרה ה' לפנינו למצוא סימוכין לכך מפי הישיש ר' פנחס זעליג (זיגי)

ציפער שי' לאיוש"ט מלונדון הבירה, בן בתו של זקינינו ר"י, שסיפר כי עודו זוכר כד הווי טליא שאמו היתה הולכת לפעמים לבקר בבית הגאון רבי מנחם כ"ץ ז"ל אבדק"ק שארוואר, וקירבו אותה שמה ביתר שאת, 'און מען האט זיך נאנט גיהאלטיג' כבני משפחה אחת.

ומכאן הקריאה יוצאת לכל הקוראים החשובים, באם יש בידכם כל בדל של מידע הקשורה לקורות משפחתינו, אל נא תמנעו טובה מבעליהן, ובטוב לבכם תוסיפו מבינתכם כדי להעשיר ידיעותינו ולבוא עד תכליתה בסייעתא דשמיא.

נספח א – לשם המשפחה של הגאון רבי אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל ובניו

למעלה כתבנו שרבי יהושע זעליג מבאבעט היה חתנו של רבי פנחס מטעליקא, וזה דלא כמו שטעה בספר 'ממלכת כהנים' שכתב שרבי יהושע היה בן לרבי פנחס (וכבר קדמני בזה החוקר המפורסם הרב מא"ז קינסטליכער שי' במבוא לספר 'מנחת פתים', ב"ב תשנ"ט), ומשום כך הסתפק – בממל"כ – שאולי שם המשפחה של רבי פנחס היה **פישער**.

מעתה שהוכח בעליל שהיה חותנו ולא בנו, נראה פשוט שאפילו בית מיחוש ליכא, ואין שום מקום לומר שנקראו בשם פישער, רק מפני שראינו רבים נבוכו בזה נחזור על הישנות, בכמה דברים מוכרחים ופשוטים.

כל מי שיבדוק את המקורות בהם נזכרו מבני משפחת רבי **אליעזר לאזי כ"ץ זצ"ל** מק"ק גוטיין, יראה שנזכרו בכל הספרים, מאותו הזמן, בלי שם משפחתי (לועזי) כלל, (לדוגמא: בספרו של רבי טוביה על תהלים 'חלקה טובה ומעשה טוביה', פאקש תרס"א; חידו"ת ממנו ב'שומר ציון הנאמן' כמ"פ; הצופה לחכמת ישראל, תרפ"ג, עמ' 97 והלאה; 'קהלת טעליקא ורבניה' בתוך 'מוריה' סיון תשמ"ג, מ"מ לתולדות חייו, וע"ש הע' 70; ויעידו אלו על הכלל כולו, דאטו כי רוכלא ניחשיב וניזיל).

ומעיון במסמכים הרשמיים נווכח שרבי פנחס ובניו רבי יחזקאל שמשון ורבי שמואל ליב ז"ל נקראו כולם בשם **גליקסמאן** גרידא, כמו שהעיר בספר ממלכת כהנים גופיה עמ' כ' הערה 39, (ואכן בספרו נשמר מלכנותם פישער ברוב פעמים), ואין אף מקום בספרות או מסמך רשמי בה נזכרו בשם **פישער**.

וכעת הראני הרב **אברהם שטיינר** שי' העוסק בחקר ק"ק גאיטין, במאטעריקל דשם (Kojatin) שנרשם פטירתו של הגאון רבי **לאזי כ"ץ זצ"ל**, ונראה ברור שרבי אלעזר לאזי כבר נקרא בשם **גליקסמאן**, וכיון שכן גם בניו בחזקת גליקסמאן.

המקור הראשון שהמציא לכנותם פישער הוא ככל הנראה בספר 'שם הגדולים מארץ הגר' עמ' 56, ואחריו נמשכו רבים שהעתיקו ממנו, (אציין כמה מהם: 'משפחות רבנים און אונגארן' ח"ב עמ' שמג; 'מזכרת פאקש' עמ' 115 מזכיר רבי פנחס כ"ץ כאחד החותמים באסיפת פאקש דשנת תר"ד, ובהערה 31 מפרש שהכוונה לרבי פנחס הכהן פישער מטעליקא; והחרה החזיק אחריו בקובץ 'כרם שלמה', קמג, שהכניסו לפני ולפנים). אולי בשל היותם שניהם כהנים טעה לחשוב שמדובר באב ובן, ועל אחת כמה וכמה בטוב"ה כפולה – ששנים מהם נקראו בשם טובי' כ"ץ, ואף הוציאו יחד ספר על תהלים, שזה וזה גרם לו להחליפן ולשנות שמם.

נספח ב – לתאריך לידתו ופטירתו של הגאון רבי אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל

ומדאתא לידן רישום פטירתו, עלתה בידינו לברר תאריך פטירתו המדויק של רבי לאזי, שנסתפק בזה ב'ממלכת כהנים', ראה שם הערה 11 מה שהאריך בזה, והעלה

מסברא שנפטר בשנת תקנ"ז. אך כפי שנרשם ברור במסמך דלעיל – מאוצרו הטוב של הרב אברהם שטיינר שי' – התאריך הנכון הוא ב-4 לחודש מרץ שנת 1804 למספרם, שהוא: כ"א אדר תקס"ד.

וכעת עלינו לבדוק ולהביא ראיותיו שכתב בממלכת כהנים בכור המבחן, אחת לאחת:

(א) מה שהביא מתוך מכתבו של ר"ט מגייסנג בשו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב, קלא; שחותם ביום א' – ב' דר"ח תמוז תקס"ז על אביו בכינוי 'הכ"מ' ומכאן שנפטר באותה שנה, אך שוברו בצידו – שכבר העיר שם הרב מא"ז קינסטליכר שי' שחל בו טעות שהרי בשנת תקס"ז לא חל ר"ח תמוז ביום א', ועל כרחין משבשתא הוא.

(ב) עוד מביא ראייה ממש"כ ר' טוביה בהספדו על אמו ע"ה "הנה אחרי מות אאמ"ו היתה בביתי כ"ט שנים בקירוב, כמספר השנים שהיתה אצל בעלה אאמ"ו זללה"ה", הרי שחיתה עם בעלה רבי אליעזר לאזי כ"ט שנים. והרי רבי טוביה נולד בשנת תקנ"ז (כדמוכח מדברי הקדמתו לפירושו על תהלים, שם הע' 41), א"כ לכל היותר בשנת תקנ"ז כבר לא היה רבי אלעזר לאזי בין החיים.

אמנם המעיין יפה בהספד הנ"ל בפנים יבין לאשורו שקרובים הדברים שנפלה כאן טעות, ובמקום כ"ט צ"ל כ"כ [=כל כך], וכוונתו שהיתה אמו גרה בביתו כמספר השנים שחיתה עם בעלה הגדול – רבי אלעזר לאזי כ"ץ זצ"ל – בלי לנקוב במספר השנים.

בהא סליקנא, דהמסמך דלעיל מדבר בעד עצמו, שרבי אלעזר לאזי נפטר בשנת תקס"ד, ובאותה שנה אכן חל ב' דר"ח תמוז ביום א', כך שר"ט בתשובתו אז להחת"ס כתב 'הכ"מ' על אביו המנוח שבאותו שנה עלה למרום. אחרי כתבי כל זאת ראיתי בשו"ת חת"ס הנדמ"ח (בהוצאת 'מכון חת"ס') שציינו על אותה תשובה הערה ובה הכריחו בראיות נכונות שהתשובה זו אכן בשנת תקס"ד נכתבה – וכמ"ש, ע"ש.

וכפי הנרשם במאטריקל הנ"ל היה רבי אלעזר לאזי כבן 62 בפטירתו, א"כ נולד בשנת תק"ב (ראה ממל"כ עמ' ג' והע' 1).

אגב, לפי כל הנ"ל ניתן לחשב מחדש תאריך בואו של רבי טוביה כ"ץ זצ"ל לגייססינג (ראה שם הע' 54, 58) ואכהמ"ל.

רישום פטירת רבי אלעזר לאזי במאטריקל גאיטיין

הרב מרדכי שעהר - מאנסי נ"י.

משפחת טויסקי מווייטצען פרטים נוספים על רבי מנחם מענדל עקשטיין

בעלה 13 עמ' ע כותב הרב ב. צ. גרינפעלד אודות הג"ר מנחם מענדל עקשטיין ז"ל מסיגוט-ניו יארק. הנני להוסיף פרטים עליו, בפרט על משפחת זקינו של אשתו מרת סילקא ע"ה, ה"ה זקיני רבי צבי טויסקי ז"ל מווייטצען. כמה מהדברים הדפסתי בקו' 'זכרון אבותינו' (ברוקלין תש"ע), וכעת נתוספו הרבה פרטים חשובים. תודתי לש"ב הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש על ידיעותיו המחכימות ועזרתו בעריכת המאמר.

רבי מנחם מענדל נולד שנת תרמ"ד לאביו רבי יוסף שלמה ז"ל (נפטר ב' אלול תר"פ מנו"כ בהערמאנשטאט) ולאמו מרת חוה ע"ה (נפטרה בניו יארק א' תמוז תרפ"ו), נכד אחותו של הבני יששכר ז"ע. ה' תלמיד הערוגת הבושם זצ"ל, ונסמך להוראה ע"י גדולי ישראל וביניהם בעל שו"ת יד יצחק זצ"ל אב"ד טאלטשאווע.

כשהגיע לפרקו נשא מרת סילקא ע"ה בת ר' יהושע בלאנק ז"ל וזוגתו מרת אסתר (לבית טויסקי) ע"ה מסיגוט, נולדה ט"ו אייר תרמ"ב (עפ"י מאטריקל סיגוט). אחר חתונתו ישב בסיגוט וזכה שנתאחדו אצלו תורה וגדולה במקום אחד, ושימש שם בתור מגיד מישרים בביהמ"ד דתלמוד תורה, ואח"כ מ"מ בקראסנא. (ראה עליו: 'אהלי שם' עיר קראסנא, קובץ 'אפריון' תרפ"ד עמ' 140, קובץ 'הפרדס' אב תרצ"ט, ושם סיון תש"ו עמ' 43, ספר 'מארמארוש', ו'חכמי טראנסילוואניה' ערך אקשטיין).

מלבד בקיאותו בתורה ה' בקי בקורות דברי הימים, ועסק במקצוע זו יחד עם ידיו רבי יקותיאל יהודה

גרינוואלד יליד סיגוט. חיבר 'ספר יצירה' (סיגוט תר"ע) להוכיח זיופו של ספר 'נפלאות מהר"ל'. גם הו"ל קו' 'בכי תמרורים' (טארנא תרפ"ט) הספד על הג"ר הלל הכהן קליין ז"ל מניו יארק, ובתוכו מזכיר פטירת הגה"ק מסיגוט בעל עצי חיים זצ"ל, וכותב שהי' מבאי ביתו, וגם בארה"ב קיבל ממנו מכתבי ידידות.

קבלת רב באמריקה. בה' יידישע וועלט' היוצא בקליוולאנד אג' קוראים מהאינשטלציה הנהדרה אשר ערכו קהלת בני יעקב אנשי מארמארוש לרבע שבחרו להם, לידידי הרב המאוהב החכם השלם במדות ובמעלות נכבדות מוה"ר מנחם מענדל עקשטיין. היו יום טוב עשו להם כל היהודים בקליוולאנד בכלל, רבנים ופוגרים מכל הקהלות, חכמים ומלומדים, עתוננים וסופרים קדמו את הרב החדש בברכה לבבית. אנשים וגשים, זקנים עם נערים, זקנות עם נערות נתנו כבוד לתורה ובאו כולם לשמוע את הדרשה פורגרתית של הרב החדש. ובערב ערכו לכבודו בַּנְקֵט באכילה ושתייה. בַּסְאָטֵי-ברכות.

כן, כך אגו קוראים בעתון אמריקאי מקבלת רב חדש. אבל לא אוכל להכד תחת לשוני האמת לאמיתו כי באמריקה מקבלים רב בתרועת-ומביות, אבל לעומת זה נוהגים לו בזמן קרוב, קפ"צ הדרך. . . . בכל שנה ושנה בוחרים את הרב מחדש. ועוד מעט, אם לא ימצא חן בעיני הפרנסים שולחים אותו בשם ה' . . . על כן אין לו להרב באמריקה אותו אוטוריטט, חוקת-יד וחוקת-רצון אשר לרב אונגרי או גרמני. כי חיי ספק הוא חי. נרעד ונבהל מפני יום הבחירה העתווה לבא בכל שנה ושנה. . . .

יחזירי אמריקה! עליכם למעט בחג קבלת הרב מאותו פומביות של שמחה והוללות — ולהאריך ימי משמרתו על כסא רבנותו. . . .

יחב"ק.

אוצר הספרים שלו הכיל אלפי ספרי קודש, והי' מהכי גדולות בטרנסילוואניה. לאחר מלחמת העולם הראשונה כשירד מנכסיו ל"ע החליט לעזוב ארצו, היגר לארה"ב והעביר עמו אוצר הספרים שהכיל אז כארבעת אלף ספרים, שויים הגיע לכ"ה אלף דולר. בעת פטירתו הגיע מספר ספריו לשלש עשרה אלף.

בארה"ב נתקבל לרב 'חברת עץ החיים-אנשי אונגארן' בניו יארק, ושימש כמזכיר 'חברת תומכי תורה' שמטרתו היתה לתמוך הישיבות בהונגריה טרנסילוואניה וסלובקיה (כמוזכר ב'עלי זכרון' עלה 10). מניו יארק עבר בשנת תרפ"ו לקליוולאנד-אהיאי, לשמש כרב 'קהל בני יעקב-אנשי מארמארוש' (ראה: 'אוצר החיים' ח"ב שנת תרפ"ו, תיאור קבלת פנים הנהדרת בקליוולאנד; ו'אגרות לחם שלמה' מכתב מ, ברכת מז"ט לרגל התמנותו ברבנות).

אשתו מרת **סילקא** ע"ה נהרגה ל"ע בתאונת דרכים קשה, ביום ה' תמוז תרצ"ט, מנו"כ בביה"ח בלענסינג עוועניו בקליוולאנד-אהיאי. [בזו"ש נשא מרת נעכא ב"ר אלטר יוסף בעניגער ע"ה מלייפיציג-ניו יארק].

בסוף ימיו חזר לנוו יארק שבור ורצוץ, נפטר י' ניסן תש"ו, מנו"כ בביה"ח בני משה בלאנג איילענד. נוסח מצבתו: פ"נ / מורה דרך ה' הי' רבים ימים / נהג עדתו ביושר ובתמים / חכם ודורש דבריו נשמעים / מועטים ימיו אבל רבו

תנחומין ליד"ג הרב הגאון הנפלה מו"ר משה
מענדל עקשטיין שליט"א רב בקליוולאנד אהיאי
עלהאסון הנורא שקרה לו, על כותה הפתאומית
של רעייתו הרבנית הצדיקית מרת סילקא ע"ה
בת הרב ר' יהושע בלאנס ו"ל נפטר בירושלים,
ונקדה הרב הגאון ר' אשר ראזענבערג ז"ל
אבר"ק טאנער בבקהמען.
האסון קרה ביום ה' תת, ה' תמוז על אם
הדרך. הלויח היתה ביום א' ח' תמוז, בקליוולאנד,
קרוב לשלשת אלפים איש השתתפו בהלווית
הספירה הרבנים הגאונים הרב ר' שרגא הכהן
דר. ראזענבערג, הרב רא"כ זילבערכערג מפיטס
בורג, הרב ר' ישראל פורת.
ביום ה' י"א מנ"א נעשה ליל זכרון בכיכ"ג
אנשי נאדראג, והספידו אותה הגאון ר' אליעזר
זילבער שליט"א מסיגסניט, והרב הגאון ר'
יסתיאל גרינוואלד מקאלאמבוס.
הש"י ינחם אותו ובניו ובנחתיו, בעבודתו
הגדולה לטובת התורה ויהרות ימצא נחומים.
ת נ צ ב ה]

אבידה גדולה באמריקה

הרב הגאון איש האשכולות מוה"ר מנחם מענדל עקשטיין ז"ל נפטר פתאום בניו-יארק והלך לעולמו. הרב רמ"ם עקשטיין ז"ל היה רב בקליוולאנד עשרים ושתיים שנה. והיה מפורסם בחגוני רבנים חכמים וסופרים, היה גדול בתורה. היה לו ספריה גדולה רבת הערך, כמעט היחיד באמריקה אין דוגמתו. שבור ורצוץ היה בשנים האחרונות. צרות רבות סבבוהו, מצב פרנסתו גרם לו לעזוב העיר קליוולאנד ולבוא נוי-יארק, וזה הכרזתו לפרוד מהספריה שלו אשר זה היה כל חיות נפשו, וזהו גרם לו סיתתו הפתאומית. רחם מאתנו "מנחם" משיב נפש, אין "מנחם". תנצב"ה.

המעשים / הרב מוה"ר מנחם מענדל / בן הרב החסיד מוה"ר / יוסף שלמה עקשטיין זצ"ל / היה רב אב בית דין / בעיר קליוולאנד כמו עשרים שנה / טרח ואסף ספרים הרבה לאלפים / סבל יסורים הרבה כל ימיו / [נאס]ף ... בן אחד וששים שנה / ביום י' ניסן תש"ו לפ"ק / תנצב"ה. (צילום מצבתו ב'עלי זכרון' עלה 10)

חותנו של רבי מנחם מענדל, ר' יהושע בלאנק ז"ל מסיגוט, הי' חתן רבי צבי טויסקי ז"ל מווייטצען, חתן הגאון רבי אשר ראזענפעלד זצ"ל אב"ד נאחוד. [ב'מאטריקל' בודאפעסט, ברשימת נישואין: י"א אדר תרל"ו, החתן זיגמאנ"ד בלאנק, נולד ב-Csepe וגר בסענט-ענדרע (סמוך לפעסט) גיל 26, אבי החתן נפטר, אם החתן רוז"א בלאנק - הכלה נעט"י טויסקי, נולדה בהאליטש גיל 23, הורי הכלה הערמא"ן ודזעט"י טויסקי].

רבי אשר ראזענפעלד אב"ד נאחוד

רבי אשר נולד בפירודא ביום ט' שבט תקל"ג, לאביו ר' פנחס זעליגמאן זולצבאך ז"ל ולאמו מרת שרל ע"ה (וכ"ה בפתיחה לספר 'מראה יחזקאל קטן' עמ' ג, עפ"י 'פנקס המזכיר היסטורי' עתיקה' מקהלת נאחוד). זוגתו מרת אסתר ע"ה בתו של ר' אייזיק רודאלף ז"ל מקעלין. (עפ"י נוסח מצבתם, במאמרו של דר. טובי' יעקבוביץ, ציון בסמוך).

ר' פנחס זעליגמאן זולצבאך (ב"ר אלעזר ז"ל, כנראה נפטר בזולצבאך) נולד לערך ת"ק, ונולדו לו ט"ו בנים ובנות. חותנו הי' רבי אשר פייטל הלוי יפה (גוטמאן) ז"ל שו"ב פיורדא נפטר ו' אייר תקל"ב ושם מנו"כ, וזו' מרת מאטל (או מאדל, לבית אטטענזאסער משפחה חשובה בפירודא) ע"ה נפטרה כ"ג טבת תקמ"ד ושם מנו"כ. בזו"ר נשא בתם מרת גיטל ע"ה (נולדה תק"ה, נפטרה בפירודא ט"ז אלול תקכ"ד), לאחר פטירתה נשא אחותה מרת שרל ע"ה (נפטרה בפירודא ח' אדר תקמ"ד), בזווג שלישי נשא מרת חנה ב"ר יוסף זולצבאך ע"ה מק"ק זולצבאך. ר' פנחס זעליגמאן נפטר בפירודא י"ג אלול תקס"א. (עפ"י פנקסי קהילת פיורדא, נתקבל בהשתדלות הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש, מאת גב' גיזעלע נעמי בלומא, מחברת 'בית הקברות היהודים הישן בפירודא 1607-2007', פיורדא 2007, בגרמנית).

בשנת תקפ"ז נתקבל רבי אשר ראזענפעלד לאב"ד נאחוד, למלא מקום הג"ר ישעי' בן הגאון מהר"ם בנעט זצ"ל. [העיר נאחוד (Nachod) נמצא במחוז הצפונית של מדינת ביהם, סמוך לעיר הגדולה פראג, הקהילה נוסד סוף אלף הרביעי כשהיגרו שם יהודים מברעסלא בירת שלזיה הסמוכה (ראה פתיחה לס' 'מראה יחזקאל קטן'). רשימה חלקית מהרבנים ששימשו בנאחוד: א) הג"ר שלמה ב"ר יאקב זצ"ל, נפטר בפראג תס"ב (משפחות ק"ק פראג' עמ' 400). ב) הג"ר יחזקאל זצ"ל ב"ר יצחק קינדלש הי"ד, בעל 'מראה יחזקאל קטן' (פראג תנ"ה), ת"כ-ת"מ, עבר לפראג, שוב חזר לנאחוד שם נפטר תס"ד. ג) הג"ר מנחם מענדל ב"ר חיים ר' איסרל'ס זצ"ל מפראג, ראב"ד נאחוד, נפטר ט' כסליו תנ"ו ושם מנו"כ. ד) הג"ר חיים ישראל זצ"ל, תס"ז-תס"ט. ה) הג"ר משה ליב ב"ר אהרן משטייניץ זצ"ל, תע"ב. ו) הג"ר ישכר בער זצ"ל, תפ"ד (הסכמת ס' תולדות יעקב, פיורדא תפ"ו). ז) הג"ר יודא ב"ר שלמה זצ"ל נפטר בפראג תק"ד (משפחות ק"ק פראג' עמ' 393). ח) הג"ר משה [שפירא] פלומנויא זצ"ל אב"ד גוטיין ואח"כ בנאחוד, תק"ז-תקט"ו (עפ"י תשובה מאהבה ח"א סי' קח). ט) הג"ר

משה מגיד זצ"ל, אח"כ אב"ד רויזניץ, תקי"ט-תקל"ג. י) הג"ר יהושע זעליג שפירא זצ"ל, תק"מ. יא) הג"ר טובי' הלוי ב"ר מאיר ליב אב"ד הארשיץ זצ"ל, מח"ס 'ברורי המדות' (פראג תקס"ז), אמו מרת שרה היתה בת הג"ר משה מגיד הנ"ל, אח"כ אב"ד מעזריטש, תקמ"ד-תקנ"א (עי' שו"ת נוב"ת אה"ע סי' ו-ז). יב) הג"ר ארי' ליב (חריף) קרא ב"ר יצחק זעליג זצ"ל מהנובר, מח"ס 'איל המלאים', אב"ד קראטאשין, נאחוד ולעסלא, שם נפטר ערב פסח תקנ"ז. יג) הג"ר יחזקאל הלוי גלוגא ב"ר שמואל שלעזינגער זצ"ל, מח"ס 'מראה יחזקאל' (פראג תקפ"ב), אח"כ אב"ד בומסלא נפטר תקפ"א ושם מנו"כ, תקנ"ד. יד) הג"ר אהרן הכהן ב"ר יהודה קארפונקל זצ"ל, מח"ס 'שאלות אביה' (ברלין תקס"ו), ראב"ד לאסק, אב"ד גאווארטשוב, דאספרשי, ווידאמא, תקס"ב. טו) הג"ר ישעי' בנעט זצ"ל, אח"כ אב"ד מיזליץ, משנת תר"ב אב"ד קאלוב, נפטר י"ט כסלו תרכ"ה ושם מנו"כ. טז) הג"ר אשר ב"ר פנחס זעליגמאן ראזענפעלד הנ"ל, תקפ"ז-תר"י. יז) הג"ר אלי' ב"ר יצחק וויזנער ז"ל, נפטר י"ג אייר תרמ"ט ושם מנו"כ, תר"י-תרמ"ט. יח) הג"ר צבי ב"ר מנחם אלי' גוטיין ז"ל, אח"כ אב"ד קאפענהאגען ושם מנו"כ. יט) הג"ר חיים ב"ר זלמן בראדי ז"ל, אח"כ אב"ד פראג. כ) הג"ר בנימין זאב זיכער ז"ל].

רבי אשר ראזענפעלד זצ"ל אב"ד נאחוד נפטר י"ב תשרי תר"י ושם מנו"כ, על מצבתו הי' נחרת ששימש ברבנות נאחוד במשך כ"ב שנים. זוגתו מרת אסתר ע"ה נפטרה שנת תר"ג ושם מנו"כ. ביה"ח הישן בנאחוד נהרס בימי הרס עולם. (תאריך פטירתם, שמות הורי אשתו, וכן הרבה פרטים על רבני נאחוד, רשמנו עפ"י מאמרו של דר. טובי' יעקבוביץ הי"ד מנהל ספריית הקהילה היהודית בפראג, בתוך: Jahrbuch der Gesellschaft für Geschichte der Juden in der Cechoslovakischen Republik, Vol. 9, 1938, Pg. 271-305.

צאצאי הג"ר אשר ראזענפעלד וזוגתו מרת אסתר:

(א) מרת יהודית מוטנער ע"ה

נולדה כ"ה טבת תקפ"ד בנאחוד, נפטרה כ"ו טבת תרס"ז מנו"כ בווינא, אשת ר' יצחק מוטנער ז"ל מראה"ק בנאחוד, נולד בנאחוד כ"ח אדר ב' תקפ"ד, נפטר ו' אב תרס"א ושם מנו"כ.

(ב) מרת הינדא טויסקי ע"ה

אשת רבי צבי הרש טויסקי ז"ל מווייטצען הנ"ל, נפטרה ט' אדר א' תר"ע, מנו"כ בביה"ח החדש בווייטצען. נוסח מצבתה: פ"נ / האשה החשובה והצדקת מרת / הינדא / בת הה"ג מה"ו אשר רב בק"ק נאכאד / אשת מה"ו צבי טויסקי ז"ל / נפטרה ט' אדר א' תר"ע / הון פזרה לאביונים / יראים הקדימה בתמוכים / נאמן

Vac, Hungary

שמרה החוקים / דרכי התורה ומנהגים / אשר ירשה מקדמונים / תנצב"ה / ושם אמה אסתר ע"ה.

רבי צבי הרש טויסקי בן ר' אליהו ז"ל ומרת סילקא ע"ה (עפ"י חרוזי מצבתו), נולד בהאליטש שם גרו הרבה ממשפחת טויסקי. כנראה בשנת תרכ"ט כבר לא גר בהאליטש, שלא נמצא שמו במפקד תרכ"ט בין ל"ז נפשות ממשפחת טויסקי שנרשמו שם. [בהקדמת ס' דברי הרב ודברי התלמיד (עמ' לט) כ' שה' דיין בעיר העלישו, וכנראה ט"ס ונתחלפו בין עיר העלישווי (Holesov) בטשעכיי ועיר האליטש (Holics) במחוז נייטרא בסלובקיה]. נפטר ז"ך אלול תרנ"ב ומנו"כ בווייטצען, אצל חלקת

הרבנים בביה"ח הישן. נוסח מצבתו: פ"נ / הרבני הקצין המהולל בתשבחות / מו"ה / צבי טויסקי / זצ"ל / נפטר בשם טוב / כ"ז אלול תרנ"ב / צדיק באמונתו טהור / ביראתו / ביראה הרוממה / בכל מפעליו / וד' נצב עליו / נפשו בחיל ואימה / ידעו שמו בשער ידו פרש שר / אל ה' ולעבודתו / הון ואון לא חסה סר מרע ועשה / יתר מכדי מדתו / רחוק מפנינים מכרו קיים לעד זכרו / הי חסיד ועניו / שכרו הנה אתו יען חסדו ואמתו / וצדקו הלך לפניו / תנצב"ה / ושם אמו סילקא.

צאצאי רבי צבי טויסקי וזוגתו מרת הינדא:

א) מרת אסתר בלאנק ע"ה

נולדה תר"ג (עפ"י 'מאטריקל' נישואין בודאפעסט ה"ל, באותה שנה נפטרה זקינתה

הרבנית מנאחוד וכנראה נקראת על שמה), אשת ר' יהושע בלאנק ז"ל מסיגוט, מנ"כ בירושלים. חתנם רמ"מ עקשטיין הנ"ל.

אבי ר' יהושע ה"ה ר' **יחיאל מיכל** ז"ל (עפ"י 'מאטריקל' סיגוט, לידת: אשר בלאנק בן שיע ואסתר (טויסקי), ובהערה "האב הוא גיסו של ארון פאללאק", ושם לידת: חי' פאללאק בת ארון ושפרינצא (בלאנק, נולדה ב-Csepe), ובביה"ח סיגוט נמצא מצבת "מרת שפרינצא בת מו"ה יחיאל מיכל ז"ל, אשת ר' ארון פאללאק נ"י, נפטרה כ"ב סיון תרפ"ד". בעלה ר' ארון ב"ר אפרים ברוך ע"ה, נפטר בסיגוט ר"ח שבט תרצ"א). אמו מרת **רחל** ע"ה (לפי"ד הרב דובעריש וועבער, ב'מאטריקל' נישואין הנ"ל 'רוז"א'). כנראה ר' יהושע הי' אחיו של ר' מרדכי גימפל בלאנק הי"ד שו"ב קליינווארדיין (זו' מרת מרים רחל ע"ה, בת הג"ר אברהם חיים מוטצען ז"ל דומ"ץ האלמין), אבי ר' יחיאל מיכל הי"ד שו"ב דשם (כנראה נקרא ע"ש אבי אביו הנ"ל, בתו מרת רוזא ע"ה אשת ר' אברהם ווינגארטען ז"ל נפטרה י' אלול תשנ"ו). ב'רשימת המגורשים מקליינווארדיין - ניסן תש"ד מופיע: "מארטאן בלאנק נולד תרל"ט, אמו 'רוזעלי'א' לבית שפיטץ". לפי"ז אולי אבי ר' יחיאל מיכל הוא ר' **גימפל בלאנק** ז"ל מהומנא, פטירתו נרשם ב'מאטריקל' הומנא: גימפל בלאנק גיל 70 כ"ג או או כ"ח חשוון תרט"ו.

(ב) ר' אשר טויסקי ז"ל מווייטצען

זו' מרת **גיטל** ע"ה. הי' נקרא 'דער זוהר איד', על שהי' בקי בספר הזוהר בעל פה. לאחר פטירת אשתו התיישב באוזד סמוך על שלחן בתו וחתנו, נפטר כבן פ"ח שנים, ביום כ"ז מרחשון תרצ"ט, ושם מנ"כ. על מצבתו נחרת: פ"נ / הרבני הצ[דיק] / מו"ה אשר במו"ה / צבי טויסקי והינדא... / מיקירי ק"ק ווייצען וראש ת"ת... / עסק בתורה ובצדקות... / נפטר בש"ט כ"ז לחו' / מרחשון תרצ"ט.

צאצאי ר' אשר טויסקי וזוגתו מרת **גיטל**:

(1) מרת **סילקא** ע"ה, אשת הג"ר **ירחמיאל הכהן קאטצבורג** זצ"ל אב"ד אוזד-באליאק, נולד תרל"ו לאביו הג"ר ישראל חיים קאטצבורג זצ"ל אב"ד אוזד-באליאק (בשנים תרכ"ח-תרס"ט) מח"ס כתבי מהרי"ח. תלמיד הג"ר

רבי ירחמיאל הכהן קאטצבורג

משה סופר אב"ד טיסא-פירעד והערוגת הבושם זצ"ל. אחר חתונתו התיישב בווייטצען, משם נתקבל כרב הצעיר באוזד על יד אביו, בשנת תרס"ט נתקבל למלא מקום אביו לאב"ד דק"ק אוזד-באליאק והגלילות. נעקד"ה ביום כ"ב סיון תש"ד. (ראה עליו: הקדמת ס' 'דברי הרב ודברי התלמיד', ניו יארק תשע"ה).

2) מרת בילא ע"ה, אשת הג"ר משה מרדכי דושינסקי ז"ל, אחי מהר"ץ זצ"ל, בני רבי ישראל ז"ל מפאקש. תלמיד הבאר שמואל אב"ד אונסדארף, הלבושי מרדכי, אחיו

המהר"ץ, הג"ר יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, והדעת סופר זצ"ל. (חידו"ת ממנו נתפרסם ב'תל תלפיות' י"ב עמ' 195. י"ד עמ' 15, 48, 74, 94. ט"ו עמ' 32, 36. ו'המעייין' חשון תשט"ז עמ' ו). נולד תר"מ, גר בווייטצען ואח"כ בבודאפעסט, בתרצ"ד עלה

רבי משה מרדכי דושינסקי

לירושלים, הו"ל ספר 'עוד יוסף חי' תולדות אחיו המהר"ץ. נפטר ל' אדר א' תשכ"ה, מנו"כ בירושלים. (ראה עליו: 'החת"ס ותלמידיו' עמ' תרנד, ו'בית יוסף להבה' עמ' קמא).

3) הבחור החו"ב משה דוד ארי' ע"ה, נולד תרל"ח, תלמיד השבט סופר זצ"ל (מחידושי תורתו נדפס ב'תל תלפיות' תרנ"ח עמ' 47, סבת תרנ"ט עמ' 2, וב'נטעי בחורים' תמוז תרס"ד). נפטר כבן כ"א שנים ביום כ"ט לחודש ניסן תרנ"ט, מנו"כ בביה"ח החדש בווייטצען. נוסח מצבתו: פ"נ / הב' המופלג חו"ב צדיק וישר / משה דוד אריה / טויסקי

165

נפטר בש"ט בכ"א לימי חייו / ביום כ"ט לחודש ניסן תרנ"ט לפ"ק / מובחר שושנינו היית / דעת וחכמה דלית / אך רך ימים היית / טובך וכשרונך ידעו / סביבותיך קינה יקוננו / אשר איבך וגיטל אמך / תנצב"ה.

4) מרת רעלא ע"ה, נפטרה באר"י, אשת ר' בנימין זאב צבי אויש ז"ל, נפטר בבודאפעסט כ"ח אב תש"א. נוסח מצבתו: פ"נ / איש אמונים / הלך בדרכי ד' כל ימיו / על דלתי התורה והיראה שקד בנעוריו / לתורה וליר"ש גדל בנו / חיי צער ויסורים סבל באהבה רוב שניו / מו"ה בנימין זאב צבי ז"ל / המכונה / וואלף אויש / בן מו"ה שמחה בונם ז"ל מפאקש / נפטר בש"ט בן נ"ה שנים / כ"ח אב תש"א / תנצב"ה / וש"א ריזל.

5) מרת בלומא ע"ה, אשת ר' ברוך וויינבערגער ז"ל.

ג) מרת שרה באכוס ע"ה

אשת ר' משה באכוס ז"ל מקלויזנבורג, נפטרה כ"ב שבט תרפ"ב, ושם מנו"כ. נוסח מצבתה: פ"נ / שרתי במדות נשגבות / רבת פעלים בנדיבות / הגיון לבב חכמה / בנתה בית חומה / תלמיה מטעי תפארה / צאצאי אמונים ביראה / באי שער כלם / יתנו צדקתה לעולם / ה"ה האשה החשובה והצנועה / מ' שרה בת ר' צבי ע"ה / אשת המנוח הנכבד המפורסים / בתו"י מו"ה משה באכוס ע"ה / מ"מ בעיה"ק ירושלים יצ"ו / של"ח כ"ב לחדש שבט שנת תרפ"ב לפ"ק / תנצב"ה.

ר' משה באכוס נולד לאביו ר' יהושע העשיל ז"ל ואמו אסתר מלכה ע"ה. בסוף ימיו עלה

לא"י, אחר זמן קצר נפטר שם כ"ב תשרי תרע"ד, מנו"כ בהר הזיתים בחלקת זיבינבערגען, אחר פטירתו חזרה אשתו לקלויזנבורג. מנוסח מצבתו: פ"נ / איש יקר ונכבד מאד נעלה / מוה"ר משה באכוס / ב"ר יהושע השיל ע"ה / שנפטר כ"ב תשרי תרע"ד תנצב"ה. (בשנת תשכ"ז העמידו מצבה חדשה על קברו, ונחרת עליו שמות צאצאיו ונכדיו שנהרגו עקד"ה בשנות הזעם).

צאצאי ר' משה באכוס וזוגתו מרת שרה:

1. ר' יהושע העשיל ז"ל, זוגתו מרת פיגא ע"ה (ב"ר יעקב בראדי אחי הג"ר אברהם אב"ד ברעזנא מח"ס פרי החג) מקלויזנבורג, נעקד"ה ביום י"ב סיון תש"ד.
2. מרת חנה ע"ה, אשת ר' נחום בנימין בראדי ז"ל (ב"ר יעקב הנ"ל)

מקלויזנבורג, נעקד"ה י"ג סיון תש"ד.

3. מרת סילקא ע"ה, נפטרה א' דחומ"מ פסח תרע"ז מנו"כ בקלויזנבורג, אשת ר' פנחס פריעדמאן ז"ל מראה"ק קהל בקלויזנבורג (על קהילה זו הארכתי בספרי 'העיר קלויזנבורג וקהילותיה', ברוקלין תשע"ב). נוסח מצבתה: פ"נ / אשה צנועה וכשרה / עשתה רצון בעלה / מ' סילקא / בת מו"ה משה ז"ל / אשת מו"ה פנחס פ"מ נ"י / ה"ל בחצי ימיה / לדאבון בעלה ובניה / א' דחומ"פ תרע"ז לפ"ק / תנצב"ה.

ר' פנחס פריעדמאן נולד תרל"ו,
 לאביו ר' אפרים משה ז"ל ואמו
 מרת רחל ע"ה מסוב-דעלקא
 (אצל סוימאש-אויוואר) ושם
 מנו"כ. בס' 'הדרת קודש' מהדו"ח
 נדפס מכתב אליו מהגה"ק
 מנאסויד זצ"ל, בראש המכתב
 כתב: "אהובי י"נ ורב חביבי הר'
 המופלג בתורה, ירא ה' החסיד
 הנגיד ורב תבונות, כקש"ת מו"ה
 פנחס פריעדמאן שליט"א". נפטר
 בקלויזנבורג ז' טבת תרצ"ה, ושם
 מנו"כ. נוסח מצבתו: פ"נ / איש
 יקר / מפורסם בצדקות וחסידות
 / עבד ד' באמונה / זכה וזיכה
 הרבים / גידל בניו על ברכי תורה
 / מו"ה פנחס פריעדמאן ע"ה /
 בן מו"ה אפרים משה ע"ה /

נפטר בשם טוב ז' טבת תרצ"ה / תנצב"ה. (על קורות חייהם ויוצ"ח הארכתני בקו'
 'זכרון אבותינו', ברוקלין תש"ע, פרק ג).

מרדכי שעהר - מאנסי נ.י.

בשולי המאמר: בהתאם לנתונים שקבלנו מהרב ראובן ברים אודות משפחת טאוסקי
 יש להוסיף.

אבי המשפחה רבי אלי' (אליאש) טאוסקי, יליד האליטש, נפטר שם כנשוי 30 מאי
 867 (כ"ה אייר תרכ"ז) בן ס"ח שנה. זוגתו מרת סולקא (צילי) בת רבי יוסף
 סטראקאטש. ישנו רישום פטירה של אלמנה בשם סיצילה טאוסקי אשר כפי
 הנראה מדובר במרת סולקא דנן, תאריך הפטירה 27 יולי 868 (ח' אב תרכ"ח) בת 60.
 צאצאי רבי אלי':

1. הרמן יליד האליטש 822 (שם משפחתו מופיע גם כטויסיג). [ה"ה רבי צבי טאוסקי
 הנזכר למעלה]. משם עבר לוועטשעס (VECSSES) ליד בודאפעסט. צאצאי הרמן
 טאוסקי והנריטה/האני/ לוטי רוזנפלד (ילידת 830):

א. אדאם יליד האליטש 14 פברואר 1852 [ה"ה רבי אשר טאוסקי הנ"ל. - זוגתו
 מרת גיטל בת אסתר ("אשת אדאם טאוסקי מוואיטצען") נפטרה י"ט אלול

תרפ"ח בת ע"ו שנה ומנו"כ בבודאפעסט. בפנקס הח"ק שם צוין: צדקת כל ביתה ת"ח].

ב. נעטי ילידת האליטש 1 אוקטובר 853, נישאה בשנת תרל"ז בפעסט לזיגמונד בלאנק יליד CSEJE. [ה"ה מרת אסתר ובעלה רבי יהושע בלאנק הנ"ל].

ג. רעזי ילידת האליטש 5 אפריל 855.

ד. פראנץ יליד האליטש 28 אוגוסט 856.

ה. אבראהם יליד האליטש 2 ספטמבר 858.

ו. איזידור יליד ה' 11 ספטמבר 860.

ז. ר' שרגא טאוסקי (פליקס) יליד האליטש 10 ספטמבר 865. בזמן המלחמה הועסק בעבודת כפיה בבודאפעסט. נספה בעקבות מחלה 2 נובמ' 944 (ט"ז חשון תש"ה). [אבי ר' אשר (יליד בודאפעסט), אבי הרב צבי טאוסקי בבני-ברק].

2. גבריאל יליד האליטש נובמ' 824. נפטר שם 24 אוקטובר 879 (ז' חשון תר"מ). זוגתו ליסי/ליסעט וייניגער ילידת מורביה 832.

בתם נעטי/אנה ילידת האליטש 20 ינואר 855, נישאה בפרשבורג בשנת תרמ"ב ללאזאר שטיער יליד עיר חדש בן 31 שנה בן לאופולד ורחל פוקס.

3. ברנהארד יליד האליטש 3 נובמבר 826. נפטר שם 13 מאי 827 (ט"ז אייר תקפ"ז).

4. שלום (שאלאמון) טאוסקי יליד האליטש 2 מאי 834. בפנקס המוהל של המהר"ם שיק מעת מגוריו בהאליטש רושם: "פרעתי י"ד אייר תקצ"ד, שלו' בן אליהו". המוהל היה רבי אברהם בעק שכיהן אז כרבה של קהלת האליטש. הסנדק היה זקינר ר' יוסף שטראשוק.

5. אנה ילידת האליטש 25 ספטמבר 839.

6. שאמואל יליד ה' 21 אוקטובר 842.

כנראה גם בתו:

7. האני בת אליאש טאוסקי ויולי/טולקי סטראקאטש. ילידת האליטש 1 יוני 854. נישאה בווען בשנת תר"מ לעמנואל-אליאש רינד (קינד) מראדאני בבוהמיה יליד 26 פברואר 854.

*

בן נוסף של רבי אלי' טויסקי, ה"ה רבי יו"ט ליפמאן (פיליפ) טויסקי, יליד האליטש. תלמיד רבי יהודא אסאד אב"ד סערדאהעל. זוגתו לעני לבית קראוס. מו"צ באוסטריה בקהלות אצענבורג (אצענברוג) וקירכבערג, לאחר מכן בארץ הגר

בקהלת פעלעדהאז, ומשם נתמנה לאב"ד דקהלת צעצע. חתום עם שאר רבני דורו על חוות דעת להקמת קהלת נפרדת בוויען; פתגם האיסור נגד הסמינר לרבנים בשנת תרל"ו; קריאה למען 'מחזיקי הדת' בגליציה בשנת תרמ"ב. תשובות אליו בשו"ת מהר"ם שייק (חיו"ד סי' שסד); שו"ת מהר"א (חאו"ח סי' מב, רב. חיו"ד סי' קז קיד, רמז, שסח. חאה"ע סי' ער); שו"ת כתב סופר (חאו"ח סי' קט). חידו"ת ממנו נדפסו בקובץ כרם שלמה (שנה יא קובץ ב עמ' כ-כא) מכתב ידו שרשם בסוף ספר כרם שלמה (האס) שהיה ברשותו. נפטר כ"ד תשרי תרמ"ז (בן ס"א שנה עפ"י רישום

פטירתו במאטריקל, ואילו לפי מצבתו בן ס"ו שנה) ומנו"כ בצעצע. על מצבתו נחרט:

פ"נ / אדונינו מורינו הרב
המאה"ג המפורסם / מו"ה
יום טוב ליפמאן זצ"ל / בן
מו"ה / אליה טויסקי / ומרת
סולקא ע"ה / שהיה אב"ד
פה ק"ק צעצע יע"א / נפטר
בן ס"ו שנה ביום שמיני
עצרת / שנת תרמ"ז לפ"ק /
יום וליל חקר בחכמה והגה
בתורה / טוב דרש לעמו
והדריכו ביראה טהורה /
טהור ידים הוסיף אומץ
לנהלו בנחת / וגדל בניו
במוסר להצילם מרדת שחת
/ ישרים ארחותיו ומעגלותיו
מעגלי צדק / סמך נופלים
והשתדל להחזיק הבדק /

קבל יסוריו באהבה וענוה מאבינו שבשמים / ינוח בשלום ונפשו תהי' צרורה בצרור / החיים.

מצאצאיו שנולדו בקירכבערג: מיקשה יליד 853; שאמואל יליד 857 [מורה, גר בצעצע ובבודאפעסט. נפטר בשנת 926]; לאופולד יליד 10 מאי 862; נעטי ילידת 10 דצמבר 864.

הרב חיים אריה רייניץ - ירושלים

רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי וק"ק קאשוי בזמנו

וזרח השמש

רבי **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נולד בק"ק באלאשא יארמוט בשנת תרכ"ז לאביו רבי **משה הלוי יונגרייז**, אב"ד קאשוי. ולאמו הרבנית **פיגא ע"ה**, בת רבי **נח יעקב לעווי**, מק"ק האריטאן.

אביו רבי **משה הלוי** היה דרכו לנסוע עם אחיו רבי **שמואל דוד הלוי** אב"ד פעהער-דיארמוט להסתופף בצל האדמו"ר רבי **חיים הלברשטאם** אב"ד צאנז בעל דברי חיים, פעם ביקש ממנו בנו הילד **יצחק צבי הלוי** שרצונו להצטרף אליהם לנסיעה הבאה לצאנז, והוא היה אז עדיין צעיר לימים, ואמר לו אביו שאם יעמוד להבחן על מסכתא שלמד אז יקחו אותו איתם בנסיעה הבא.

הילד **יצחק צבי הלוי** למד ושינן בהתמדה עד שהיה שגור בפיו כל המסכתא גפ"ת

וגם עמד במבחן אצל אביו על הכל, והבטיח לו אביו שבעזרת השם יקחנו עמו לצאנז כאשר יסע. אך כשבא המועד לנסוע ובא לקאשוי רבי **שמואל**

דוד הלוי, אחיו של רבי משה, כי כך היה הדרך מפעהער-דיארמוט לצאנז שעוברים את העיר קאשוי, ואמר רבי משה לאחיו רבי **שמואל דוד** כי הפעם הוא רוצה לקחת גם את בנו היניק **יצחק צבי**, אמנם אחיו רבי **שמואל דוד** חשש מטלטולי הדרכים [מקאשוי לצאנז בערך 150 ק"מ בדרך הררי] אולי יקשה הדבר לילד צעיר, על כן הציע שבעזרת השם לשנה הבאה יקחו איתם את הילד **יצחק צבי**, והסכימו כולם לזה. וכל ימיו היה רבי **יצחק צבי** מתאונן על זה שלא הפציר יותר כי לשנה הבאה כבר נסתלק מרן הדברי חיים, וגם אביו ודודו היו מצטערים על זה אחר כך [זכרון מנחם].

רבותיו

למד אצל דודו [אחי אביו] רבי **שמואל דוד הלוי יונגרייז**, אב"ד ור"מ פעהער-דיארמאט, בעל שו"ת **מהרשד"ה**. שחיבבוהו מאוד על התמדתו הנפלאה ומדותיו היקרות. ב'שבת אחים' מפרשת נח תרמ"א, מופיע שמו בין התורמים לעניי ארץ הקדושה, בק"ק פעהער-יארמוטה, **יצחק צבי בן פייגה**.

כן למד אצל רבי יקותיאל יהודה טיטלבוים, אב"ד ור"מ דק"ק סיגעט, בעל ייטב לב. כמו כן היה נוסע להסתופף בצלא דמהימנותא של רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם הלברשטאם האדמו"ר משינאווא.

האיש מקדש

בשנת תרח"ם לערך נשא את זוגתו הרבנית מרים ע"ה [גלב"ע כ"ד אדר תר"צ], בת רבי דוד הכהן זאלצער ז"ל, ראב"ד מונקאטש [נפטר כ"ט שבט תרס"ח], בן רבי מיכאל הכהן מסערדאהעל בן רבי מיכאל הכהן מסערדאהעל – פרעשבורג, שהיה חתנו של רבי דוד דייטש, אב"ד עיר חדש, בעמ"ס אוהל דוד. וחתן דודו רבי יוסף שלמה זלמן עסטרייכער דומ"ץ בק"ק מונקאטש, בן רבי אליעזר [בן רבי משה ארי' ז"ל, אב"ד ק"ק קראלי].

לדמותו

רבי יצחק צבי הלוי היה נסיך אצילות וכשהלך ברחוב העיר היו בני אדם מקבלים פניו בדרך ארץ ויותרת הכבוד. היה לובש בביתו שטריימיל בשבת אבל לא בבית הכנסת. היה מוהל מומחה ומהל הרבה מילדי ישראל.

אב"ד ור"מ ק"ק ניר-מעדיעש

רבי יצחק צבי הלוי לא רצה להנות מכתרה של תורה, לכן מתחילה אחר נשואיו פתח לו בית מסחר בעיר פעהער-דיארמאט, כדי שיוכל להתפרנס מיגיע כפו, ועם כל זאת לא מש מאהלה של תורה ולמד בהתמדה רבה.

שמו הטוב הלך לפניו כגדול בתורה, וכאשר אבד כל רכושו בשנת תרמ"ט, קיבל עליו עבודת אב"ד, ונקבל לרב דק"ק **ניר-מעדיעש**, וישב שם על כסא ההוראה טו"ב שנים. הוא ניהל שם ישיבה לבחורי חמד. אחד התלמידים מניר-מעדיעש, ה"ה רבי **אפרים רוזנפלד**, אב"ד ק"ק **סענדרא**, בעמ"ח עץ **אפרים**.

כבר אז היה בקשרי שו"ת עם גדולי הדור, ראה להלן הקשר עם רבני טשאטה בעל **נטע שורק** וחתנו בעל **מי יהודה**. בהיותו שם השתתף במעות קדימה על הספרים: **שורש ישי**, תרנ"א - ניר מעדיעש, הרב המאוה"ג מר"ה **יצחק צבי הלוי**. **תולדות יצחק**, ווייס, מונקאטש תרס"ד - הרב... **יצחק צבי סג"ל** אב"ד **מעדיעש**.

אב"ד ור"מ דק"ק **קאשוי**

כאשר נפטר אביו רבי **משה הלוי יונגרייז** אב"ד ור"מ דק"ק **קאשוי** ביום ד' סיון תרס"ו, נתקבל למלאות מקומו בק"ק **קאשוי**. וכה נכתב בידיעה בכתב עת **מחזיקי הדת**, מיום ט"ו סיון תרס"ו:

רצונו של רבינו ז"ל היה שבנו הגדול הרב המאה"ג מר"ה **יצחק צבי** שליט"א אבד"ק **מעדיעש** ישמש אחריו בקודש, הקהלה שמרה פקודתו ובפה אחד קראו כל הקהל לפני מטת רבינו ז"ל שהניחוה בבית הכנסת, "מזל טוב" יחי האב"ד הצעיר לכבוד ולתפארת בתוכנו!

סיפר רבי **משה טעננבוים**, [בן רבי שלום ממילדאוו], כאשר נפטר הגאון רבי **משה יונגרייז** אב"ד **קאשוי**, היה הראש הקהל דק"ק **קאשוי** רוצה לקבל לכהן פאר שם את דודו [של רבי משה טעננבוים] רבי **משה גאלדשטיין**, חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**, שהיה רב בק"ק **קאשוי** לפני רבי משה.

רבי **משה גאלדשטיין** היה בעל בית מרזח במרכז העיר וכל ימיו למד בהתמדה נפלאה, סיים את הש"ס שבע פעמים, נפטר כ"ג ניסן תרפ"ו בן פ"ז שנים. ורבי **מנחם מנעדל טעננבוים** אב"ד **טארנא** היה בקאשוי על הלויה, וכיון שראה שהראש הקהל דשם מתכונן לקבל למרא דאתרא שם את דודו רבי משה גאלדשטיין, הלך רבי מנחם מענדל ובקש מרבי משה גאלדשטיין שיסיר את המעמדות שלו מלישב על כס הרבנות דק"ק **קאשוי**, כדי שיקבלו את רבי **יצחק צבי** למלא מקום אביו, לכהן פאר שם, ומיד הסיר רבי משה את המעומדות שלו מלישב על כסא הרבנות שם [תולדות משה].

בנו של רבי **יצחק צבי**, רבי **משה דוד הלוי**, אב"ד ק"ק **הארשפאלווא**, בעמח"ס **צבי וחמיד**, הפליא את צדקו וישרותו של רבי **מנחם מענדל טעננבוים** מטארנא, שהגם שרבי משה גאלדשטיין היה דודו [הרב מטארנא היה חתן דודו בעל נטע שורק, חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**, ורבי משה גאלדשטיין היה גם כן כאמור חתן רבי **אברהם יעקב ראזע**], מכל מקום עשה ופעל למען האמת והצדק לקבל את רבי **יצחק צבי** למלא מקום אביו.

מדביץ תורה ויראת שמים

כאמור מלבד שכיחן ברנות קהלתו ניהל גם ישיבה והרביץ תורה לתלמידים הבאים לשאוב ממנו תורה ויראת שמים, והיה מדריך אותם את הדרך אשר ילכו בה ומעשה אשר יעשו. גם אחרי עזבם את הישיבה השגיח עליהם והוכיח אותם במתק לשונו, ופעם אחת בא בחור אחד מתלמידיו, אשר גילח שער זקנו, והניח ידיו על פני תלמידו ושאלו **'עס שטעכט נישט'**, והשיב הבחור **'ניין רבי, עס איז גלאט, עס שטעכט נישט'**, ועל זה ענה לו רבו **'אבער מיר שטעכט עס'**.

מתלמידיו: ברשימת מעות קדימה ע"ס בית נפתלי על התורה שנדפס בשנת תרס"ו, מופיע רשימה קצרה – קאשווא, בחורי חמד דישיבה הרמה: הב' החו"ב מו"ה יעקב שרגא סג"ל יונגרייז נ"י בהה"ג דשם ז"ל. הב' אברהם גאטפריעד מליקעף. הב' אברהם יהושע שעהן מצאנז. הב' אלימלך סג"ל גאלדבערגער מליקעף. הב' אליקים בינדיגער מקמארנוק. הב' זלמן ליב פריעדמאנן מסטראפקי. הב' חיים אלי' שווארטץ מווילמאני. הב' מנחם פריעדמאנן מסטראפקוי. – כן היה תלמידו רבי משה זאב ליבער ז"ל, מגיד שיעור ברבים באשמורת הבוקר בברוקלין [הקדמה לספר בנין שלמה עמ"ס סנהדרין, שיצא לאור ע"י בנו רבי ישראל ליבער].

סיפר בנו רבי משה דוד הלוי: כד הוינא כבר י"א-י"ב שנין כשלמדתי אצל הרש"ש [הרב רבי שמואל שווארץ] ה"ד, כבר למדנו גמפ"ת [גמרא פירוש תוספות] והיו שם כאלו שהגיעו לפלגות ראו-בן, שומעי שעור, ומעשה בעל דבר בין גברא לגברא בין הפרקים, שחקו בכדור, והיטב חרה הדבר להרש"ש ז"ל ולא הועיל כלום ברכות וקשות.

פעם באמצע הלימוד, היה זה בראשית הזמן בחורף, פרשת וירא, פסק הרש"ש את הלימוד בכעס ויצא החוצה וכמעט קט חזר בלא אומר ודברים. והנה לפתאום נכנס אאמו"ר [רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשווי] וצללה"ה בצוותא יחד עם ר' שרגא ויזנברג ה"ד [מזכיר הקהילה]. מובן שכולנו יושבי האהל קמנו ממקומנו כאיש אחד ביראת הכבוד כנהוג. הופתענו למראה ביאה זו שמשונה מכל הביאות שבתורה, שהורגלנו לשמוע במהרה שנשתדל ונתאמץ להתמיד בחזרה כהוגן, שנהיה בקיאים בסוגיות ובשעורים על בריים כשיבוא הרבי לבחון אותנו שלא נבוש אנחנו והוא. והיה אז תחילת הזמן ולא היה עדיין מה לבחון.

והנה אאמו"ר פקד עלינו לשבת איש איש על מקומו, גם הוא ישב ונכנס עמנו בדברים ושאל מה לימודינו הגם שידע היטב, כי היה רגיל לנסות אותנו בכל שבת קודש, אבל השעה היתה צריכה לכך, לשאול מה הפלוגתא בין רש"י ותוס' וכהנה. עוד שאל הלמדתם חומש ורש"י, ענינו, כן. ובאמת למדנו בכל יום פרשה אחת מסדרת השבוע. והתחיל בנועם שיח:

כתיב (בראשית כא, ט-יב) ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה וגו'. וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו. ויאמר א' אל אברהם וגו' כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. וברש"י מצחק - לשון עבודת אלילים וכו'. ד"א לשון גילוי עריות וכו'. ד"א לשון רציחה וכו'.

וצריך לבאר מה היה הויכוח בין אברהם לשרה, ממה נפשך אם היה בצחוק זה כל השלשה עבירות חמורות, מה היה טענת אברהם, ואם לאו מה רצתה שרה מישמעאל, והקב"ה עוד הסכים עמה.

ונראה לפרש דהנה כתיב בפרשת קדושים (ויקרא יט, ד) אל תפנו אל האלילים ואלקי מסכה לא תעשו לכם וגו'. ופירש רש"י אל תפנו אל האלילים – לעבדם. אלילים לשון אל כלא הוא חשוב: ואלהי מסכה - תחילתן אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות. כמו שאמרו חז"ל במסכת שבת (קה, ב) כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. היינו שהבעל דבר הוא היצר הרע יודע טכסיסי פיתוי, שאינו בא פתאום בעבירה חמורה ר"ל, כי אם בהדרגה, ומתחיל בדבר שאינו מפורש בשלחן ערוך לאיסור כלל והעולם נהגו כך רק ממדת חסידות וכדומה, וכהנה וכהנה עד וכו'.

והנה אמרו חז"ל (מגילה דף יד, א) ואמר רבי יצחק יסכה זו שרה, ולמה נקרא שמה יסכה, שסכתה ברוח הקדש שנאמר (בראשית כא, יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. ורש"י בחומש על פסוק זה מביא מדרשת חז"ל (שמו"ר א, א) שמע בקולה - (בקול רוח הקודש שבה) למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות.

אברהם אבינו טען טענה צודקת לכאורה, דהנה רש"י (בראשית יב, ה) על הפסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן מביא מחז"ל (ב"ר לט, יד), אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים. אם כן מה קול הרעש הגדול הזה, אם נכרים שהם עובדי עבודה זרה ממש אנו מגיירים, ק"ו וחומר בני אשר נתגדל ונתחנך בבתינו, ודאי אשר אין לחשוש עליו כלום. על כן וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו. אמנם שרה אמנו ראתה ברוח הקודש שמצחוק פשוט זה אפשר להגיע עד לשלש העבירות חמורות, כי כך הוא דרכו של יצר הרע כאמור. על כן ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה, לפני שהוא מגיע לעבירות חמורות.

ובאמת לשניהם היה טענה צודקת, עד שהקב"ה הכריע בזה ואמר לאברהם כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. דברי פי חכם חן ושפתיים יסק. והאריך בדברים נעימים, אחרי שאין לכם עול הפרנסה ואבותיכם דואגים בעבורכם, באכילה שתיה לינה ולבישה ושכר לימוד וכהנה, ואין מבקשים ממכם רק שתקבלו עליכם עול תורה ודרך ארץ, ושיהא שם שמים מתאהב על ידכם, וכיירו כל רואיכם שאתם זרע ברוכי ד' ביראת שמים והתמדה. - מובן שעיינינו זלגו דמעות ומן אז היה לנו לתיעוב ולשמצה אפילו השמועה על דברי שחוק. - זכות הרבים תלוי בו, ז"ע. [עפ"י מכתב בנו רבי משה דוד הלוי, לעורך 'המאור' (שנה י' חו' ב' עמ' 9-10)].

בית המדרש החדש בקאשוי – החזית (מימין הת"ת)

בהנהגת הקהילה

בהנהגת הקהילה הלך בדרכי אביו, ימין מקרב את יראי השם, ושמאל לוחם בגבורה את מלחמת השם נגד עוזבי תורה ומפירי הדת. פעם אחת באמצע דרשה אשר דרש אודות שער באשה ערוה, הגביה ראשו לעזרת נשים, ואמר להם חתכו השערות בעוד מועד, כי על דף הטהרה כבר יהיה מאוחר.

קאשוי - קהלה קדושה

כאשר רבי יצחק צבי קיבל את ההנהגה בק"ק קאשוי מנתה קהילת היראים בערך מאה וחמישים משפחות [דברי ימי קאשוי, עמ' י'], וכאשר נפטר לעולמו מנתה קהילת היראים יותר מאלף משפחות [שם עמ' רלו], שפארו את העיר, מהם בעלי בתים חשובים, בחורים יראי ה' ומופלגי תורה, חסידים ואנשי מעשה, רבנים דיינים רמ"ם ותלמידי חכמים שתורתם אומנתם, שוחטים יראי ה', מחברי ספרים, וכמה אדמור"ם עם החצירות שלהם.

בקהלה היתה תלמוד תורה וישיבה, שני בתי מדרשים שבו התפללו בנוסח אשכנז בית המדרש הישן עם שלש מאות מקומות ישיבה בעזרת אנשים ושלש מאות בעזרת הנשים, ובית המדרש החדש באמצע הבניה עם כפול מקומות ישיבה, מלבד הקלויז של החסידים, שבו עסקו בתורה יומם ולילה בהתמדה רבה. חברות ש"ס, שסיימו את הש"ס בכל שנה. שיעורי תורה במשניות, גמרא ותוספות, שלחן ערוך. חברה תפארת בחורים, עבור הבחורים שעזבו כבר את הישיבה לאחר כמה שנות לימוד.

בית המדרש החדש בקאשוי - צד האחורי

בזמן מלחמת העולם הראשונה הגיעו הרבה פליטים מגליציה לקאשוי, מהם חסידים ואנשי מעשה, במשך הזמן התארגנו החסידים להקים לעצמם קלויז. בשנת תרפ"א נפתחו שערי הקלויז החסידי במרכז העיר, וקול התורה נשמע שם כל יומם ולילה. המרא דאתרא

רבי יצחק צבי שהיה מוקיר את החסידים, בא הרבה פעמים לקלויז. בליל שמחת תורה היה נוהג ללכת לקלויז ואמר שם "אתה הראית".

מלבד הרב היה גם הדומ"ץ רבי חנוך העניך פאק, בעל מחבר ספר זכרון יוסף ועוד, שהיה בעל הוראה מובהק. ממוסדות הקהילה היו: בית הוראה, מקווה טהרה – מים חיים, משחטת עופות עם סידור כשרות מיוחדת במינה למהדרין מן המהדרין. ארגוני עזרה וסיוע, כגון גמילות חסד, ביקור חולים, אגודת נשים, חברה קדישא, ועוד. – קהילה נאה וחסודה אנשים יראים ושלמים, מבוסס במצב רוחני מעולה ומשגשג.

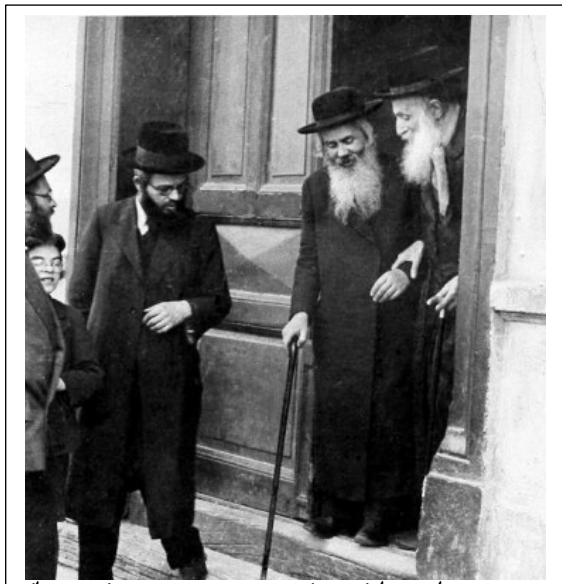
הדומ"ץ - רבי חנוך העניך פאק

רבי חנוך העניך פאק היה בנו של רבי אלקנה פאק מק"ק גלאגוב. נשא את הרבנית שיינדל מירל בת רבי אשר ישעי' וויינפעלד מק"ק גארליץ. משנת תר"ע לערך דומ"ץ דק"ק קאשוי. משנת ת"ש כאשר נפטר האב"ד רבי שאול בראך, ניהל רבי חנוך העניך פאק את העיר.

היה ממקורביו הנאמנים של רבי שמואל ענגיל מראדומישלא והרבה עסקו יחד בהלכה. וזה לשונו בהקדמת ספרו זכרון יוסף: "ומאז ועד עתה תל"י נתרבו חידושי ורובן היו לפני עיני הרב הגאון האמיתי מראדאמישלא שליט"א".

רבי אלחנן היילפרין מראדומישלא-קאשוי, מחשובי הרבנים בלונדון, כותב בסוף שו"ת מהר"ש ח"ח, בקונטרס לדוד להזכיר וז"ל: בהיותי אחר המלחמה בקאשוי סיפר לי ידידנו המנוח ר' אברהם צבי קליין ז"ל, שבימי הכיבוש, כשנודעו ליחידי סגולה מטרות המשלוחים לאושוויץ וכדומה, נתוועדו איזה אנשים בבית מדרשו של אבותי שהי' בגבול הגיטו, ודנו באופני בריחה, ובאו להחלטה שיבקשו הסכמת

המורה הוראה המובהק הגאון ר' חנוך העניך פאק ז"ל הי"ד, שבאם לא יועילו לברוח שיתיר להם לאבד עצמם טרם יפלו במלתעות הארורים ימ"ש. ונבחר ועד של ג' אנשים, הראצ"ק הנ"ל, אדוני אבי ז"ל, והה"ג ר' יצחק קליין, לילך להמורה הוראה הנ"ל, וכשנכנסו לביתו מצאו בבית החיצון את בנו הה"ג ר' מנחם מענדל פאק הי"ד, עוסק בגמפ"ת בעיון עמוק, ונכנסו בבית הפנימי ומצאוהו להמורה הוראה אומר תהילים, והתנצל לפניהם שמרוב הצרה והצוקה אינו יכול לרכז את מוחו לשעוריו בש"ס ופוסקים כנהוג, ועוסק בספר תהלים. וכשהציעו לפניו שאלתם, פרץ בבכי מר, והתחזק את עצמו ואמר להם בזה"ל: אהובי ידידי, על פי ההלכה הייתי יכול להתיר לכם, אבל ידוע מחכז"ל גודל מדריגת המקבלים עליהם גזירתו ית"ש ליהרג על קדה"ש,

רבי שמואל ענגיל (מימין) עם רבי העניך פאק (משמאל)

שאינו למעלה מהן, לכן קבלו נא גזירתו ית"ש, וקדשו שמו. ונפרדו ממנו בקבלת מרות, ולמחרתו נשלחו למקום שנשלחו...

ובשמעי זה, נתרגשתי בישוב דבר תימה, שכק"ז זצ"ל בהסכמתו האחרונה על ספר קנה וקנמון להה"ג ר' חנוך העניך פאק הנ"ל כתב עליו "והוראתו הוא בקדושה", מלה כזו כק"ז לא נהג מעולם להשתמש בה כידוע. אמנם נבואה נזרקה מפיו, כי בהוראת קידוש שם שמים נסתיימה הוראתו בעירנו ששימש בה

כשלושים שנה, הי"ד זי"ע. - רבי חנוך העניך פאק נעקדה"ש י"ג סיון תש"ד.

כבוד התורה

רבי ליב רובינשטיין, דיין בפרעשבורג, מספר: בש"ק פרשת אמור תרע"א הייתי בק"ק קאשוי יע"א, עיר מליאה חכמים וסופרים, לבקר שם את חתני הצדיק מו"ה יודא ליב גאלדשטיין נ"י, ע"ז הצדקת בתי מ' סרחא תי', וכיבדני הרב הגאון דשם [רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז] עם אקרר"ט, לדרוש בבית הכנסת הגדולה, והיה קיבוץ גדול וכבוד התורה ביתר שאת תה"ל, ולאחר שאמרתי שמעתתא דרשתי מילי דאגדה ומוסר השכל לגדל הבנים לתורה ויראה [ספר קול יהודה, שער קול תורה].

בהנהגת המדינה

יד ושם היה לו גם בהנהגת המדינה, השתתף באסיפות למען חיזוק הדת. וכן בא בכתבים לחזק לעודד לגדור גדר ולעמוד בפרץ. – השתתף באסיפת חברת 'מחזיקי הדת' ביום ב' ויגש (זאת חנוכה) שנת תרע"א בעיר בודאפסט [וילקט יוסף שנת תרע"א קו' ז' עמ' כח]. כמו כן היה חבר **בוועד המאה** [שם שנת תער"ב קו' ח"י עמ' 50]. אחרי מלחמת העולם הראשונה, ועם החלוקה החדשה עברה **קאשוי** למדינה חדשה "צ'כוסלובקיה", ורבי יצחק צבי הצטרף לארגון האורתודוקסי החדש "הקנצלי" של צ'כוסלובקיה.

מרגלא בפומיה [של רבי **שמואל ענגיל** מרדמישלא] לספר בשם מרא דאתרא קאשוי הגר"צ יונגרייז, שהאדמו"ר רבי **ישראל מטשורטקוב** פנה אליו באחד הימים שיצטרף לאגודת ישראל, והשיבו, כי במדינתו הונגריה שכבר נתארגנו בה הקהילות החרדיות העצמיות אינו רואה נחיצות מיוחדת בארגון נוסף למטרת חיזוק הדת. החזירו האדמו"ר מטשורטקוב: "אשריכם רבני הונגריה, שלפי ראות עיניכם אינכם זקוקים במדינתכם לאגודת ישראל, אבל אנחנו כולנו בשאר מדינות צריכים לה מאד, שהיא הערובה לקיום היהדות בימינו" [מרבצי תורה מעולם החסידות, ח"ד עמ' פג].

חתם יחד עם רבני דורו בקול קורא אין תנאי בנישואין. וכן חתם נגד הציונות והמזרחי כפי שמופיע בהפלס שנת תרס"ה עמ' 68. - בתיקון עולם יש מכתב אליו מאת רבי **שמואל ראזענבערג** אבד"ק **אונסדארף**, מיום ה' תרומה עטר"ת [עמ' סב מכתב נ'].

כאשר נפטר רבי **אברהם יצחק גליק** אב"ד **טאלטשווא** ביום ו' עש"ק טהרה שנת תרס"ט, וביום א' אחרי ליווי אותו אלפי ישראל למנוחות, היה רבי יצחק צבי הלוי בין הרבנים שהספידו אותו [וילקט יוסף מחברת "א קונטרס" ג].

קאשוי - מתקופת מלחמת העולם הראשונה

"יפה כח הבן מכח האב", פירשו המפרשים שמה שיפה כח הבן הוא מכחו של האב, הכח העמל והמסירות נפש שהשקיע אביו הגדול עמדה לו לבן אשר הלך בעקבות אביו, ובימיו שגשגה קהילה קדושה **קאשוי** לעיר ואם בישראל, והיתה לאחת הקהילות הכי מפוארות באסטרייך אונגריין, בפרט אחרי מלחמת העולם הראשונה אשר רבים מאחינו בני ישראל מגליציה, חסידים ואנשי מעשה השתקעו בקאשוי, בהיות שהרב אב"ד של קאשוי היה איש מורם מעם גאון וצדיק קדוש ועניו, מפארי הרבנים במדינה, פאר החכמים נזר הנבונים, השכיל לקרב לכבד ולהוקיר את פלטי חרב שבאו בצל קורתו, ואף היה להם לאחיעזר ואחיסמך, כך שכולם הרגישו שם בנוח, אף הרבנים והאדמורי"ם שבמקומות אחרים לא יכלו לשבת שם או מפני

שהם הרגישו שמקפחים את רב הקהילה, או שהרב הרגיש שהוא מקופח על ידי האורחים, כאן לא מצאה קפידה זו מקום לנוח בה, אלא הרבנים והאדמור"ם מצאו שם מקום מנוחה, והשתלבו יפה בחיי הקהילה.

"יתן ויתנו אחרים, חסיד" [אבות פ"ה מ"ג] רבי יצחק צבי ז"ל, דרש ועודד את אנשי קהילתו גם כן למצות 'הכנסת אורחים', מציין זאת בספרו הג"ר **יקותיאל ארי' קאמעלהאר** ז"ל, בספרו הצופה לדורו [דף קכג] שהיה על ביקור קצר בק"ק קאשוי: "התפללתי בבית הכנסת ושמענו דרשת הרב מרא דאתרא רבי **יצחק צבי יונגרייז** שנאה דורש לכבוד **הכנסת אורחים מגולי גאליציה**".

רבי יצחק צבי זונגתו הרבנית התפרסמו ברוב צדקתם בפרט בשנות מלחמת העולם הראשונה, כאשר אלפי פליטים מחבל גליציה הגיעו לעיר קאשוי, שהיתה עיר גדולה וקרובה לגליציה, ורבי יצחק צבי עם הרבנית מסרו את גופם ואת נפשם בכדי להחיות את נפשות הפליטים בדרך כבוד.

אם את עמך היה צריך לקרב על ידי סידור אש"ל וגם פרנסה, את הרבנים האדמור"ם היו צריכים לקרב ביותר, כי הם אבדו גם את המעמד שלהם, ובדבר הזה היה קשה להרבה רבנים ואדמור"ם פליטי חרב, כי הרבנים המקומיים לא תמיד השכילו אותם. אמנם לא כן חכימי דיהודאי כמו רבי יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי, בעל אצילות ומידות נעלות, הוא השכיל בזה והמציא לכל אחד די מחסורו אשר לו, וכל אלו שרצו לפתוח להם בית המדרש משלהם, היה רבי יצחק צבי בעזרו. וזו הסיבה שהרבה רבנים ואדמור"ם התעכבו זמן רב בקאשוי, ויש מהם התישבו שם לתמידות משום שהתנאים שם היו יותר טובים מזה שהיה להם בבתיהם בגליציה.

רבי אהרן הורוויץ מבייטש

בין הרבנים והאדמור"רים שהגיעו לקאשוי בתקופת המלחמה ולאחריה, היו רבי **אהרן הורוויץ** האדמור"ר מבייטש. רבי **אפרים זלמן מרגליות** אב"ד לאנקא. רבי **דוד זינגער** אב"ד פילזנא. רבי **חנה הלברשטאם** האדמור"ר מקאלשיץ. רבי **משה אליקים בריעה אונגאר** האדמור"ר מדאמבראווא. רבי **משה דייטש** אב"ד סאבאדקא. רבי **שלום ריינמאן** אב"ד נאראל. רבי **שמאי שיקלער** אב"ד מארינבאד. רבי **שמואל ענגיל** אב"ד ראדומישלא.

מלבד אלו שהיו שם כבר מלפני כן, כמו רבי יעקב פראנקפורטר, ורבי אהרן מאיר אייכנשטיין האדמו"ר מזידיטשוב, שהיה להם לכל אחד בית תפלה ומנין משלו.

אהלי צדיקים בבית החיים בעיר קאשו
 מימין לשמאל: א) אוהל רבי אפרים זלמן מרגליות אב"ד לאנקה ורבי דוד זינגער אב"ד פילזנא.
 ב) אוהל רבי אהרן הורוויץ מבייטש. ג) אוהל רבי שאול בראך האב"ד. ד) אוהל רבי שמואל
 ענגיל אב"ד ראדומישלא. ה) אוהל רבי יעקב פראנקפורטער מקאשו. ו) אוהל רבי אברהם
 שלום הלברשטאם מסטראפקוב

למעשה היה זה השקעה טובה לקרב את הפליטים, האדמור"ם, רבנים, דיינים, חסידים ואנשי מעשה. עם בואם של אלו לעיר קאשוי הפיחו אלה רוח חיים חדשים רוחניים, אנשי העיר השקיעו בהם בגשמיות, אש"ל ועוד, והם החזירו רוחניות, הם הרימו קרנה של העיר באיכות. האדמור"ם הביאו לשם זרם של חסידים, הרבנים הביאו לשם זרם של שואלים, בחורים שבאו ללמוד אצלם, או אברכים שבאו לקבל סמיכה. כמו כן רבנים דיינים ואדמור"ם רבים הגיעו לקאשוי לבקר את הרבנים והאדמור"ם שהתארחו בעיר.

מתורתו

במליצי אש (ט"ו טבת) כתב: הניח הרבה חידושי תורה בכתב יד, וכתב לי חתנו הג"ר **יעקב שרגא הלוי יונגרייז** אב"ד נאגראדבערצל שליט"א, שכעת יצא לאור מהגר"צ ז"ל חי' סוגיות.

גאולה וישועה, גינז, פרשת וישב. וילקט יוסף שנת י"ד קונטרס ט' עמ' לב [ד' ויחי בעת"ר לפ"ק]. מליצי אש בשם רבי יעקב שרגא הלוי יונגרייז אב"ד נאגראדבערצל. ספר החיים, שנת תרפ"ב חודש תמוז חוברת ד' סימן כ"ז-מח תשובה בענין חליצה. פני הנשר, השמיני, כנף חמישי, עט, סימן לב. בסוגיא דריחא מילתא. צבי וחמיד, מבנו רבי משה דוד הלוי יונגרייז. תל תלפיות, חודש טבת תרפ"ד אות כו עמ' לג, עם המשך בחודש שבט – בסוגיא דתתאי גבר.

נזכר ברשימת מעות קדימה: **דרכי חיים**, אדלר חיים מרדכי, רש"י עה"ת, וויטצען תרע"ט – קאשויא, מחו' הרה"ג מוה"ר יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד. **טל חיים**, בעטלען תרס"ט – קאשוי הגאב"ד קה"י מ' יצחק צבי הלוי יונגרייז. **מנוחת אשר ח"ב**, תרס"ח – קאשוי הרב הג' מו"ה יצחק צבי הלוי יונגרייז נ"י. **מנחת ערב**, קאשויא תרע"א – קאשוי הרה"ג ר' יצחק צבי יונגרייז שליט"א. **שו"ת מהריא"ץ**, תרע"ג - קאשויא, הרה"ג אבדקה"י. **תפארת יעקב**, ליפשיץ, מונקאטש תער"ב - קאשוי הרב הגאון ר' יצחק צבי הלוי יונגרייז אב"ד שליט"א.

שו"ת עם גדולי דורו

שו"ת נטע שורק ח' אהע"ז סימן י"ז [טשאטה יע"א תרנ"ל. שוכ"ט לידידי מחותני הרב המאוהג"ד חו"ב חו"ש וכו' וכו' כש"ת מו"ה יצחק צבי הלוי יונגרייז נ"י אבדק"ק ניר מעדיעש והגליל יע"א. קבלתי יקרתו וכו', והנה כ"ת כתב... והנה לפי דברי מר... ואשאר בזה בדרו"ש מחותנו אוהבו. הק שרגא צבי ט"ב].

שו"ת חלקת השדה סימן קעה [בין המצרים יזרח אור לישרים, כבוד אוהבי ידנ"פ הרב הגאון החריף ובקי המפואר וכו' מו"ה יצחק צבי הלוי נ"י יונגרייז אב"ד דק"ק קאשויא יצ"ו. . והנני בזה דו"ש באהבה מוקירו ומכבדו. כחצות הלילה אור ליום ו' עש"ק לסדר וידבר אל ראשי המטות עשרים ימים בחדש תמוז תרע"ו לפ"ק].

שו"ת מי יהודה חלק יורה דעה סי' צ [החיים והשלום וכט"ו לידידי מחותני הרב המאוה"ג חו"ב חו"ש בנש"ק וכו' כש"ת מו"ה ר' **יצחק צבי יונגרייז** נ"י אבדק"ק ניר מעדיעט יצ"ו. מכתב מעכ"ת נ"י הגיענו לנכון ומו"ח הגו"ק נ"י מחמת חולשת גופו לא יכול להשיב לשואלי דבר ה' הוא יחזקהו ויאמצאהו במהרה... נאום ידידו דושה"ט הק' יהודאלטמאן].

שו"ת מהר"ש ענגל ח"ד סימן ו' [להרב הגאון כש"ת מ' **יצחק צבי** שליט"א אבדק"ק קאשוויא יצ"ו. בדבר שאלתו... וכת"ה הביא... והנה כת"ה העיר... והנה כת"ה כ' עוד... ומ"ש כת"ה... ה' ויקרא תרע"ג ראדימשלא יצ"ו. הק' שמואל ענגיל חופ"ק הנ"ל]. - ח"ז סימן ג' [להרב הגאון מוה"ר **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י האבד"ק קאשווי... ג' שמות תרע"ד ראדימשלא].

שו"ת לבושי מרדכי אבה"ע מהדו"ק סימן סג [יום א' א' דר"ח א"ב תערג"ל מאד יצ"ו. לכבוד הרב הג' וכו' מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י אבדק"ק קאשווי יצ"ו... וראיתי אשר כת"ה השכיל לדעת לומר... הנה כבר גילתי פני כת"ה שלא יסמוך עלי, ורק אם גדול ההוראה אשר רגיל בסדור גיטין יסכים להתיר עם כת"ה יחדיו. ידידושת, הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ]. - שם סימן סט [יום ו' עש"ק פ' בהר כ"ה למב"י תרע"ג לפ"ק. שוכ"ט לכבוד הרב הגאון מהו' **יצחק צבי הלוי יונגרייז** נ"י אבדק"ק קאשווי יצ"ו... והנה כבר גילתי דעתי פני כת"ה שלא לסמוך על דעתי בענין גיטין שלא הרגלתי בהם בפרט בטיב השמות אשר ארוכה מארץ מדה... ידידושת]. - מהדו"ת סימן נז [שלום וכל טוב על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז**] נ"י [זצ"ל] אבדק"ק קאשווי יצ"ו. אחדש"ה, ע"ד העובדא ... וכת"ה האריך בזה בפלפול עצום... והנה כבר גילתי דעתי שלא לסמוך על ענ"ד ורק אם יסכימו אתנו גדולי ההוראה. ואם עוד לא עברו ג' זמנים אפשר להמתין עד זמן ההוא. ידידושת, יום ו' עש"ק פ' ויחי תרע"ד]. - שם סימן עט [לכבוד הרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה **יצחק צבי יונגרייז** נ"י [זצ"ל] אבדק"ק קאשווי יצ"ו... וכבר גילתי דעתי שלא יתן מקום סמיכה על דברי וכאשר יורה משמים כטוב יעשה. ידידו דושת]. - מהדורה רביעאי סימן כו [יום ה' פ' פנחס תער"ד לפ"ק מאד יצ"ו. הרב הגאבד"ק קאשווי נ"י].

אשכנתי דרבי

בשנה האחרונה לימי חייו של רבי **יצחק צבי הלוי יונגרייז**, שנת תרפ"ג, אירע מקרה ל"ע שבעת פתיחת הארון נפלה ספר תורה מהארון הקודש, ואח"כ ביום ט"ו טבת נתוודע רמז הדבר כי ניטלה הספר תורה ממקומה פתאום, ובא השמש בצהרים, והוא רק בן נ"ה שנה. אמנם הספיק במיעוט שנותיו אלה מה שרבים לא הספיקו בהרבה שנים. בשבע עשרה שנה שנות רבנותו בק"ק קאשווי השלים את אשר החל אביו הגדול, והרים את קרנה של ק"ק קאשווי לאחת מפארי הקהילות בכל המדינה באיכות.

מנו"כ באוהל אביו בקאשווי. וזה נוסח המצבה (צילום בעלה 12 עמ' י):

אהל רבני משפחת יונגרייז בקאשוי

ויגוע **יצחק הצבי** ישראל על במותיו / איש מבית **לוי** חוצה הפיץ מעיינותיו / הן
קרבו ימיו למות במבחר שנותיו

פ"נ / ילילו קהלתנו כי בא השמש בצהרים / **צבי** תפארתינו בדמי ימיו עלה השמים /
חמדת ישראל פאר החכמים נזר הנבונים / קרן עדתינו הרים לתפארת ברב אונים /
צעד בדרכי אביו ארי שבחבורה / ברוח גבורה לחם מול עוברי תורה / יפה פרי תואר
חן הוצק בשפתותיו / באמרי נועם השיב רבים מעון בתוכחותיו / פאר יקר גדולתו
אתנו לנצח שמורה / הלך למנוחות ולגורלו יעמוד עד מהרה / ה"ה מורינו ורבינו הרב
הגאון הגדול המפורסם / חסידא ופרישא שלשלת דיחוסא / כקש"ת מו"ה **יצחק צבי**
הלוי יונגרייז זצלה"ה / מקדם אבדק"ק **ניר מעדיעש** ובשנת תרס"ו נתמנה למלאות
מקום אביו / רבינו הגאון הצדיק המפורסם מו"ה **משה הלוי ז"ל** אב"ד דקהילתינו יע"א
/ נפטר ביום ד' ט"ו טבת תרפ"ג לפ"ק / ת. נ. צ. ב. ה.

בקובץ בית ועד לחכמים, שיצא לאור בסאטו-מארע ר"ח שבט תרפ"ג, בעמוד
הראשון כותב:

נאד של דמעות!

הרב הגאון המובהק חכימא דיהודאי מו"ה **יצחק צבי הלוי יונגרייז** זצ"ל אב"ד דקה"י
קאשוי אחד מבני החבורה איננו !

ביום ט"ו ימים לחודש טבת נפטר דגל החכמים והנבונים עטרת תפארת ישראל הרב
האי גאון אב"ד דקה"י **קאשוי זצ"ל**: האבידה נוראה עד מאוד בהלקח מעל ראשינו
עטרת תפארת הודינו והדרנו, אחד מגדולי הרבנים בטשעכאסלאוואקיי, מקדם הי' רב
בניר מעדיעש, חיש קל פשטה השמועה בכל הערים הקרובות והרחוקות ובאו לחלק

לרבינו את כבוד האחרון, וינהרו אחרי מטתו כמה אלפים איש מכל בני העיר ומערים הקרובות והרחוקות.

זרע ברכ' ה' - בניו:

(א) רבי יהושע שמואל הלוי יונגרייז ז"ל, נולד בשנת תרנ"ג, דומ"ץ קאשוי.

(ב) רבי יחזקאל הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, נולד כ"ז טבת תרנ"ז, דומ"ץ פרעשאוו.

(ג) רבי יעקב יוסף הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, נולד בשנת תרס"א לערך, אב"ד ניר-מאדע.

(ד) רבי משה דוד הלוי יונגרייז ז"ל, נולד בשנת תרס"ט לערך, אב"ד הארשפאלווא, ורב במחנה איינרינג-לעכפעלד. בעל מחבר ספר צבי וחמיד.

בנותיו:

(ה) הרבנית חנה פערל ע"ה הי"ד [ילידת תר"נ], אשת אחיו הקטן רבי יעקב שרגא הלוי ז"ל הי"ד, אב"ד נאגראד-בערצעל.

(ו) הרבנית לאה ע"ה הי"ד, אשת רבי שמואל דוד הלוי יונגרייז ז"ל הי"ד, אב"ד ניר-מעדיעש.

(ז) הרבנית צפורה בילא [ילידת תער"ב], אשת רבי נתן פייטל איידליס ז"ל הי"ד ר"מ ומו"צ בקאשוי.

רבני משפחת יונגרייז
בלוח הנצחה שבבית המדרש החדש בקאשוי

כולל מארמארוש – וויזניץ

בעלה 13 פורסמו אגרות בנוגע לדין תורה אודות נשיאות כולל מארמארוש [וראה בעלה 14 עמ' פז, שרק האגרות א, ד-ו שנדפסו שם שייכים לנושא זה]. אגרות אלו הם מהתקופה שלפני ה'דין תורה'. כעת נפרסם מסמכים נוספים בנושא זה.

א. פסק הדין של הבית דין בראשות ה'ערוגת הבושם' עם הבוררים מצד וויזניץ (בעל 'אהבת ישראל'), רבי אברהם יעקב הלוי הורוויץ אב"ד פרוביזנא ורבי סענדר אברהם באק, והבוררים מצד סיגעט (בעל 'עצי חיים'), רבי שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי ורבי אלי' כ"ץ אב"ד ראסלאוויץ. הפס"ד פורסם בדפוס ע"י שני הצדדים, העתקנו את מה שנדפס בוויזניץ, והשווינו לדפוס סיגעט, את ההוספות הכנסנו לסוגריים מהקוצעות, ואילו מה שנשמט בדפוס סיגעט הוכנסו בסוגריים מעוגלות. תודתינו להרב אהרן ישעי' ראזנער אב"ד סאמבאטהעלי-ברוקלין, שמבית גנזיו קבלנו את הצילומים.

ב. בהתאם לפסה"ד, זכותו של ה'עצי חיים' היה לבחור את המקומות שיהיו שייכים לכולל מארמארוש תחת נשיאותו. לפנינו רשימת המקומות עם אישורו של ה'ערוגת הבושם. צילומם ממכון כתה"י בביהסה"ל.

ג. דין וחשבון מכולל מארמארוש בנשיאות ה'עצי חיים' שיצא לאור בסיגעט תרס"ט. בראש הקונטרס אריכות דברים על ההשלכות לאחר פסה"ד. צילומם קבלנו מגנזי הרב יצחק וואלף. מיותר לציין שהוא משקף את עמדת הצד של סיגעט, ולא ידוע לנו לע"ע, אם הי' תגובה על זה מהצד השני.

על נסיבות הד"ת נצטט כמה שורות מתוך 'פנקס זכרונות' (בכת"י, תש"ב) של ר' מנחם מאניש פולאק מסלאטפינא וסיגעט, חסיד וויזניץ. תודתנו להרב יואל בראך מקרית יואל על רשות הפרסום. תורגם מאידיש:

בשנת תרס"ח פרץ שוב מחלוקת... אז כיהן בוויזניץ אדמו"ר רבי ישראל האגער ובסיגעט הרב ר' חיים צבי טייטעלבוים. אדמו"ר מויזניץ היה נשיא ואמרכל של כספי רמבעה"נ מכולל בוקאווינא, מאראמארוש וחלק מפולין. את הכולל ייסד הה"צ ר' מענידלע קאסיבער בעהמ"ח אהבת שלום, ועבר בירושה לבנו ר' חיים האגער מקאסיב בעהמ"ח תורת חיים, וכך עבר בירושה עד לאדמו"ר ר' ישראל. בזמנו של רבי ר' מענידלי וויזניצר בעהמ"ח צמח צדיק נתרבו העולים ממאראמרוש לא"י, והם ראו שממאראמרוש אוספים תרומות הרבה יותר מאשר בפולין ובבוקאווינא. ונפשות בא"י יש פחות מכולל (וויזניץ) [מאראמרוש] מהנפשות שיש לפולין ובוקאווינא. לכן תבעו יוצאי מאראמרוש בא"י לקבל יאקסען [=תמיכות קבועות] מוגדלות משאר המקבלים. בסיגעט כיהן אז כרב ואב"ד הה"צ ר' זלמן ליב בעהמ"ח ייטב לב, שהתערב לטובת יוצאי מאראמרוש. ובמושב בית דין שהתקיימה בטשארטקוב התפשרו בזבל"א, שמכספי התרומות של יושבי מאראמרוש יפרישו 18 אחוזים לטובת כולל וויזניץ

כ"חזקה געלד", והשאר יחולק ליוצאי מאראמרוש בא"י. אמנם החלוקה תתבצע דרך הקאנצלייע [=המשרד] של וויזניץ, וע"י הממונים שנתמנו ע"י רבי ר' מענדילי מוויזניץ. אלא משום שלהרב מסיגעט היו כבר הרבה חסידים ממחוז מאראמרוש שעלו לא", היתה גם לו דעה בעניני החלוקה, והיה נוהג לקבוע את סכומי היאקס [=התמיכה] שיתנו לחסידיו. חזקה זו ירש בנו רבי חנני' יו"ט ליפא [בעל ה'קדושת יו"ט']. הגם שהיתה מחלוקת גדולה בין שני החצרות אודות השוחט בסיגעט, בנוגע למעות רמבעה"נ לא היתה שום ויכוח. עד שבשנת תרס"ח היו מהממונים בא"י שנתמנו ע"י הרבי מוויזניץ שתבעו שהרב מסיגעט יקבל את נשיאות הכולל... הרבי מוויזניץ רצה לעזוב את הנשיאות, אולם החסידים לא הסכימו. ואז הביע הרבי את דעתו שהוא מוכן לעמוד לדין תורה בזבל"א, וכן הרב מסיגעט הסכים לזה, רק שביקש שזה יתקיים במאראמרוש. לבסוף הסכימו הצדדים שה'חמש' יהיה הרב מחוסט, הבוררים מצד וויזניץ שני רבנים מבוקאווינא, ומצד סיגוט שני רבנים מאונגארן".

יש לציין שבשו"ת שמע ישראל במדור "שו"ת ממרן בעל עצי חיים ותלמידיו" (סימן כא) ישנה תשובה מה'עצי חיים' בנידון זה בהשמטת השמות, בה הוא דן בארוכה "אשר עד עתה נקבץ ונשלח לארץ הקודש ע"י הה"צ מ... נ"י לחלק לעניי כולל מאראמראש... והרב מ... הנ"ל הוא נשיא וגזבר על כולל מ"מ וגם הוא נשיא על כולל... ועתה נעשה מחלוקה... באה"ק והיו לשני מחנות... ובעבור זה רבים מהמון עם במדינתנו אינם רוצים לשלוח קופותיהם מעות רמב"ן דרך יד... אם הם מותרים לשנות לשלוח מעות רמב"ן שלא ע"י הה"צ מ... יען כי כבר הוחזק בהתמנות זה עוד מאבותיו הצדיקים נ"ע, וגם הוא הוחזק במצוה זו כמה שנים...". המעיין בבירור זה יבין לאשורו כמה נקודות הנזכרים בפסה"ד שלפנינו, ואכהמ"ל.

העתק אוב"א [=אות באות] מהפס"ד שה' בחוסט

{ מצאנו עצמנו מחויב להדפיס הפס"ד אות באות ממש כמו שנכתב באריגינאל כתב יד

מאחר שראינו שהמדפיס מוויזניצא שינה את טעמו בהוספה וגרעון }

{ פסק דין

מהרבנים הגאונים שליט"א אשר ישבו כסאות למשפט בק"ק חוסט אשר נבחרו מאת

הגאה"צ שליט"א אבדק"ק סיגוט ומאת הגה"צ שליט"א מוויזניצא }

בעה"י

בדבר הערעורים והסכסוכים ודו"ד אשר במחוז מאראמראש בענין מעות רמבעה"נ הנגבה בעד עניי אה"ק אשר בכלל מאראמראש ונבררנו אנחנו הח"מ לדון ביניהם עפ"י דתוה"ק ובאו לפנינו מורשי הה"צ מסיגעט שליט"א בכח הרשאה אשר בידם וגם מורשי הה"צ מוויזניצא {שליט"א} בכח הרשאה אשר בידם וכן בא לפנינו ר' משה דייטש נ"י מעיה"ק צפת"ו ובידו כח הרשאה ממקבלים מכולל מ"מ והציע {ו} לפנינו טענותיהם נגד הה"צ מוויזניצא ואחרי שמוע טענות המורשים הנ"ל ונשאנו ונתננו בדבר יצא מאתנו חו"ד עפ"י תוה"ק כזה.

א. וע"ד אשר ערערו על נשיאותו של הה"צ מוויזניצא שליט"א מצד החשבון {ו} גם שאינו מתנהג כראוי בהגביה וההערכה והחלוקה הנה בדבר החשבון בחרנו {בררנו} ג' אנשים בקיאים בחשבון וניסו את הפינקס המיוחד לחשבון של ג' שנים שעברו דהיינו משנת תרס"ה תרס"ו ותרס"ז ועלה בידם יפה שלא נמצא בו חסרון גם בשאר החסרונות שטענו המערערים נתברר ע"י הפנקס שלא כן הוא כדבריהם גם בענין הגביה וההערכה והחלוקה לא נתברר לפנינו שום עוון {ו} לה על הה"צ הנ"ל ולזאת יצא מאתנו שאין בדבריהם ממש.

ב. וע"ד אשר ערערו על נשיאותו של הה"צ הנ"ל מצד טענתם באומרם שהוא מחזיק ידיהם של המתנגדים לכללית {לכללות} התקנה שעשו הגה"ק זצ"ל ממדינת אונגארן לכנוס בברית הארטאדאקסית הנה ע"ז השיבו המורשים אשר מצד הה"צ הנ"ל ששקר בימינם אדרבא הוא מסייע ומחזיק ידם בכל מה דאפשר {אך ליתר שאת הגם שכבר גילה דעתו בזה שהוא מחזיק בידיהם של הארטאדאקסים} אך ליתר שאת הואיל ונתפשט הקול אצל כמה אנשים מהמון כדברי המערערים יצא מאתנו שהה"צ הנ"ל יפרסם במכתב נדפס גלוי לכל אשר הקול שהוציאו עליו הוא שקר והוא מסכים לתקנתן של הגה"ק הנ"ל שחייבים לכנוס בברית הארטאדאקסים ולקבל תקנתם {ו} שכל שו"ב ומורה שמש(ת)מש במדינת אונגארן בקהילה המתנגדת לארטאדאקסין שחיטתו והוראתו אסורה.

ג. וע"ד הה"צ מסיגעט נ"י יצא מאתנו שהרשות ביד הה"צ מסיגעט להחזיק בכל הענינים שהחזיק בהם אביו הה"צ זצ"ל וגם הוא החזיק אחריו, והיינו לגבות ע"י אנשים שלו ולשלוח לא"י {לאה"ק} ולכתוב הקבלות על שמו וכי"ב {וכיוצא בו} הכל כמו שהיה בימי אביו הה"צ ז"ל אך לא יהי' חלקו מעורב בכל המקומות של מחוז מארמאראש אך הרשות בידו לברור לו באיזה מקום שירצה כל כך מקומות וישובים עד שיעלה סך המקובץ מהם לא פחות ממה שנגבה ע"י באחד משלשה שנים דהיינו תרס"ד תרס"ה תרס"ו, ואותן מקומות שיברור לו מחויבים לשלוח המעות לסיגעט דוקא לידו, ואסור לו להה"צ מוויזניצא לקבל מהם, ושאר המקומות הם שייכים לוויזניצא ואסור לו להה"צ מסיגעט לקבל מהם ואין לו רשות לחלק מקום אחד לשתי מפלגות רק או כולו לו או כולו לוויזניצא וסכום הנגבה יודיע לוויזניצא כמו שהיה עד הנה.

ד. וע"ד שאר הטענות וערעורים שטענו עוד המערערים הנה ע"ד הי"ב ישובים ממחוז מ"מ שמקבל כולל קאסיב מעות רמבה"נ שמה, הנה מאחר שהדבר נפסק ע"י ב"ד בטשארטקוב בשנת תרנ"ה ומבואר שמה בפס"ד שהיה שמה מורשים מכולל מ"מ אשר באה"ק, ע"כ אין לאחר מעשה ב"ד כלום ומה שטוענים שההרשאה לא ניתנו ע"ז אינם נאמנים בלי ברור נגד המפורש בפסק הנחתם ע"י הב"ד ולהאיש הידוע באה"ק שנקנס ע"י הרב מיאסלי {מיאסלא} נ"י אין להה"צ מוויזניצא לשלוח

לו היאקס מכאן ולהבא כ"ז {כל זמן} שלא יסכים הרב הנ"ל נ"י, גם שאר חסרונות אשר בהנהגה לפי טענת המערערים נפסק מאתנו שמכאן ולהבא יהי' ההערכה לאיש היוצא לאה"ק ע"י הרב והרה"ק ממקום שיצא משם האיש ללכת לאה"ק היינו שיהי' שלשה חלוקות לת"ח לבינוני ולפשוט ועפ"י הערכת הרב והרה"ק מאיזה חל"ו}קה האיש היוצא עפ"י יתנו לו היאקס שלו. וע"ד הח"י פראצענט (18) שמערערים עניי אה"ק דכולל מ"מ שנוטלין אנשי כולל וויזניטץ שלא כדין צריכין שידונו ע"ז לפני בד"צ עד ר"ח אלול הבע"ל.

גם מכאן ולהבא לא יברר הנשיא את הממונים אשר באה"ק רק המקבלים אשר בא"י יבחרו להם ממונים עפ"י רוב דיעות על שנה אחת וכן בכל שנה ושנה. ועוד נפסק מאתנו שמצד המתנדבים ומצד המערערים יבוררו ב' אנשים מכל צד והמה יבחרו להם חמש לעיין ולעשות תקנות הנחוצות והמעולות {והמועילות} לטובת הכולל מ"מ ולטובת עניי אה"ק. וע"ד הקאנצאליי אס נחוץ לטובת הענין אס תהי' בסיגעט או באחד משאר עירי מ"מ או לא יהי' חסרון אס תהי' בגאליציע ע"ז ידונו לפני בד"צ בזבל"א וזבל"א והד"ת צריך להיות לכל היותר עד חג השבועות הבע"ל"ט.

על הקבלות של מ"מ צריך שיהי' נרשם כולל מ"מ לבדו בלי כינוי {י} אחר עמו. ולמען החסר החשש של המקבלים אשר באה"ק שערערו על נשיאותו של הה"צ מוויזניצא אס לא יהיה להם ע"ז עג"נ בחלוקת היאקס {ן} וכדומה בענין אחר לעכב איזה דבר מהנהוג לתת להם עד עתה נפסק מאתנו שצריך הה"צ הנ"ל להשגיח על זה בעינא פקיחא שלא יגיע להם ח"ו שום היזק ומעתה צריך שיתן להם תיכף יאקסען על ב' שנים רק זמן הפרעון של היאקסען יהי' נכתב בתוכו כל או"א בזמנו עד שז"פ {שזמן הפרעון} של היאקס האחרון יהי' בזמן שתי שנים מהיום וגם לאחר שתי שנים חלילה לנקום (או) {ו} לנטור להם שנאה ח"ו רק מכאן ולהבא יהי' ביניהם אהבה ואחזה ושלוה וריעות.

ה.) וע"ד מה שתובעים המורשי {ם} מוויזניצא שהה"צ מסיגעט יתן חשבון על כל ה{ה} הוצאות והכנסות ממעות רמבה"נ שהתנהג ע"י עד כאן נפסק מאתנו שצריך הה"צ מסיגעט (שי) {לה} ציע חשבון צדק על הכל (מ) לפני שלשה אנשים שיברר החמש של הבד"צ הח"מ שדנו לפניהם עד יום ה' פקודי הבע"ל והעושה שלום במרומיו יברך את עמו בשלום.

כ"ז יצא מאתנו ע"פ חו"ד עפ"י דתוה"ק אור ליום ה' לסדר ויקהל תרס"ח לפ"ק. חוסט יע"א

הק' משה בלא"א מ"ה עמרם {גרינוואלד} {גר"ו ז"ל}

הק' אברהם יעקב הלוי האראוויטץ {הורוויץ}

הק' {שמעון גרינפעלד}

הק' {סענדער אברהם באק}

{בדפוס סיגעט שני הבוררים שמשמאל הם בימין}

הפסק אביב

בעודה"

בדבר הערעורים והסכסוכים ודויד אשר במחו מארמאראש בענין מעות רמבעהני הנגבה בעד עניי אהק אשר בכלל מארמאראש ונבררני אנחנו חמ לרון ביניהם עפי תוהק יבא לפנינו מרשי ההצ מסנעט שליטא בכה הרשאה אשר בודם וגם מרשי ההצ מווינצא בכה הרשאה אשר בודם וכן בא לפנינו ר' משה דייטש נוי מעידוק צפתו וכידו כח הרשאה ממקבלים מכולל מימ והציע לפנינו פענותיהם נגד ההצ מווינצא ואחרי שמוע מענות המורשים הנ"ל ונשאנו ונתננו בדבר יצא מאתנו הודר עפי תוהק בזה.

עד אשר ערערו על נשיאותו של ההצ מווינצא שליטא מצד החשבון גם שאנו מתנהג כראוי בהגביה וההערכה והחלוקה הנה בדבר החשבון ^{הנ"ל} ג' אנשים בקאים בחשבון יניטו את הפינקס המיוחד לחשבון ש' שנים שעברו דהיינו משנת תרס"ה תרס"ז ותרס"ז ועלה בודם יפה שלא נמצא בו חסרון גם בשאר החסרונות שטעני המערערים נתברר עז הפינקס שלא כן הוא בדבריהם גם בענין הנגבה וההערכה והחלוקה לא נתברר לפנינו שום עולה על ההצ הנ"ל ולזאת יצא מאתנו שאין בדבריהם ממש.

ועד אשר ערערו על נשיאותו של ההצ הנ"ל מצד מענתם באומדם שרוא מחויק ידיהם של המתנגדים לכללית התכנה שעשו הגדוק וצל ממדינת מווינצא לפנינו מברית הארטאדאקסית הנה עז השיבו המורשים אשר מצד ההצ הנ"ל ששקר בימינם אדרבא הוא מסייע ומחויק דם בכל מה דאפשר אך ליתר שאת הנה שכבר נילה דעתו בזה שהוא מחויק בידיהם של הארטאדאקסים אך ליתר שאת הואיל ונתפשט הקול אצל כמה אנשים מהמון כדבריו המערערים יצא מאתנו שדחצ הנ"ל יפרסם במכתב נדפס גלוי לכל אשר הקול שהוציא עליו דוא שקר ודוא מסכום לתקנתן של הגדוק הנ"ל שחייבום לכנס בברית הארטאדאקסים ולקבל תכנתם שכי שוב ומורה שמשתמש במדינת אונגארן בקרזלה המתנגדת לארטאדאקסין שדיטתו ודוראתו אמורה.

ועי' ההצ מסנעט נ"י יצא מאתנו שהרשות ביד ההצ מסנעט לחחויק ^{הנ"ל} בכל הענינים שהחויק בהם אכיו ההצ וצל וגם הוא החויק אחריו והיינו לנכות עז אנשים שלו ולשלוח לאי ולכתוב הקבלות על שמו וכיו"ב הכל כמו שהיה בימי אכיו ההצ ו"ל, אך לא יהי' חלקו מעורב בכל המקומות של מחו מארמאראש אך הרשות בידו לברור לו באיזה מקום שיוצא כל כך מקומות וישיבים עד שיעלה סך המקובין מהם לא פחות ממה שנגבה ע"י באחד משלושה שנים דהיינו תרס"ד תרס"ה תרס"ו, ואותן מקומות שיברור לו מתייבים לשלוח המעות לסנעט דוקא בידו, ואמר לו להצ' מווינצא לקבל מהם, וסאר המקומות הם ישיבים יצא ואמר לו להצ' מסנעט לקבל מהם ואך לו היות חלקו מקום אחד דהיינו מפלגת רק או כולו לו או כולו להוציא וסכום הנגבה הידי מווינצא כמו שהיה עד הנה.

ועד שאר הטענות וערעורים שמענו עוד המערערים הנה עוד דוים
 יסובים ממחומים שמקבל כולל קאסיב משת רמבהני שמה הנה מאחר שהדבר
 נפסק עי ביד בש'ארטרקוב בשנת תרנ"ה ומבואר שמה בפסד שדוה שמה
 מורשים כמולל מימ אשר באהק עיב איי לאחד מעשה ביד כלום ומה שטיענים
 שהרשאה לא ניתנו עד אינם נאמנים כפי ביורור נגד המפויש בפסק הנתתם
 עי הבדי ולהאיש הדוע באהק שנקנס עי הרב מיאסלי ני אין להדיצ מוויניצא
 לשלוח לו הואקס מכאן ולהבא כזו שלא יסכים הרב הגל ני גם שאר הפרעות
 אשר בהנהגה לפי טענת המערערים נפסק מאתני שמכאן ולהבא יהי ההערבה
 לאיש היוצא לאהק עי הרב והרהק מסקום שיצא משם האיש ללבת לאהק
 הווי שיהי שלשה חלוקות לתת לביטוי ולפשוט ועפי הערכת הרב והרהק
 מאיזה חלקה האיש היוצא עפיו יתנו לו הואקס שלו ועד החי פראצענס 18
 שרערים עניי אהק כמולל מימ שנוטלין ואשי כולל וויניטין שלא כדון צריכין
 שידועו עז לפני כרצ עז רח אלול הכעל גם מכאן ולהבא לא יבדד הנשיא
 את הממונים אשר באהק רק המקבלים אשר באי יבחרו להם ממנים עפי
 רוב דיעות על שנה אחת וכן בכל שנה ושנה ועוד נפסק מאתני שמעד
 המתנדבים ומעד המערערים ויכורו בו אנשים מכל צד והמה יבחרו להם המש
 לעיין ולעשות תקנות הנחוצות והמשולות לטובת המולל מימ ולטובת עניי
 אהק ועד הקאצלוויא אסנחויין לטובת הענין אם תדוי כביעט או כאחד משאר
 עיירי מימ או לא יהי הסיון אם תדוי בנאלציני עז הדוע לפני כרצ כובלא
 ונבלא והדת צריך להיות על חג השמועות הכעל מ על הקבלות
 של מימ צריך שיהי נרשם כולל מימ לבדו בלי כיט אחד עמו.
 ולמען הסר החשש של המקבלים אשר באהק שרערו על נשיאותו
 של הדוע מוויניצא אם לא יהיה להם עני עניי בחלוקת הואקס וכדומה בענין
 אחר לעכב איזה דבר מהנהוג לתת להם עד עתה נפסק מאתני שצריך הדוע
 הגל להחגינה על זה בעינא פקוחא שלא יגיע להם חיו שום הויק ומעתה צריך
 שיתן להם תיכף יאקסען על כו שנים רק זמן הפרעון של היאקסען יהי נכתב
 כתובו כל א"א מומנו עד שז"פ של היאקס האחרון יהי בזמן שתי שנים מדוע
 זנס לאחר שתי שנים חלילה לנקים או לומר להם שנאת ח"ו רק מכאן ולהבא
 יהי בנייהם אהבה ואהבה ושלים ודיעות

(ג) וע"ד מה שתובעים המורשי מוויניצא שדה צ' מסינעט יתן חשבון על כל
 הוצאות והכנסת ממונות רמבה"נ שהתנגד עי עד כאן נפסק מאתני שצריך
 הה' צ' מסינעט שיציע חשבון צדק על הכל מלפני שלשה אנשים שיבחר הח"מ
 של הכר' צ' הח"מ שדנו לפנייהם עז זנס ה' פקודי הכעל והקיסה שלום כמרומו
 יכרך את עמו בשלום.

הק' משה בלא"א מ"ה עמרם גרינוואלד
 הק' אברהם יעקב הלוי
 שמעון גרינפעלד
 הק' אלוי כ"ץ

האחרונים

מאת הגאון שליט"א אברהם אביב ב"ר מרדכי אביב שליט"א מוויניצא

פסק דין

מהרבנים הגאונים שליט"א אשר ישבו נמסרת למשפט בקים חוסט אשר נבחרו מאת הגאון שליט"א אברקם סיגוט ומאת הגאון שליט"א מוויניצא.

ברב הערשעים והמסככים הדרד אשר כפרו מאראמאראש בענין משנת רמבעל הגנבה כשי עני אהם אשר ככולל מאראמאראש ונברטו אנתי התי' הדין כליהם עפי' הדין ובא לפנינו מרשי הדין מסניט שליט"א בכח הדיטא אשר כיום גם מרשי הדין מוויניצא שליט"א בכח הדיטא אשר כיום וכן בא לפנינו ר' משה רייטל ני מערק צפתי וברו כח הדיטא ממקבלים מכולל מ' הענין לפנינו מענתיהם נגד הדין מוויניצא ואחרי שמוע מענתים המרשעים הדין ונשאנו נתנו בדבר ונא מאתנו הדין עפי' הדין ככה.

(א) ועד אשר ערערו על נישאתו של הדין מוויניצא שליט"א מצד החשבון וגם שאנו מתנגד כראוי בחיובי הדין והחוקים כפי קצת המשבון ברבנו ג' אנשים מ'איים בחשבון ועיס את רופנים המיוחד לחשבון של ג' שנים שנתנו הדינו שנת תרס"ה תרס"ו ועל כן יפה שלא נמצא בו חסון גם בישאר הסודות שישנו המרשעים נבחרנו הפנקס שלא כן הוא כרביהם נג' בענין הגבוי ההערכה והחוקה לא נבחרו לפנינו שום עולה על הדין הג' וזאת ונא מאתנו שאין בדבריהם ממש.

(ב) ועד אשר ערערו על נישאתו של הדין הג' מצד מענתם כאמרים שהוא מחויק יהיה של המתנגדים לכלות התקנה עשרי הדין וציל מעינת אנארו לבנוס ככרת האשרדראקת הנה עלו הישוב המרשעים אשר מצד הדין הג' ששקר מיטעם א' רבא הוא מסייע ומרעו דים בכל מה האפשר אך לומר זאת הואל ותפסנו מהו אנל כמה אנשים מרובים כדברי המרשעים ונא מאתנו שהדין הג' יורסם ממכתב נרפם נלוי לכל אשר הק' שהדין עניו הוא שקר הוא מסכים לתקנתו של הדין הג' שהדין לבנוס ככרת האשרדראקת ולקבל המתנגדים ושכר שרב ומורה במדינת אנארו שמשפס כבוד הדין רב' ונעדת לאשרדראקת שהדינו הואראו אסרה.

(ג) ועד הדין מסניט נ' ונא מאתנו שררשות כיה הדין מסניט להחויק בכל הענינים שהחויק כיום אבוי הדין וציל גם הוא החויק אחריו הדינו נעבת עי' אנשים שילי ולשולח הארק ולכתוב הכבלות על שמו וכוננא בו הכל כמו שהי' מימי אבוי הדין ול אך לא הדין חלק מעד בכל המקומות של מרח מאראמאראש אך הרשות כבוד לברור לו באוה ממוס שהדין כל כך מקומות וישבוה ע' שיעלה כך המקובל מום לא פדות ממה שנעבה עי' בארד מהדין שנים הדינו תרס"ו תרס"ה תרס"ו אותן מקומות יכירו לו מחויבים לשלוח העשות לסניט חוקק לזו ואסר לו להדין מוויניצא לקבל מום ושאר המקומות הם שיהיו למוניצא ואסר לו להדין מסניט לקבל מסיסואו לו רשות להדין מוויניצא אחר הדין וציל אחר הדין מוויניצא וכסום הגנבה יהישי למוניצא כמו שהי' עי' הנה.

(ד) ועד שאר המענת וערערו שטענו ע' המרשעים הנה ע' הרב יוסקים ממרח מאראמאראש שמככל כולל קאסיב מענת רמבעל שמה ונה מארד שהדין נפק עי' ברב במסארשקוב בשנת תרס"ו ומכאן רשם בפסדי שהי' שמה מרשעים מכולל מ' אשר בארד עי' אן לארד מעשה ברב כיום ומרה שטיענים שהדיטא לא נתנה על אום נאמנים כלי כבוד נגד המרשעים נפקס נענתה עי' הרב' והדין הדין בארד שנקנס עי' הרב מיאסלא נ' אן להדין מוויניצא לשלוח לו אקס מכאן והדין כל ומן שלא יסכים הרב הג' גם שאר הסודות אשר ביהא מ'איים לכתת לארד הדינו שהי' שלשה הדינות תר' ובענין וששום עפי' הערכת הרב הדין המקום שיהיה מ'איים לכתת לארד הדינו שהי' שלשה הדינות תר' ובענין וששום עפי' הערכת הרב הדין מענת הדין הוא האיש הדין לארד הדינו שהי' שלשה הדינות תר' ובענין וששום עפי' הערכת הרב הדין שטענין אנשי כולל מוויניצא שלא כדון צריכים שיהיו לו לפני ברב ע' רח אלוהי הבעלים.

ש' מ'איים להדין לאיכרר הדיטא את הממנים אשר בארד רק המקבלים אשר בארד ונבחרו להם ממנים עפי' רוב דיעת על שנה ארת וכן בכל שנה ושנה ועד נפקס מאתנו שטענו המתנגדים ומצד המרשעים וברו ב' אנשים מכל צד והמה יבחרו להם המש לעי' ולעשות תקנת התוצות והמעולות לטובת מ'איים מ'איים עני ארדק ועד המאנציליא אם נרתי לטובת הענין אם תהי' מ'איים או בארד בישאר עי' מ'איים או לא הדין חסון אם תהי' במאליצת עי' הדינו לפני ברב מכולל הדין הג' להיות לכל באוה ע' הן השכונות הבעלים.

ע' הכבלות של מ'איים צריד שיהי' נרפם כולל מ'איים מאראמאראש לבדו כלי כתי' ארד עני' וימנע הדם החסס של המכסכים א' בארד שערערו על נישאתו של הדין מוויניצא אלא הדין להם עני' ע' החוקת האקסן וכחומה בענין ארד לעכב אהר ברב מהדינו לתת להם ע' עתה נפקס מאתנו שצריך הדין הג' להשתנה על זה בענין מקראי שלא יגיע להם הדין שום הדין וזענת צד' שהי' להם חוקק יאקסן ע' כל שנים רק ומן הפרעין של האקסן הדין נכתב כתובו כ'א ואחר כיוני ע' שזמן הפרעין של האקסן הארדן הדין כיוני שהי' שנים מהיום וגם לארד שהי' שנים הדינה לנקום ולגמור להם שגא' הדין מ'איים והדין כיוני ארד ארדוה שיום הדינות.

(ה) ועד מה שהי' בעיני המרשעים מוויניצא שהדין מסניט יתן לחשבון על כ' הדינות והכנסות ממענת רמבעל שהדינו עי' ע' כן נפקס מאתנו שצריך הדין מסניט להענין חשבון צדק על הכל לפני שלשה אנשים שיהיה הדין של הרב' אשר שר' לפניהם ע' וים ה' מקורו והשיטה שלום במרשעים וברך את עמי בשלום כ' ונא מאתנו עפי' הדין עפי' הדין ארד ליום ה' אשר יהיה תרס"ה לפק חוסט נ"א.

1997

הדין משה בלא"א ברה עמרם נרדו זל

הדין אברהם יעקב הגוי הורוויין
דין סענדר אברום באק.

הדין שמעון גרנפעלד
הדין אלי כין

בעדה

הן יצא עלה נדפסת מוויניצא עד בחירות הממונות שנבחרו מאת הרהגה'צ אבד'ה סיגוט שליט'א בענין מעות הרמבעה'נ וכל הרואה משתומם על המראה מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן להרפ'ים שקרים וכוכים כמלתא דעבידא לגדו'י להפיצם ע'פ תבל . לזאת בכד'י שלא ליתן מקום ויד לאנשים הרוצים להחזיק במחלוקת . ה'זכא עלי' רמ'י להודיע בשער בת רבים גוף ההשוואה אשר נכתב ונחתם אות באות בלי שום שינוי כלל :

בה

אלו הם הממונות אשר נבחרו מאת הרב הגאון ד'ק'ק סיגוט שיד'י תחת הנלו שישלחו את מעות הרמבעה'נ לידו כפי המבואר בדפוס'ד :

א' סיגעט	ט' בערבעשט	ז' וואך
ב' סלאטפינא	י' זאלעשט	ח' קארנעשט
ג' שדה לבן	יא' שאנאטאג גדול	ט' שאנאטאג קטן
ד' מיטל אפשא	יב' דעסעשט	כ' וויניקע
ה' טשאראדא	יג' הארניטשעשט	כא' אבארף
ו' סארוויץ	יד' קריטשעשט	כב' שאגדרף
ז' קאבילצא	טו' וואנטשעשט	כג' זאלאטארף
ח' באדעשט	טז' פארעשט	כד' מיחקע

כן באו לפני מורשים מצד הה'צ מסיגוט . וכמו כן מצד הה'צ מוויניטצע ואמרו לי שבאו לעמק השה בענין התחלמות הישובים — באופן שכל הישובים המפורטים לעיל שייכים מכאן ולהלאה להה'צ מסיגוט . וכך שאר המקומות שבמחוז מאראמאראש שייכים להה'צ מוויניטין . ע'כ באתי בשורות אלה לעורר את הנזכים ואת המתנדבים שיד'י והירים מכאן ואילך ליתן את מעות הנגבה איש איש אל מקומו הראוי לו בכל ישונה ובכל תסור . ובכל יסיגו א' נבולו של אויך ולשוטמעים יונעם ועליהם תבא ברכת טוב בעה'ח חוסט ד' שמיני תרס"ח לפ"ק

ה'ק משה בלא'א מרה עמרם גרדו ז"ל.

ב"ה

ח ש ב ו ן (בילאניץ)

ממעות רמבעה:נ דכולל מאראמאראש
מחוז סיגוט כ"ד מקומות. מחדש אלוד
שנת תרס"ז עד חדש ניסן שנת תרס"ט

ובהקדמתו:כו ידבר, והי' לפאר, לפקח עיני עור,
להוציא לאור תעלומות, לגלות את נר האמת,
למשמרת לאות, נגד אנשים מדנים, חץ שהוט לשונם,
מדפיסים ערות נדפים? והחשבון לתקופת השנה,
שלא נראה במחוינו עד הנה:

יוצא לאור מאת המאספים
והמתנדבים מהכ"ד מקומות:

פרייע פרעססע בוכרוקעריי א-ג. מאראמאראשניגעט.

ב"ה

אליכם נדיביו עם אלקי אברהם ה' יגן עליכם מלה:

בגשתינו היום לתח לפניכם ספר חשבון „בילאנק“
מפרי קבוצת הש"ק תרומת רמבעה"נ זי"ע
אשר נכנס לירינו ואשר יצא ע"י שליחת היוקסען לאנשי
מדינתנו היושבים לפני ה' בשלשה ארה"ח ת"ו ירושלים
צפת ומכרי' תוכ"א במשך זה שנתים הרעש אשר בקרב
הארץ אודות שקלי הקודש ממעות רמבעה"נ! ואדיר כל
הפצינו ורצוננו ה' שיביא כל עניני הכולל לידי השגחת
בעלי בתים נאמנים שאינם נוגעים לשום צד מהצדדים
אשר גם עהה תקותינו חוקה שבקרב הימים יבוא לידי
כך כעושה"ית וכשנה העליט נתרצו גם הצד מנגדונו
היינו מנהלי וויזניצא להציע את הריב לפני כד"צ ככל
אשר יורו המורים ע"פ דתוה"ק וישבו כסאות למשפט
בקי"ק חוסט הרבנים הגדולים וכראשם הרב הגאון המפוי
האבדי"ק חוסט שליט"א ואחרי שמע כל הטענות נכתב
ונחתם בספר הפס"ד

והן קווינו כי אחרי הפס"ד מהבי דינא רבא מחוסט
"צייטו ולא יחויקו במחלוקת עוד ואולם הם מחויקים
בשלהם ורא קיימו את הפס"ד במאומה כאשר נבאר
לפניכם קצת, ומלבד מה שלא קיימו עוד הוסיפו סרה למשוח
בששר לחפות את האמת ומדפיסים וכוזבים מהתם ומהכא
הדשים לבקרים אלה בכחשימו ואלה בכזבימו להבעית
את ההמון אשר לא ידעו קרוא ספר לשון עברית בחויונות
נוראות, כאותיות גדולות, בחתימות מזויפות, כאשר גם כעת
לא כבוד הדפיסו עלה בשם היממעל „געשריא“ וחתמו
אנשים אשר שנים מהם זה איזה שנים נדים כחול והחלק
יעוד על הכלל שאין החתמם, אמת ויופם עכ"ל מתוכו כי
לא עלינו תלונותם רק על וויזניצא כי המה כולם מילידי
המקומות ששקדיהם נגבים לוויזניצא, ואנחנו אמרנו עת
לחשות וחכינו עד אשר נוציא לאור את החשבון כאשר

נהגו

- 4 -

נהגו כל הכוללים בארצנו (חוץ וויזניצא) ואז נפתח פתח כחורו של מחפ לדראות ולגלות פני הלוח אה השקרים והכזיבים הנדפסים ומשוחים כדמי עניים רצוצים נאנחים ונאנקים, וזה יצא ראשונה

א) באות א' בהפס"ד שמה נאמר שנתברר החשבון ועלה יפה! ידוע תדעו כי אז אמרו מנהלי וויזניצא לפני הכרי'צ שיש תחיי קרוב לשמנת אלפים כתר'ים. קאסא-שטאנר, ועיו עלה חשבונם יפה כמובן, אבל אין ספורות למן, ועיו אין אנו דנין כי כמופלא ממך אל הדרוש.

ב) הפרט השני מהפס"ד הנוגע לענין דת קדשינו העיד בעצמן ההיצ מוויזניצא שלישי'א שלא קיימו כאשר פיהו ענה בהפתקא השני שהדפיסו שכתב להדי'ג החמש שלישי'א שאל יפציר בו לקיים הפס"ד כי מה שהרצון חושק אפי'סות היכולת עושק, וכי כדרי ספרו ספריו'א פרט הזה, עלובה האיסור שחותמה מעיד עלי' שלשוא עמלו כוננו בו.

ג) שם בהפס"ד כתוב לאמור, שהמקבלים באה"ק יבחרו להם ממונים עפ"י רוב דעות על שנה אחת וכו' וכן היו עוכרא שנבחרו ממונים עפ"י רוב דעות [כאשר יש תחיי עיו תעודה מהרב המנוח הגאון'יצ האבד"ק צפתיו ז"ל] אבל מנהלי וויזניצא לא שלחו להם המעות לחלק היאקסין כי'א שלחו המעות למחרתו רוב שלהם כאוות נפשם אשר לא נבחר כלל מכני כוללנו.

ד) שם בהפס"ד כתוב, שאינו רשאי ליתן היאקס להאי'ש הידוע וכו' ולשוא הורו המורים דין זה כי מוויזניצא נתנו לו היאקס [גם עיו יש תחיי תעודה וכירור].

ה) שם בהפס"ד נאמר, ועיד הקאנצלייא שיהי במחון מאראמאראש ודחיי פראצענט שמערי'ים עניי ארה"ק הכולל מאראמאראש שנוטין אנשי כולל וויזניצא שלא כדון צריכון שידונו עיו לפני כרי'צ עד ה'ית אלול הבע"ר ע"ב. והנה אנחנו תבענו אותו כמה פעמים לדון עיו עיי הרבנים הגדולים שלישי'א ונתעכבו בחוי' המורשים מארה"ק עד הזמן הני' הנקצם והגבל שיבוא הדבר לפני כרי'צ ומויו' עדיין לא באו ולא הושיבו בד לדון עיו וכבאן אלו ואלו שואלים איך מלאו לכם לעכב הדית על ה' דברים, ואיככה יעשו מנהלי וויזניצא לצאת י"ש בהתנצלות

— 5 —

בהתנהלות השני כגולים מאראמאראש וגאליציע: אם לא יחנו הח"י פראצענט לכולל גאליציע. אולי מגיע להם ומה כחם יפה להוציאם מחוקתם פרם ישבו כדי: לרין. ואם ינתן להם כמקדם אולי אינו מגיע להם עפי דית ומנחת אחינו יגרע, אתמהה!

(ו) שם בהפסיד נאמר שההיצ מוויזניצא צדיק ליתן לאותן האנשים שערערו על נשיאתו היאקסין שלהם כמקדם על שתי שנים ושלא לנקום ולנטור להם שנאה חז ע"כ. אכר מוויזניצא לא ניתן להם אדרבה עוד הוסיף לנקום ולנטור שנאה להם ולקפת את המעות יחיד והנדבות שלהם ויודרים עמהם עד לחייהם. והן מראש לא כסתר דברו אנשי מנגדינו. [בעת יצא הפסיד] סרה כנאוה וכוז בחירופים ונגדופים בשוקי כראי על ההנהיצ החמש שלישיא איך מלאו לבו לחשור את רכבם נשיאם בנקימה ונטירה. ובאמת ראה עינו שק משיה ודסמובין עלוהו שעתידים לנקום ולנטור כאשר היי תיכף אחר הפסיד ותיכף בהגיע זמן שליחות היאקסין לארה"ק על רבע ראשונה ניסן—איר—סין לא אבה שלוח להאנשים שערערו על נשיאתו ופצו פה וענו ואמרו כי אם תם הכסף הרבי לא ימכור את ביתו לצורך עניי איז ולא נשלת הרבע הניל עד שהרעשו מארה"ק עיי דילוג רב לסיגומ ומסיגומ לחוסמ ומחוסמ לוויזניץ ובהפצרת ואימים שונים נשלח להם חצי היאקסין והחצי השני נשלח להם לאחר זמן כתנאי שיחתמו עצמם על חכתב שערבו שם שהזכות שניתן להם עפי דית שהם יבחרו להם סמונים סובכ הולך מעילא לתת מצפת לוויזניצא שהרשות ביד הרבי לבחור הסמונים וכבני מערבא אין בדירא. וכל מי שלא רצה לחתום עז אחת דתו ולא ניתן לו היאקס וכוה הפכי הקערה על פיו כי היסוד העיקרי הנאמר בהפסיד שמעתה לא יבחר הנשיא את הסמונה רק יהי תלוי בדעת בוחרין למען דעת לכה"פ את הקאנטראלעי את סבוים הכסף הכא ליד מנהלי וויזניצא ואת סבוים היאקסין שמחלקים לכאריא. ואף אם יחתמו ידיהם כל בני הכולל בארה"ק אן מחינן כהו כי רצוננו דוקא לידע למצעה את החשבון של הכנסה והוצאה עיי הממונה מה שאינו כן אם הממונה מדבית רבו קאתי ויהי עלינו אימתא דרבי אן ונרס אבה תשבין.

— 6* —

חשבון וכע"כ יעשה כמו שיצינו מכ"ת הנשיא מהמורא על ראשו שרא יגיע לו כאשר עשו להממונים הקודמים שהעבירים ממשמרתם עבור שהתחילו לגלות טפח מהנהגת הכולל. — ורא נסמוך על הקאנטראללע הנעשה בתלוי ואונס, והראשונות ישמענו שמעולם לא זכינו לידע החשבון מההכנסה והוצאה, ואנת הוא חד ולא בחשבון.

ואח"כ בהגיע הזמן לשליחות היאקסין ברבע תמו-
 אב-אלול לא שלחו מוויניצא יאקסין רק להאנשים מצדם ולאותן האנשים שעמדו ותבעו אותו לד"ת שיתן חשבון צדק לא שלחו להם מאומה, ולציון קראו נדחה דורש אין לה כי נשכת מהם ירושלים מכל וכל, ולא שלחו לאנשים מצדנו תושבי ירושלים ת"ו גם על רבע ניכסן אייר-סיון מאומה [כאשר יש תחי תעודה ע"ז מבי דינא רבא דירושלים] ואז כאשר ראינו את האכזריות של אנשי מנהיגנו מנהגי וויניצא על האנשים אשר הם שלמים אתנו נכמרו רחמינו על נפשות העניים האכזרנים אלמנות ויתומים עוללים העטופים ברעב ואין דורש למה ושלחנו להם היאקסין מהכסף המקובץ מהכ"ד מקומות [אשר עפ"י הפס"ד עלה גורלנו לאטוף נדבותינו ע"י אמצעות רבינו הרב הצדיק הגאון המובהק האב"ד וור"ם דק"ק מיגו"ש שליט"א] כפי שהשיגה ידינו, ושמונה אנשים שלא הספיק לנו ליתן גם להם מנת חלקם נשארו כלי משען להם, ואלו היינו לוקחים גם ממקומות אחרים היו כידנו ליתן גם להשמונה אנשים כמו שהי קודם הד"ת שנתחלק על ידינו לשני שלישי אנשי הכולל, רק אנהנו לא רצינו לשנות ממה שנפסק ולא לקחנו רק מהכ"ד מקומות שעפ"י ד"ת הם תחת דגלינו, ומוויניצא לא שלחו להם היאקסין ואף שהם מכני הישובים כמאראמאראש הנותנים פרי שקליהם לוויניצא, ולא נחסר מאומה מהכנסת שקלי הקודש לוויניצא כאשר עינינו הרואות במקומות שהם תחת דגלינו שנתרבה כ"ה ההכנסה ביתר שאת, וכיכולתם לשלוח גם להם היאקסין במדה גרושה עם כל זה לא אבו לשלוח להם למען ירעבו ויצעקו אלה האנשים וירעשו תכל ומלואה לעורר מדנים, וגם עתה אתרי עמל ותלאה כי שלחו בעת היאקסין לשמונה האנשים הנ"ל לא שלחו רק בתור הלוואה, ובאופן שישלחו כה הרשאה לסרסורי עבירה לעשות עוד הפעם מדינתנו כמרקחה, וכל מטרת כוננתם

בזה

- 7 -

בוה כדו שיתבטל הפס"ד מכל וכל גם מהחלוקת המקומות שנתחלקו איש על הגלגל עוד לא אמרו די לנכליהם ומויפתם.

והלא נוכחנו דעת ע"י החשבון שכל הכסף שהובא ליריני את הכל שפחנו לארה"ק וגם מאיזהו מקומן ששכחו במישור לארה"ק ליד הממונים [יען כי תובעים המה שהקאנצלייא תהי' במאראמאראש כאשר כן גדה דעתו גם הרה"ג מחוסט שליט"א, ובשגם מטעם זה סיזק עצמו מלפסוק ע"ז אצל ישיבת הבר"צ] גם את זה אחר שהודיעו לנו הממונים שהגיע לידם וכמה הגיע לידם צרפנו הסכום שנשלה להם לסכום מכסת היאקסין של כל רבע ורבע ואותן האנשים שקבלו מאתנו היאקסין לא הוספנו להם כלום רק כמה שקבלו מוויניצא ובפי ערך היאקסין שלהם, וא"כ איפוא מדוע עד עתה ה' מספיק המעות רמב"ן שר כולל מאראמאראש לכל האנשים היושבים על אדמת הקודש ועתה מגרעת נתן לבית כולל מאראמאראש ולא ניתן היאקסין להאנשים שתבעו אותו לד"ת עג חשבון צדק, ולמה עובו וחדלו לשכות יאקסין להשמונה אנשים [מבני הישובים שנותנים שקריהם לוויניצא] ונשארו כרי משען לחם האידך נאכר הכסף בענין רע כזמן קצר כזה? א' הם הסך שמונת אלפים כתרים שאמרו לפני הבר"צ שיש תהי' "קאססע שטאנד" [כמבואר למעלה] אך כי כן דרכם תמיד, מכניסים את הכסף בחשאי, ומוציאים בקורי קולות, צווחין כסף מנזק, אין נספ בהקאססע, והמעות המקובץ אינו מספיק, כאשר עשו עם כולל מונקאטש ועשרה בעצירקען שהשמיעו קולם תמיד שאינו מספיק להם לכל האנשים ממתוזם מהמעות המקובץ מהעשרה בעצירקען ודא חלקו להם רק ששה עשר אלפים כתרים לשנה וכעת נתגלה שערה סכום המקובץ יותר מארבעים אלפים כתרים מלכד מה שתטפו הם [ע"יין גא בהבילאנץ ממונקאטש בהקדמה שב] ולפי החשבון שנשאר תח"י "קאססע שטאנד" לערך שמונה אלפים כתרים מוכן ממירא שבמו שה' בשנים הקודמים מותרות כמו כן בשנה זו ודאי ה' די והותר והנה כי בן מדוע לא יתנו לכל אנשי הכולל כמקדמת דנא וכי בעבור שגם האנשים ההם ה' מהתובעים אותם לד"ת דקחו נקמתם מהם ומה יענו להדברים שמפורש יוצא בהפס"ד שתליכה להם לנקום ולנטור, תיובתא דרכי תיובתא!

והגנו

- 8 -

והננו מן המודיעים כי על כל הדברים אשר כתבנו
 יש תח"י סכתי תעורת וכירורן של דברים וכל הרוצה
 לראות יבוא ויראה והננו עומדים הן לעמוד לפני כד"צ
 לברר הדברים מי המקיים ומי המסרב, וכאשר נתברר
 הדבר לפני הרבנים הגדולים אשר מאתנו לא תצא הרעות
 ומצדינו כבר ה' בא הדבר לירי גמר רק מנהלי ויוניצא
 אשר מוכת אחבני בני מדינתנו באה"ק מוזר בעיניהם, ואך
 מוכת יעצמם וכבוד המדומה הם דורשים וכל מגמתם
 להסתיר במחשך מעשיהם מבני יודע לשום אדם חשבונם
 מבקשים בכל יום ויום תחבולות ותואנות חדשות כדי
 שלא יוכל לבוא הדבר לירי גמר וירענו הישב כי
 אנשי מנגדני לא ישימו יד לפה ועוד יטפלו עיניו שקרים
 וכוכים כדרכם מאז מעולם, תדעו כעת כי לא נשוב להם
 על דבריהם עד שנה הבאה ברצוה"ש בהבילאנץ השני אשר
 נוציא, ומי יתן והיתה זאת גם להם לחוקת עולם פעם אחת
 בשנה בעת שיתנו הבילאנץ שמה יבואו את כל העולה על
 רוחם כי כבר הוכיחו לדעת אשר הקוני שקורו"ת אין
 בהם אתים ומזמרות, הם משולחים ונפוצים בחוצות, ונמצאים
 למכביר בשערי אשפתות, והתורה חסה על ממונם של ישראל
 סוף דבר הכל נשמע, ונשום דברינו מול אחינו
 בני המתנדבים בעם העושים והמעשים כמצות
 הצדקה זו, קומו נא התעוררו נא חוסו ורחמו על אחיכם בני
 מדינתכם אנשי מאראמאראש באה"ק, הרימו מתת ידכם לתת
 תרימת ד' לקופת הצדקה ירמבעה"נ בתוספת ביכה
 מרובה ומי שאין לו קופה שק צדקה קתו לכם להניח
 ברכה לתוך ביתכם ומת גם בעת הזאת אשר שערי המון
 נתיקרו, ואתם ידעתם כי נדחו כמה נפשות מאחינו ע"י
 מנהלי ויוניצא ובשנה העל"מ' לא הספיק לנו ליתן להם
 מנת חלקם, ומעתה נקוה שיערה בירינו לכלכל גם אותם
 ולהחיות נפשם ונפשות ביתם, וזכות הצדקה וזכות אה"ק
 יגן על כל העושים והמעשים שיתכרכו ממקרי הכרכות
 וזכרכת אחיכם השופכים שית בעדיכם על אדמת הקודש
 יעלו ויבואו מן הקודש עיכם ועל בניכם ועל כל אשר
 לכם ועינינו תחונה בנתמות ציון וירושלים בבא"ם

דברי המאספים והמתנדבים
מהבד מקומות מחוז סיגטע.

חשבון הכנסה מעות רמב"ן מחדש אלול תרס"ז עד חדש ניסן תרס"ט :

ואם אמנם כי כבר נמסר החשבון בכלל ובפרט בפני הרב הגאון האבדוק"ק חוסט שליט"א בסיועת שלשה בערי חשבון «בוכהאלטערס» ההכנסה והוצאה שהי' עד אחר ישיבת הכד"צ, כפי הפס"ד, עכ"ז, אמרנו לפרט ההכנסות בחרט ברזל ועופרת, להיות צדקתם עימדת לעד כשמרת :

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף הכולל בנכיון המע"י	
		ה'	ק'
איכ"ר אפשא ואפשיצא	ע"י הרבני ר' מנחם דוב ווייס	132	—
אויכער ווישעווע	ע"י הרבני ר' יוסף כ"ץ	148	79
אונטער אפשא		85	58
אבאריב	ע"י הרבני מו"ה אברהם אברהאמאוויטש	117	—
ביטשקין נדור	ע"י הרבני מו"ה חיים שיינער	255	40
ביטשקין קטן	ע"י הרבני מו"ה שלמה ברוך שמאלהווען	76	56
בישטענע		208	50
כארשא		64	58
באדעשט	ע"י ר' משה שיכ"ור' אלטיר פאלאק	140	44
בערבעשט	ע"י הרבני מו"ה מאשי' מאבאק וה' יצחק יודא שריב	219	10
ברעב		33	84
		1481	79

ספרהכולל בניחון המעיין	שמות המאספים והמתנדבים		שם המקום
	ה'	ק'	
1481	79	איבערזראג	
48	73	עי ר' זאב פֿארקאש	באהאץ
50	40	עי הרבני מ'ה טובי' :אלדשטיין	גלאוהיטען מעמש
70	24		דראגמירעשמ
52	24	עי הרבני מ'ה חיים שויב	דאסעשמ
50	—	עי הרבני מ'ה יהושע מיכל	הרוישעף
52	86	עי הרבני מ'ה חיים שויב	הארניטשעשמ
14	22		וואליען
42	—	עי ר' יעקב שריב ור' אלימלך וואלף	וואנטשעשמ
46	62		וורעמעזעף
134	82	עי הרבני מ'ה מנחם אפרים שויב	וויניעף
53	34	עי הרבני מ'ה אהרן יעקב האסלר	ווישא ווירדי
64	04	עי ר' יעקב שולב ור' יוסף זאקא	וואד
23	20	עי הרבני מ'ה אפרים מנחם שויב	זאלאטארף
60	56	עי ר' חיים שויב ור' דוב בער כהנא	זאלעשמ
67	26	עי הרבני מ'ה מרדכי לוי מוישאווילד	טרעכאשאן
322	24	עי ר' מ'ה שמואל מרייבי ובנו מ'ה מאיר שריב	טשארדא וקאכירצא
58	26	עי הרבני מ'ה מרדכי צימערמאן	טרעסיף
2692	82		

שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	כסף המולק המשיג ה' ק' 2692 82
איבערמאן		2692 82
לערדינא	ע"י הרבני מ'ה יצחק מנחם לערנער	121 20
לעה	ע"י הרבני מ'ה יוסף זלמן ברין	151 34
מיקעף	ע"י הרבני מ'ה יעקב קיפמאן ור"י שרם	78 40
מיטל אפשא	ע"י הרבני וכו' מ'ה חיים מאבאק וחתנו ר' שמואל גרויס	153 95
נערעסניצא		16 33
סיגעט	ע"י הרבני וכו' מ'ה יעקב גליק	1703 17
סארוואש	ע"י הרבני מ'ה יעקב אדקער	135 16
סראמיניא	ע"י הרבני מ'ה שמואל אייזיק ור"י דוד אייזיק	278 68
פארעשט	ע"י הרבני יצחק יודא שרם	26 96
קריווא	ע"י הרבני מ'ה יוסף זאב גליק	71 90
קאלין	ע"י הרבני מ'ה זלמן ליב גרין	63 55
הלאדנא	ע"י הרבני מ'ה חיים נ"י	44 52
קארלינעשט	ע"י הרבני מ'ה יוסף טוב	56 16
קארנעשט	ע"י הרבני מ'ה יצחק יודא שרם	7 10
קריטשעשט	ע"י הר"י מ'ה ליב פעריל ור"י בנימין פייג	65 20
רוסקעווא	ע"י הרבני מ'ה הירש פרינעל	46 18
שאנאטאן אקנא	ע"י הרבני ר' חיים ווייס ור"י הירץ גליק	93 —
שאנאטאן קפן	ע"י ר' חיים שניב	49 90
שאנדריף	ע"י ר' אייזיק מאיר ור"י אלפרד שבת ידוב	132 40
		5987 92

מספר הכיל בנסיון המעין	שם המקום	שמות המאספים והמתנדבים	מספר הכיל	
			ה'	ק'
5987	איבערמאן		92	
43	מנדיב אחר		—	
20	מאיוהו מקומת מנדיבים פרטים		45	
	אחר הפס"ד עליו מקומות אלו לגורלנו			
133	אבאריב	ע"ר ר' אברהם אבראמאווויטש ור' מאיר זיכערמאן	98	
146	באדעשט	ע"ר ר' משה שריב ור' אלטיר פאלאק	82	
139		דעטא	94	
172	בערבעשט	ע"ר ר' מאמ' טאבאק ור' יצחק יודא שריב	16	
162		דעטא	30	
30	בערבע שט	מהנדיב ר' מנחם דוב בן העני'	—	
71	דאסעשט	ע"ר ר' חיים שריב	90	
77		דעטא	78	
35	הארניטשעשט		72	
67		דעטא	38	
33	וואנטשעשט	ע"ר ר' יעקב שריב ור' אלימך וואלף	54	
38		דעטא	64	
56	וואד	ע"ר ר' יעקב שריב ור' יעקב זאלא	56	
79		דעטא	74	
99	וויניעף	ע"ר ר' אפרים מנחם שריב	70	
24	זאלטאריוף		10	
7421			63	

כספריה		שמות המאספים והמתנדבים	שם המקום
מספר	תאריך		
7421	63	איבערמאג	
17	64	מחאשה יומא רבקה בריה הכהן	זאלטמארין
43	06	ע"י ר' חיים שויב ור' דוב בער כהנא	זאלעשט
55	30	דעמא ע"י ר' נייט שרב	
178	30	ע"י ר' שמואל מרדכי ובנו ר' מאיר שויב	טשארדא
174	64	דעמא	
18	22	ע"י ר' יעקב קויפמאן ור' יצחק שויב	מיקר
31	18	דעמא	
177	32	ע"י ר' חיים מאבאק ור' שמואל זינדאס	מיטל אפשא
181	30	דעמא	
2347	77	ע"י ר' יעקב גליק	סינעט
2532	24	דעמא	
508	91	ע"י ר' שמואל אייזיק ור' זלמן מאבאק	סלאטווינא
514	88	דעמא	
93	20	ע"י ר' יעקב בן אפרים	סארדואש
98	30	דעמא	
15	84	ע"י ר' יצחק יודא שויב	פארעשט
20	49	דעמא	
6	12		קארנעשט
7	60	דעמא	
43	82	ע"י ר' לוי פעהל ור' בנימין פיינ	קריטשעשט
60	58	דעמא	
51	44	ע"י ר' שמואל מרדכי ובנו ר' מאיר שרב	קאבילצא
22	72	דעמא	
14652	50		

כסף הכולל בכ"ו המער"י		שמות המאספים והמתנדבים	שם המקום
ה'	ק		
14622	50	איבערשטאן	
116	49	ע"ר אייזיק מאיר פֿוקס ור' ארטור שבתידוב	שאנדריף
143	14	דעטא	
89	24	ע"ר אברהם נליק ור' חיים אליעזר הויך	שרה לבן
58	02	דעטא	
14	80	מהנדב ר' חנא פערל	
115	70	ע"ר ר' חיים ווייס ור' הירץ נליק	שאנאטא אקנא
124	48	דעטא	
43	24	ע"ר ר' חיים שריב	שאנאטא קטן
43	36	דעטא	
28	—	מהנדב ר' יוסף גאט	דעש
2	—	מהב' חיים בן צפורה	אילק
14	20	מהנדב ר' צבי בן שבע	טאשנאך
52	—	מנדבים פרטים	
125	72	איבערווישאווע	
119	29	דעטא	
34	80	איבער אפשא	
90	—	בישטענע	
36	64	ווישא ווילד	
57	76	דעטא	
57	06	באהאץ	
55	61	טרעסיף	
36	—	קריווא	
87	48	דעטא	
102	60	סאלינעשט	
16270	13		

מארה מקומות שדחו אנשים יחידים
במישור לאה"ק להממונים ולאחר
שהודיעו לנו כמה שהגיע אליהם
נכלל גם זה כתשבוץ החכנסה
ובעת שליחות היאקסין צרפנו
הסכום שנשלח לידם לתשבוץ
היאקסין

- 15 -

השבון הוצאות מהדש אלול שנת תרס"ז עד הדש ניסן
דשנת תרס"ט

ק'	ה'	ק'
7730	93	כאשר נספר החשבון לפני ההגז אבדיק היסט כפי הפסד עלו הוצאות היאקסין שנשכחו לשני שלישי אנשי הכולל ועוד הוצאות קמנות
50	---	הרפסית הפסד מחוסט ---
---	---	סכום היאקסין לאנשי ירושלים עבור הדש העיבור ורבע ניסן-איר-סיון תרס"ח אחר ששכחו מכתב תעודה מבי דינא רבא דירושלים שלא נתנו מויוניצא יאקסין לאלו האנשים שנמדו נרם לתבועם לדיח
524	60	---
---	---	סכום היאקסין לאנשי צפתו עבור הדש העיבור ורבע ניסן-איר-סיון לאלה שלא אבו ליתן להם מויוניצא
352	50	---
---	---	סכום היאקסין לאנשי צפתו על רבע המז-אב-אלול תרס"ח
1400	50	---
---	---	סכום היאקסין לאנשי ירושלים תז על רבע המז-אב-אלול תרס"ח
420	---	---
---	---	נרבה לארבעה אנשים מהשמונה הנרחים מויוניצא ולא ניתן להם היאקסין אם כי לא מילידי המקומות המה אשר חוסים תחת הגליו אך יען כי הממנים הודיעו לנו שהשינה ידם מעית כולל מאנשים יחידים צוינו עליהם שיתנו תמיכה להאנשים הנול על רבע תמוז אב אלול תרס"ח עד שיקבלו היאקס מויוניצא
164	---	---
---	---	הוצאות הדרך להשלשה אנשים שדיר שבאו מאדיק לבאן עם כח הרשאה בידם מרוב אנשי כוללנו מאראמארש שירבעו את ההגז מויוניצא לדיח, וישבו כאן כערך שנה אחת עד אחר זמן שנבכל על הדיח אידות הקאנצלייא והח"י פראצענט אבל לא עמדו לדיח
1240	---	---
1415	50	---
380	---	---
---	---	סכום היאקסין לאנשי צפתו על רבע תשרי-חשוון-כסליו תרס"ט ירושלים תז
---	---	פנקסאות ויתר צרכי הכתיבה וגם הוצאות בעד הדיח שהי"פה ע"י ר' יעקב גליק עם ר' יעקב פֶּעסטינגער ור' משה פֶּזכס ופסק שאני רשאי להם לנכות פה העידה מעית רמבין
76	---	---
96	26	---
20	---	---
70	---	---
40	---	---
---	---	---
---	---	---
300	---	---
1403	50	---
420	---	---
16103	29	---
16270	13	---
166	84	---

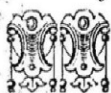
וסכום זה נכלל בעת שליחת היאקסין רבע ניסן אייר סיון תרס"ט ויבוא איה בחשבון שנת עתיד לשובה ;

שמות אנשים מקבלי האקסין

מהב"ד מקומות

בעה"ק צפת'ו : בעה"ק ירושלים ת"ו :

ר' יצחק אהרן שו"ב	ר' בענדריץ' כ"ץ
” יהונתן בנימן דומיץ	” משה דייטש
ממיטל אפשא	” יחזקאל ענגלשטיין
” עזריאל פערל	” שמחה יוסף פאלאק
” יוסף חיים פערל	” מנחם קהנא
” שלמה נייאוויטש	” מנחם טייטרכוים
” אברהם דוד פייערווערגער	” ברוך פיקסלער
” מרדכי שמואל פערל	” חיים דוב קויפמאן
” משה יוסף סג"ל	” דוד נהן דייטש
א' חי' רחל שווארטק	” נפתלי פישער
” סימא טרים אבראמאוויטש	” שלמה פרוכטער
ר' אברהם שאראמאן	” יעקב מרדכי קליינמאן
א' פערל טאכאק	” ישראל דוד שטיין
	” אברהם פאלאק
	” יעקב פאלאק
	א"ר אברהם חיים איינהארן
	א"ר יצחק הערשקאוויטש
	א' סאכיל איינהארן
	ר' מאיר ליב שימשאוויטש

עוללות

לעלה 12 – משפחת גראסמאן-קורץ בליסקא

על המאמר בעלה 12 שכתב מע"כ ידידי הרב יצחק אייזיק כהנא שליט"א מעיר מאנסי יע"א, בנוגע תולדות משפחות בית אבותיו משפחת גראסמאן אשר גרו אבותיהם בארץ מגורי אבותינו הקדושים בעיר ליסקא יצ"ו, באתי להעיר ולהאיר להשלים הבנין.

הוא מתחיל בשבח זקינו הרב ישכר דוב קורץ ז"ל שהיה ממשפחת זקני הרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא ז"ע, ובאמצע שם כותב שזקני הנ"ל היתה דודו זקינו לזקינו הרב אברהם חיים גראסמאן ז"ל [חתן ר' ישכר דוב]. אינו כן, רק קרוב משפחה, כי הרה"ק בעל אך פרי תבואה זצ"ל היה קרוב ראשון בראשון עם זקינו רבי ישכר דוב קורץ ז"ל, כי רבי ישכר דוב קורץ היה חתן הרב פינחס קליין ז"ל מעיר ליסקא, אשר היה בן רבי גרשון [אברהם] קליין ז"ל מעיר ליסקא, והרה"ק מליסקא זצ"ל היה חתן רבי יצחק הכהן לעפקאוויטש ז"ל מעיר ליסקא, שהיה חתן רבי גרשון אברהם קליין הנ"ל נמצא שהיה קרוב ראשון בראשון, וזהו קירבת המשפחה. כל זה ביררתי עפ"י המאטריקעל של העיר ליסקא, ובירורים שערכתי אצל המשפחות.

מצבת רבי פינחס קליין עדיין עומד על תילה בעיר ליסקא, וזהו נוסח מציבתו: פ"נ האי צורבא מדרבנן / חריץ ושנין ירא

ושלום, וחרד / לדבר ה', אהוב למעלה ונחמד / למטה, מושלם במעלת / טובת ומידות ישרות, סופר / מהיר עסק בתורה ובמצות / צדקתו עומדת לעד, מ"ה / פנחס במ"ה גרשון ז"ל / כבה נרו כ"א אדר שני / שנת ת"ר לפ"ק / תנצבה

ולדידהו לא קשה מדוע לא נחרט שם אביו גרשון אברהם במילואו, רק גרשון, כי הן שידוע לכל יודעי דבר כי בימים ההם לא דקו כלל לענין זה, והן מפאת אשר כולם שהיו שמם אחריו היו נקראים בשם 'גרשעלע', ויתכן שגם הוא היה נקראין כן, ושכחו מלכתוב שמו המלא 'גרשון אברהם', והבן.

בין הבאים על החתום בעיר ליסקא על הספר אהל דוד (תקצ"ה): מהו' פינחס קליין ומהו' גרשון אברהם קליין. ובספר אלי' רבא: מהו' פנחס ב"מ גרשון.

בנו השלישי של רבי אברהם חיים גראסמאן ז"ל, ה"ה רבי יצחק לייב גראסמאן מעיר ליסקא ואח"כ בעיר סערענטש [אחיו של הדיין רבי צבי גראסמאן בוואמוש-פיערטש], מוזכר בספר לבושי יהודה על הלכות טריפות, להגאון הצדיק רבי יהודה מאשקאוויטש זצ"ל שו"ב בק"ק ליסקא, יצא לאור ע"י מכון שם עולם, בסוף הספר בחידושי אגדה, ונזדמן לי להעתיקו בגליוני 'מילתא דבדיחותא' בפרשת וארא השתא, וז"ל בן המחבר רבי חיים מאשקאוויטש ז"ל: כתב דודי הרבני מו"ה צבי ג"מ [=גראסמאן] נ"י אמר לי פירש הנ"ל ששמע זאת מ[אחיו] מו"ה יצחק יודא גראסמאן נ"י כאשר נולד לו תחילה בת, והיה עצב, יעיי"ש.

כן רצוף פה צילום משער ספר 'שמלה חדשה - תבואות שור' עם חתימת הקדשה

מרבי חיים אלטר
זוסמאן מנאנאש
[חמיו של הדיין רבי
צבי גראסמאן
מוואמוש-פיערטש]
עם עוד כמה
חתימות ממשפחה
זו.

הק' חיים שמואל
פריעדלאנדער
באאמו"ר הגה"צ
אבדק"ק היבנוב
שליט"א - ברוקלין

בשולי המכתב: יש להוסיף שבלבושי יהודה הנ"ל [עמ' רצד] מזכיר ר' חיים מאשקאוויטש: את "גיסי הנגיד... חיים שלמה נ"י ג"מ". ולכאור' צריך להיות שר' חיים שלמה הוא בן של א' האחים של ר' צבי גראסמאן, וכך הוא דודו.

אמנם כותב המאמר הנ"ל בעלה 12 הרב אייזיק כהנא מגיב: בסקירה ראשונה חשבתני כי אם ר' צבי ור' יצחק לייב היו דודיו ושם גיסו היה חיים "שלמה", על כרחן שהיה בנו של ר' פנחס יונתן גראסמאן, אבל אחר בירור אצל יו"ח של ר' פנחס יונתן נתברר כי לר' פנחס יונתן היה לו בן בשם שלמה "זאב", וגם לא היה ידוע להם השם "מאשקאוויטש" במשפחה. ואולי אין הכוונה בלבושי יהודה לזקיני ר' צבי גראסמאן (ובפרט שכנראה לא כתוב בספר "מאחיו" ר' יצחק יודא).

לעלה 14 – משפחת רייכמאן

ראה ראיתי מעשה ידיו להתפאר של הרב שמחה בונם יוסף סיימון, במחקרו המאלף אודות זקנו הג"ר יחזקאל משה פישמאן אבד"ק מי שקולץ, ובתוך דבריו נושא ונותן ברשימת המילות של זקינו הנ"ל, ושם בעמ' כא-כב רצה לומר שיתכן שהבעל 'נהרי אפרסמון' היה ג"כ נכד להגאון הפרי צדיק [אכן ציין שדבר זה חדש הוא].

הנני רוצה לכתוב מה שעלה בידי בזה, בעת שעסקתי לברר מקור מחצבתינו בהיותי מבני משפחת רייכמאן, ומקובל בין בני המשפחה שאנו קרובים עם ה'באר שמואל' מאונסדארף, וזקיני ע"ה היה תמיד מספר שאביו ודודו למדו בישיבת אונסדארף בהיותם קרובי משפחה עם הבאר שמואל.

הנה אין אנו יודעים ל"כ פרטים אודות משפחת אביו של זקנינו ר' דוד רייכמאן, (הוא אביו של דו"ז הנגיד המפורסם ר' שמעיה רייכמאן ע"ה מטורונטו), והסיבה לזה הוא פשוטה כיון שר' דוד הנ"ל נתייתם בערך בגיל שבע מאביו הרה"ג ר' אליהו ז"ל שנפטר (בעיר נירבאטור) בשנת השלשים לחייו, והשאיר אחריו את אלמנתו (שהיתה בתו של הנגיד רבי צבי באטורער חתנו של הרה"ק ר' שאול קאלובער), בתו היחידה ושלוש בנים שהם הרה"ג רבי צבי רייכמאן אב"ד נאדי-איידא, זקיני ר' דוד הנ"ל, ור' שאול מעיר דיאסעג.

והנה מעולם לא ידענו בביורר מי היה אביו של ר' אליהו, ורק זאת ידענו שהיה נצר לרבי אברהם פעלדמאן, שידועה העובדא ממנו שפעם אחת קרא לו רבו הרה"ק בעל ישמח משה זצללה"ה ואמר לו שעשיו הוא 'איש שדה' [=פעלדמאן] ולא יהודי, ולכן ישנה שמו, ואכן שינו בניו את שמם, חלק מהאחים כינו עצמם בשם גרינ'פעלד' ומהם נסתעפו משפחת בעל ה'קול יהודה' ובנו המהרש"ג מסעמיהאלי, וחלק מהם בשם רייכ'מאן'.

ולפי"ז מובן המסורת שהיו לנו שאנו קרובים עם הבאר שמואל, וכנראה בפשטות ע"י חותנו ר' ישראל מנחם רייכמאן, ואכן אנו רואים בשו"ת מהרש"ג (סי' לג) שמתאר את הבאר שמואל כש"ב', וכנראה משום שהם שניהם נכדי ר' אברהם פעלדמאן הנ"ל.

והנה נחזור לענינו של הכותב שנוקט בפשטות שגם ר' צבי יעקב רייכמאן בן ר' שמואל [אחיו של ר' ישראל מנחם הנ"ל] הוא נכד בעל הפרי צדיק, וזה אומר שר' שמואל רייכמאן אביו של ר' צבי יעקב הוא ג"כ נכד הפרי צדיק, ולכן מסתפק שאולי גם בעל נהרי אפרסמון הוא נכד הפרי צדיק. וזה לכאורה אינו, חדא שכן אינו מתאים לפי חשבון השנים, שהרי אשת הבאר שמואל הרבנית תמר חיה נולדה בשנת תר"ה, הרי שאביה ר' ישראל מנחם רייכמאן נולד [בערך] לא מאוחר משנת תקפ"ה, וא"כ ר' שמואל נולד לא מאוחר משנת תקס"ה, ואם נאמר שהוא היה בן ר'

אברהם פעלדמאן, הרי שאשתו של ר' אברהם פעלדמאן נולדה לא יאחר משנת תקמ"ה, וזה דבר קשה לומר שלר' שמעון ליבערמאן [או עכ"פ אשתו בתו של הפרי צדיק] היה לו בנים משנת תקמ"ה עד אחר תק"צ [-משך מ"ה שנים], שהרי לר' שמעון ליבערמאן היה לו בן 'מאיר אברהם' שנקרא ע"ש חותנו הפרי צדיק, ופרי צדיק נפטר בשנת תקפ"ט.

ועוד יותר מזה, דלפי הנ"ל נמצא שה'לחם שלמה' משימלויא [חתן רבי יוסף דוד הורוויץ חתן ר' צבי יעקב הנ"ל] הוא ג"כ ממשפחת ר' אברהם פעלדמאן, והנה לא מצינו שהלחם שלמה יכתוב על הבאר שמואל 'ש"ב'. והגם שאין זה ראיה כ"כ, אבל בצירוף הנ"ל, ובצירוף שזקיני ר' קלמן רייכמאן למד בישיבת סערדעהעלי אצל הרה"ג ר' אשר אנשיל כ"ץ צ"ל שהיה חתן הלחם שלמה, וזקיני לא ידע מאומה שהם קרובים. לכן נראה לומר שמאן יימר שר' ישראל מנחם היה אחיו של ר' צבי יעקב, [אכן היה מחותנו שהבאר שמואל השתדך עם ר"ד הורוויץ חתן ר' צבי יעקב, ואכן הלחם שלמה מתאר את הבאר שמואל כמחותנו. ראה שו"ת לחם שלמה חיו"ד סי' לן]. אבל יש מקום לומר שר' ישראל מנחם לא היה בנו של ר' שמואל [אבי ר' צבי יעקב הנ"ל] כ"א בנו של ר' אברהם פעלדמאן. [חוץ אם נאמר שר' ישראל מנחם רייכמאן היה נכד הפרי צדיק ע"י אשתו הרבנית שהיתה בתו של ר' אברהם פעלדמאן, שבזה יובן עכ"פ חשבון השנים], אבל עכ"פ ר' צבי יעקב רייכמאן ובעל נהרי אפרסמון לא היו נכדי הפרי צדיק.

המורם מכל האמור: א. דבר ברור הוא שר' ישראל מנחם רייכמאן [חותנו של הבאר שמואל] היה מצאצאי הפרי צדיק, שכן מובא כמה סיפורים שסיפר חתנו הבאר שמואל מ'זקיני' הפרי צדיק, וכל הרושמי רשומות כותבים שהבאר שמואל היה נכדו של הפרי צדיק ע"י זוגתו בתו של ר' ישראל מנחם [עי' שם הגדולים מארץ הגר מערכת גדולים מ' אות ל"ד], אבל לא ידוע האיך היה נכד להפרי צדיק, וכמובא לעיל לכאורה שכן היה בן לר' אברהם פעלדמאן נכד הפרי צדיק.

ב. ר' צבי יעקב רייכמאן היה בוודאי בנו של ר' שמואל, שכן נחרת על מציבתו, [העתקת המציבה בהקדמת המו"ל בדרשות לחם שלמה].

ג. לא מצינו בשום מקום שיהא ר' ישראל מנחם בנו של ר' שמואל, ולא היה קרובו של ר' צבי יעקב רייכמאן [כ"א מחותנו] וכמבואר למעלה. המקור הראשון שהיו אחים הוא מהקדמת המו"ל בדרשות הלחם שלמה שנכתבה בשנת תשל"ו.

ד. בעל נהרי אפרסמון אכן היה חתן ר' ראובן יעקב חיים רייכמאן, ואפשר שאכן היה קרובו של ר' צבי יעקב הנ"ל, וכמ"ש הרב מקאשוי, אבל אין בזה שום שייכות שיהיה דרך זה נכד הפרי צדיק, שכן גם ר' צבי יעקב רייכמאן לא היה נכד הפרי צדיק, וכמבואר.

שמעיה חסיד בערך בשנת תק"פ, הרי שאמו אשת ר' אברהם פעלדמאן נולדה בערך בשנת תק"ס, והרי היו לה בנים עוד בשנת תק"צ וכנ"ל, הרי יש מקום גדול לומר שר' אברהם היה מזיווגה הראשון, והמהרש"ג נקרא על שמו של זקינו-חורגו רבי שמעון ליבערמאן.

אשמח מאוד אם מי מהקוראים שיכול להאיר את הדברים ולהוסיף פרטים על יחוס משפחתינו.

יוסף רייכמאן - מאנסי נ. י.

לעלה 13 – רבי נתנאל לויער

אודות הג"ר נתנאל לויער זצ"ל הנזכר בעלה 13 עמ' סט, "שכיהן כדין במאלצאוו וגאבאלטאוו (מחוז שארוש) משנת תרל"א, נפטר ז' תמוז תרנ"ט ומנו"כ בקעזמארק", כאשר נמצא הספד עליו בספר "אמרי ישראל" להג"ר ישראל מאיר גליק זצ"ל רב דחברה ש"ס דשם (בפרשת חקת) ומתארו בתוארים מופלגים, וז"ל שם: "הספד על הה"ג חו"ב צדיק תמים מ' נתנאל ז"ל שנסע דרך פה ונפטר פתאום ביום ז' תמוז תרנ"ט ונקבר למחרתו ביום עש"ק" וכו', עיי"ש.

ובספר "מגן אבות" בעניני שבת קודש מאת האדמו"רים לבית באבוב זי"ע, שי"ל בשנת תשע"ב, בעמ' תשל"א-תשל"ב, ידיעות אודותיו, ובהערה שם אות שכ"ב מסופר כדלהלן:

הרה"ג החסיד ר' נתנאל לויער ז"ל (שהיה בן אחר בן להמהרש"ל ז"ל, ומחמת הפרנסה שינו שמם מלוריא ללויער) התיישב בעיר באבוב, והתפרנס ממסחר שנשא ונתן בכמה עיירות, ובנסעו עלי דרך לקח עמו ש"ס קטן ולמד בהתמדה גדולה, כי לא רצה לבטל אפילו רגע מלימוד התורה הק'. בשנת תרל"א נתמנה לשרת כדומ"ץ בעיר מאלצוב שבגלילות העיר בארדיוב יצ"ו. לאחר כמה שנים כשנפטר רב העיר הלכו אנשי העיר למרן הרה"ק מצאנז זי"ע שיבחר עבורם אב"ד הגון, נענה להם מרן הק' ואמר להם בשאלה "באתם לבקש ממני שאבחר לכם רב, הלא יש לכם ר' נתנאל שהוא בקי בד' חלקי שו"ע", וצוה שיקבלוהו כרב העיר. ר' נתנאל אע"פ שלא רצה להנות מכתרה של תורה, מ"מ על פי פקודת רבו הק' קיבל כתר הרבנות של העיר מאלצוב [וגם העיר הסמוכה לה גאבאלטוב]. לאחר פטירת רבו מרן מצאנז זי"ע נסע לנכדו וממשיך דרכו כ"ק מרן אדמו"ר הראשון [מבאבוב] זי"ע, והיו מהמקורבים אליו והרבה להתייעץ עמו, לאחר זמן כשנתקבל נכד מרן מצאנז, ה"ה הגה"צ רבי משה'לי הברשטאם זצ"ל (בן הרה"ק מגארליץ זי"ע) לאב"ד בארדיוב, חשש שלא יפגע בכבודו של נכד רבו הק' מצאנז, כיון שהעיר מאלצוב נמצאת בגלילות בארדיוב, ועזב את הרבנות, והתחיל לנדוד מעיר לעיר, תוך כדי נידודיו נסתלק עלי הדרך ביום ז' תמוז תרנ"ט לפ"ק בעיר קעזמארק, ע"כ.

נזכר בשמות הפרענומערנאנטען שבסוף ספר אמרת הצרופה להג"ר צבי הירש אבד"ק סאקלוב, ש"ל בשנת תרל"ב, אצל העיר "מאלצוב": הרב המאוה"ג מ' נתנאל נ"י. וכן בספר "תוצאות חיים", הגהות ותיקונים על ספר "דברי חיים" להגה"ק מצאנז זצוק"ל, ש"ל בשנת תרנ"ט, תחת שם העיר "מאלצוף": הה"ג מ' נתנאל לאער.

בן ציון גרינפעלד - ברוקלין נ"י

לעלה 13 – משפחת מיטעלמאן (לויער)

שם עמ' סט שיערנו שחמיו (בזיו"ש) של הדיין רבי ישראל יהודה מיטעלמאן "הרב מ' מורינר ר' נתנאל" (כמצוין על מצבת זוגתו מרת חיה מרים שנפטרה בשנת תרנ"ג) הוא רבי נתנאל לויער דיין במאלצוב. אלא שברישום לידת בן של רבי ישראל יהודה בשנת תרכ"ט צוין שזוגתו היא 'מארי' לבית לויער, בו בזמן שזוגתו הראשונה נפטרה בשנת תרל"א לפי פנקס הנטמנים באונגוואר. ולכן שיערנו שאולי טעות שם תאריך הפטירה ויש להקדימו.

אמנם הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש העיר שמצבת זוגתו הראשונה מרת מרים נמצאת עוד היום בבית החיים באונגוואר שקועה באדמה, ומה שניתן לפענח: "בשנת תרל"א / פ"ט / האשה הצנועה והחסידה / במעשיה הטובים אשת / חיל אשה יראת ד' היא / תתהלל מרת מרים ב... / יו[סף]...". ולפי"ז כנראה שני זיווגיו היו ממשפחת לויער. [ואולי רבי יוסף היה אביו של רבי נתנאל, שכן לרבי

נתנאל היה ג"כ בן בשם רבי יוסף לויער ששימש כרב ביהמ"ד הגדול נחלת צבי בניו-יורק]. מאידך נוטה לבי לומר שיש לאחר את רישום הרישום הנ"ל וזה היה לאחר

תרל"א, וזה בן מזיווגו הראשון, שכן ברישום צוין שזוגתו היא ילידת [אולי הכוונה שמוצאה מ-] 'מאלצו', שזה מקום מגוריו של רבי נתנאל. ועדיין צריך בירור.

ומה שהובא שם בעלה 13 שבאונגוואר דר גם ר' מאיר מיטעלמאן. בפנקס הנטמנים צוין ששם אביו היה יצחק ונפטר ב' דר"ה תר"ד. [כך שאינו אחיו של הדיין רבי ישראל יהודה ב"ר צבי הנ"ל]. גם מצבתו שרדה (רצ"ב) שקועה רובה באדמה.

לעלה 14 – משפחות פוקס, פרידמן הכהן

בעלה 14 עמ' 9 במאמר על משפחת חותנו של מהר"י אסאד, מוזכר שמו של רבי יצחק דוד הכהן פרידמן בן רבי חיים יחזקאל בן רבי שלמה שמואל בן רבי אברהם יצחק הכהן פרידמן, שאמו מרת קילא היתה בת רבי יעקב פוקס, בן נוסף של רבי יעקב פוקס היה הרב משה פוקס מסענץ-גענף שגם הוא מוזכר שם, ואשתו היתה מרת רויזא בת רבי שלמה שמואל הכהן פרידמן. כלומר שר' משה פוקס ואחותו מרת קילא היו נשואים לר' חיים יחזקאל הכהן פרידמן ואחותו מרת רויזא [אח ואחות שהיו נשואים לאח ואחות].

ר' חיים יחזקאל ואחותו מרת רויזא ילדי ר' שלמה שמואל הכהן פרידמן היה אחיו של זקני ר' זאב הכהן פרידמן מסענץ, [אביהם של אאמו"ר הרב יום טוב חיים הכהן פרידמן ומרת פיילא פרידמן מתפרח-ירושלים בעלה ר' קלונימוס קלמן היה בן דודה], ור' יוסף הכהן פרידמן [אביו של הרב קלונימוס קלמן הכהן פרידמן מתפרח אבי הרב אברהם יצחק הכהן פרידמן שליט"א מבני ברק]. רבי משה פוקס היה דודו של ר' יצחק דוד [מצד אמו] ובן דודו של אאמו"ר רבי יו"ט חיים הכהן פרידמן ואחותו מרת פיילא [מצד אשתו].

לר' משה פוקס היו שני ילדים, בן אחד שהיה משותק, ובת שהיתה נשואה לר' מענדל הוכהויזר מלונדון (המוזכר כאן). במלחמת העולם השניה הוא התחבא בבודפשט והיה מוביל את בנו על כתפיו ממקום למקום. רבי משה פוקס היה מעורב גם בסיפור נס ההצלה של אאמו"ר במלחמה העולמית, אאמו"ר היה באותו זמן במונקא טאבור על גדות הדנובה בבודא, ולשם הגניב לו רבי משה פתק ובו ציין את כתובתו ויעץ לו להמלט בהזדמנות הראשונה שתבא לידו. לאחר זמן קצר הצליח אאמו"ר להגיע למקום המחבוא בו שהה רבי משה, ושם נותר עד לכיבוש בודפשט על ידי הרוסים. שני ילדיו של רבי משה נפטרו עוד בחייו, ובתו שנפטרה בצעירותה הותירה אחריה חמשה ילדים.

מרבי יצחק דוד שמעתי שהיות וסבו רבי יעקב פוקס וכן סבינו רבי זאב היו דרים בסענץ, והסבא שלנו ר' זאב (שהיה דודו של אביו) היה הבעל תוקע בסענץ עיר מגוריהם, היה הוא רבי יצחק דוד השליח להביא את השופר בראש השנה לביתם כדי להוציא בו את הנשים. אגב שמעתי מאאמו"ר שהסבא היה עושה תרועה בקול רועד כמו שעושים התימנים וכמנהג יהודי אויבערלאנד.

ישראל יוסף הכהן פרידמן - ירושלים

אנקדוטה על החתם סופר

תוך כדי העבודה נתקלתי זה עתה באנקדוטה על החתם סופר. הוא מופיע ב"זכרונות ילדות" של מ' אסתר קלווארי, בתו הגדולה של הג"ר עזריאל

הילדסהיימר. זכרונות אלה שמורים בכתב יד במכון ליאו בק בניו-יורק. ושם בעמ' 21: ...שאבא [ר' עזריאל הילדסהיימר] סיפר לנו לעתים קרובות על החתם סופר. פעם הורה לו [לחת"ס] הרופא למגינת לבו ללכת לטייל מדי יום ביומו. יום אחד שוב טייל ודרך חלון אחד ראה כמה בחורים שמשחקים בקלפים. הוא הקיש בחלון ושאלם מה הם עושים. נבוכים נאלצו להודות ששיחקו בקלפים. על שאלתו מדוע עשו כן ענו לו: "על מנת להעביר את הזמן". אז הוא השיב להם: "הו, יש לכם זמן להעביר. תעבירו אותו אלי, אני זקוק לו."

ח. ב. מרקוביץ – בני ברק

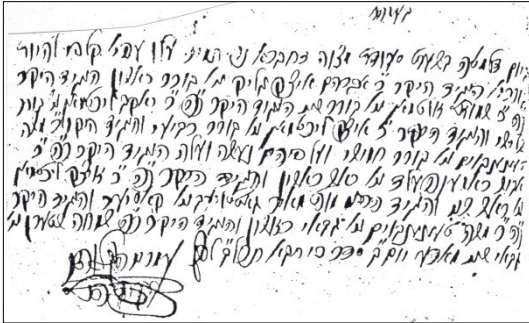
לעלה 13-14 רבי מאיר גאטטליעב

ברצוני להוסיף לעלה 13 (עמ' סה) ועלה 14 (עמ' פח) אודות הרה"ח מו"ה מאיר גאטטליעב ז"ל מק"ק ה' מאד יצ"ו. נשתמר בידינו פנקס חברא קדישא "נר למאור" מק"ק ה' מאד, שנתייסדה ע"י הגאון רבי משה וואהל זצ"ל אב"ד הראשון של קהלת מאד בשנת תקנ"ג (ראה צילום שער הפנקס), כל איש אשר נתמנה בקהלה לעסוק בצרכי ציבור נרשם שמו בפנקס ע"י הרב דמתא. וזאת אשר רשם הגאון רבי עמרם בלום זצ"ל בעל בית שערים בהיותו אבד"ק מאד: בעזה"י ביום דלמטה בשעת סעודת מצוה דחברא נר תמיד עלו עפ"י קלפי להיות בוררים...

והנגיד הרבני מו"ה מאיר גאטטליעב נ"י קאסיער... מאדע יום ב' סדר כי תבא תרל"ב לפ"ק. עמרם הק' בלוהם בק"ק הנ"ל.

הר"ר מאיר גאטליעב הנ"ל הי' תקופה מסוימת ראש הקהל בעיר מאד, ראה בספר אילה שלוחה וכתבי הר"ן סימן ל"ב, כתב אא"ז הגה"ק בעל בית נפתלי זצ"ל אבד"ק מאד: היום הזה הביא לי הרבני הנגיד מו' מאיר ג"ל [גאטליעב] נ"י רה"ק [ראש הקהל]. וכן מוזכר שם לשבח בסימן ע'.

ומוזכר גם בשמות הפראנומערנטען מהעיר מאד בספרי אבוה"ק, שו"ת קול אריה, מו"ה מאיר גאטליעב תלמיד המחבר, ובספרי בית נפתלי שו"ת ועה"ת. וכן מופיע

אליו ברכת מזל טוב בירחון תורני וילקט יוסף שנה ה' (תרס"ג) דף 84 בזה"ל: מזל טוב לכבוד ידידי הרבני המופלג החרוץ וכו' מר"ה מאיר גאטטליעב נ"י במאדע לחתונת בתו תחי' עב"ג הב' החתן היקר כמר מרדכי כ"ץ נ"י מטעטש, יה"ר שהזיווג יעלה יפה ונחת ינחת מכל יר"ח.

נפתלי עהרענרייך הרב ממאד - ברוקלין

לעלה 8, 12 – רעק"א, נכד? האהל דוד

ראה בריש עלה 8 אגרת בכת"ק של רבי עקיבא איגר מב' ניסן תקצ"ב אל קהלת

פרנקפורט דאודר אודות הרבנות שם לבנו רבי שלמה איגר. ראיתי מכתב נוסף שכ' רעק"א בנושא זה אל הפר"מ [=פרנס ומנהיג] ר' טוביה בפ"פ, המכתב הוא משנת תקצ"ג.

לתולדות הרב ר' דוד דייטש.

הכירנא כד הוינא טליא בא אלי תלמידיהם מארין-ישראל וקבל על מנהלי כולל אוגנריה בירושלים שמונעים ממני את «חלוקתו» מקפת מאיר בעל הנס ישמגיע לו בזכותו אחרי שהוא בן בנו של הרב ר' דוד דייטש מעיר-חדש, צמצא כבודוהו בצפת (או בטבריא?). הרציהי טענתו לבני הרב ר' יצחק סופר ז"ל הרב ככרעונע (מהו אונו, קעת כבודקרבטיה-רוסי) והיא פנה אל מנהלי הכולל בירושלים בדבר הזה — הם השיבו בגלוי-דעת כדפוס, מלא כוונות נגד המוען ותומכו. מאז ועד היום עברו וחלפו כ"ד שנים, וכבר נטבת ממני כל הענין עם הברור שבנו של הרב ר' דוד דייטש מנ"כ בארץ-ישראל — ובאשר ראיתי המאמר על עיר-חדש מידידי הרב ר' י. ג. גרינוואלד, נזכרתי את זכיתי אז עם מנהלי הכולל באוגנריה. אילי יודע אחד מקוראנו פשר דבר זה.

הרב חיים יהודה עהרענרייך

בנוגע למה שנכתב בריש עלה 12 אודות ר' שמעון סופר מצפת, האם היה נכדו של ה'אהל דוד'. הוא כבר נזכר ע"י ר' חיים יהודה עהרענרייך ב'אוצר החיים' שנה י' עמ' 128 בשולי מאמר על קהלת עיר חדש, בה כיהן ברבנות רבי דוד דייטש בעל ה'אהל דוד'. ראה הרצ"ב.

משה ליב ווייעזר – לונדון

זיווגו השני של רבי עקיבא פישר בעל עטרת עקיבא

בתולדות המחבר שבסוף ספר 'עטרת עקיבא' (הוצאת מכון זכרון, ח"א ב"ב תשס"ג עמ' שעא, ח"ב ב"ב תשס"ה עמ' שעח) מסופר שרבי עקיבא פישר אב"ד טעט בעל 'עטרת עקיבא' נשא כשנה וחצי לאחר פטירת אשתו הראשונה בזיווג שני אשה אלמנה מפרשבורג שמוצאה לבית שטרנפלד מסערדאהלי. מסדר הקידושין היה רבי משה יוסף הופמן הדיין מפאפא שעלה בסוף ימיו לירושלים. בהערה שם מצוטט

ממטריקל טעט ברשימת הנישואין: הרב יאקאב פישר בן 65 יליד לאוואשבערעני בן מ' פישר ויולי רוזנר מלאוואשבערעני, נישא ב-16 אוגוסט 866 [ט"ו באב תרמ"ו] לקאטי, אלמנה בפרשבורג, בת יואכים שטרנפלד ויולי פלדמן מדונא סערדאהעלי. הנישואין היו בסעמערע. ע"כ.

עד היום לא היה ידוע לנו שמה היהודי, תאריך פטירתה ומקום קבורתה. לאחרונה מצאנו בצילומי המצבות בבית העלמין בסערדאהעלי את מצבתה (מצבה מס' 426), וזה נוסחה:

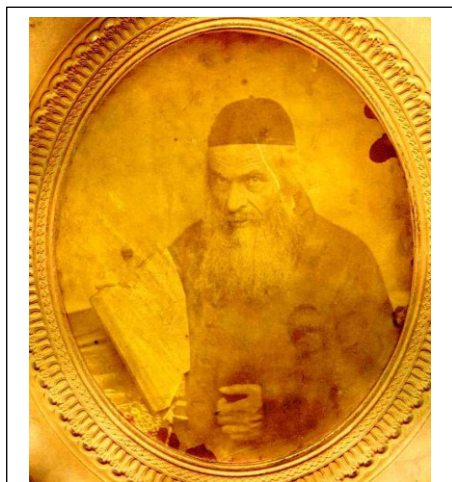
פ"ט / האשה החשובה והצנועה אשת חיל / הצדקת המפורסמת / ה"ה הרבנית מרת / גיטל בת ייטל / אשת הרב מ' עקיבא / פישער / אב"ד בק"ק טעט / נפטרה ביום / כ"ו שבט תרע"ד / תנצב"ה

שלמה וייס – מכון 'זכרון' בני ברק

לעלה 14 – אבות משפחת רבי משה ניישלאס

הנני רושם כאן איזה פרטים אודות אבות משפחתו של רבי משה ניישלאס רבה של סערדאהעלי ולאחר מכן באמערקא, שנכתב אודותיו בעלה 14 עמ' נח-עג.

רבי יוסף יעקב ניישלאס
(מוזיאון היהודי בבודאפעסט)

1. רבי יוסף יעקב (בן הינדל) ניישלאס אב"ד סערדאהעלי (Szerdahely) ולאחר מכן באויבן ישן (Óbuda). נולד בוואגוועטש (Vágvecse) ונפטר באויבן ישן ט"ז שבט תרכ"ח (לפי רישום פטירתו במאטריקל: 9 פברואר 868 בן 73 שנה). צילום מצבתו ראה בספר 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' רט. זוגתו מרת לאה (בת ר' פרץ גולדבערגער) נפטרה ה' אייר תרל"ה בת 64 שנה. שניהם נקברו בבית העלמין הישן באויבן ישן, שנוסדה

שורת קברי הרבנים מאויבן ישן שהועברו לפעסט – השלישי מימין רבי יוסף יעקב ניישלאס

בראשית שנות 1700. שם נטמנו עוד מרבני המקום, ביניהם המהר"ם מינץ, רבי צבי הרש העלער (חריף) ורבי יוסף דוב רעבענוורצל. לאחר שכבר לא היה שם מקום לקבור נפתח בית עלמין נוסף בשנת תרמ"ח, ובשנת תרפ"ב בית עלמין נוסף. בשנת תש"י חוסלו שני בתי העלמין הישנים עקב בניה במקום, והמהר"ם מינץ הועבר לבית העלמין החדש במקום. ואילו רבי יוסף יעקב וזוגתו מרת לאה הועברו לבית העלמין האורטודוקסי "קהל עדת יראים בודאפעסט", הנקראת על שם הרחוב, בית העלמין גראנאטוש ("Gránátos").

רבי חיים ניישלאס

לשם הועברו בשורה אחת גם הרבנים – מלבד רצ"ה העלער, רי"י ניישלאס ורי"ד רעבענוורצל – רבי יהודה סעניץ, רבי מאיר ליב עסטרייך, רבי משה אבעלעס, רבי מרדכי ליב פישער (אבי רבי עקיבא פישער אב"ד טעט), רבי מאיר מהרם טרעביטש.

2. בנו של רבי יוסף יעקב, רבי חיים ניישלאס נולד באויבן ישן. גר בפרשבורג, ולפי המפקד בשנת תר"ח היה סוחר. (לפי המפקד היה אז בן 50, כנראה שזו טעות שכן לפי זה היה כמעט בגיל אביו). לאחר פטירת

אשתו מרת געלא לבית אבראהאם
[בת ר' שמחה, נזכר בפנקס המוהל

חת"ס עמ' שפח] עבר רבי חיים להתגורר
באונגוואר (Ungvár). שם נפטר בשב"ק ב' אדר
תר"נ. מילדיו:

בתו מ' חיה הינדל (Johanna) ילידת 843 (תר"ג).
בעלה רבי אהרן קאהן. גרו בפרשבורג, ובתקופה
מאוחרת יותר עברו לאמעריקא.

בנו ר' פרץ ניישלאס, יליד תר"ה. אשתו פאני
לבית הירש. גרו בגערענד (Gerend) ליד טורדא
(Torda). לאחר מכן בבודאפעסט, שם נפטר ב'
כסלו תרצ"א.

בתו מ' מערלא (Amália) ילידת 846 (תר"ו). בעלה ר' מרדכי (ב"ר אהרן דוב) געליס. גרו באייזנשטאט ולאחר מכן באונגוואר. שם נפטרו.

3. בנו של רבי חיים ניישלאס, רבי גבריאל שמואל ניישלאס (Gábor) יליד 848 לערך (תר"ח). ב-23 דצמבר 873 (תרל"ד) נשא את מ' זיסל בת רבי עמרם גרינוואלד. גרו בפרשבורג. מילדיו:

בנו רבי עמרם (Imre) יליד 14 פברואר 877 (תרל"ז). אשתו הראשונה מארי פריעד, נפטרה בדיבעווע (Dombó, Máramaros) בת 17 שנה בעת לידת בנם הראשון. אשתו השניה היתה מרת יוטל (Juli) לבית אויש (בת רבי דוד

אויש ומינה לבית גרינוואלד מפאקש. קרובת ה'ערוגת הבושים' וכן למשפחות וועבער, קראקויער, אבערלענדער, מאיער). מילדי ר' עמרם, בניו ר' יוסף ור' משה, חתנו (בזיווגו השני) רבי דוד מאשקאוויטש אב"ד באניהאד ומישקולץ ובסוף ימיו בירושלים. ר' עמרם שימש כמלמד בפאקש, ונספה באוישוויץ בשנת תש"ד.

בתו מ' געלא (Katalin) אשת בן דודה רבי יוסף שמחה קאהן (בן רבי אהרן קאהן וחיה הינדל לבית ניישלאס).

בתו מ' יוכבד יוטל (Julia) שנישאה ג"כ לבן דוד, רבי יעקב געליס (בן רבי מרדכי געליס ומערלא לבית ניישלאס). מעניין לציין שנישואי שני בנות אלו היו בטשארנא (Csorna) מקום הולדתה של אמם מרת זיסל.

4. בנו של רבי גבריאל שמואל, רבי יעקב ניישלאס יליד תרמ"ה (1 דצמבר 1884) בפרשבורג. זוגתו הראשונה מרת לאה לבית קראקויער מפעלשאסעלי (Felsőszeli), לא ידוע לי מקום ותאריך פטירתה. לאחר שנפטרה נשא בשנת תר"פ בפרשבורג את אחותה מרת רבקה לבית קראקויער.

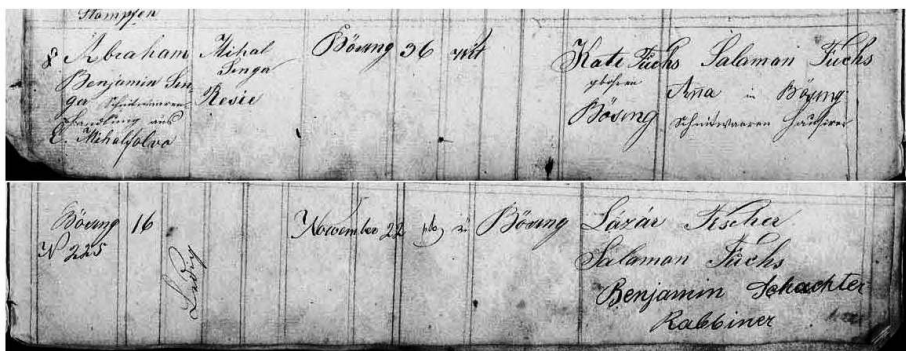
ילדיו מזוגתו הראשונה מרת לאה: 1. רבי משה ניישלאס. 2. רבי חיים יוסף ניישלאס יליד תרע"ג בגאלאנטא. בשנת תרצ"ו נשא את מרת מרים בת רבי אברהם דוד קליין ומרת עלקא לבית גרינפעלד מלאשאנץ (Losonc). 3. בתו מרת אסתר ילידת תרע"ה, אשת רבי מרדכי יהודה דויטש (ממשפחת רבי עמרם חסידא ראזענבוים אב"ד העדילא-מאדע). ניהל את המקוה בסומבוטהעלי (Szombathely). רבי חיים יוסף ומרת אסתר נספו באוישוויץ בשנת תש"ד.

ילדיו מזוגתו השנייה מרת רבקה נולדו בסערדאהעלי משנת תרפ"א ואילך: רחל לאה, מרים, שרה, גבריאל יהודה, יהודית.

5. רבי משה ניישלאס הנ"ל נשא גם הוא שתי נשים אחיות, הראשונה מרת רבקה והשנייה מרת יטל, בנות רבי ירמיהו דושינסקיא ומרת שרה חיה לבית פישר מפרשבורג.

לעלה 13 – רבי אברהם דוב זינגער

למאמרו של הרב ניסן ווייס על רבי אברהם דוב זינגער אב"ד מאדערן, אודות זיווג

השני מרת גיטל חיה (שם עמ' כה) ללא תאריך הנישואין ושם אביה. כותב המאמר מצא כעת במאטריקל הנישואין של קהלת פעזינג את רישום נישואיהם ביום י"ד כסלו תרכ"ז: אברהם בניאמין זינגער יליד מיהאלפלווא וגר בפעזינג בן 36 אלמן בן מיהאל זינגער ורעזי עם הבתולה קאטי פוקס ילידת פעזינג בת 16 בת שאלאמון פוקס ואנה מפעזינג. השושבינים: לאזאר פישער [כנראה חמיו הראשון] ושאלאמון פוקס. המסדר קידושין רבי בנימין שאכטער [אב"ד פעזינג].

נערך ע"י
 הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער
 מאמרים, תגובות ורשומות יתקבלו ברצון
 כל הזכויות שמורות

ניתן לקבל העלה במייל 3446@okmail.co.il